

Єронім ХИМІЙ, Михайло ДИМИД

ДЕЯКІ ДЖЕРЕЛА ПРАВА УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

У цій публікації представлено канони, які повині стати частиною джерел права Української Греко-Католицької Церкви. Матеріали стосуються теми семінарії, кандидатів на свячення, нижчих служителів, дияконів, парафій, протопресвітерів, сотрудників, капеланів, проповідування, єрархії, синодів і трибуналу та представлені мовою оригіналу.

Ключові слова: Джерела права УГКЦ, Канонічне право УГКЦ, семінарії, кандидати на свячення, нижчі служителі, диякони, парафії, протопресвітери, сотрудники, капелани, проповідування, єрархія, синоди, трибунал

Вступ

В минулому випуску журналу «Метрон» (14, 2017) ми представили читачеві вибірку джерел права Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) мовою оригіналу на тему священнослужителя (пресвітера, душпастиря). В цьому числі «Метрон» (15, 2018) ми представляємо деякі джерела права УГКЦ, які стосуються семінарії, кандидатів на свячення, нижчих служителів, дияконів, парафій, протопресвітерів, сотрудників, капеланів, проповідування, єрархії, синодів та трибуналу. Ці джерела мають стати частиною

більшого збірника джерел права УГКЦ, яку Помісна Церква повинна мати і постійно доповнювати. Представлені канони до нас прийшли у формі машинописних рукописів, у форматі А4, передані прот. Йосифом Андріїшиним (1939-2003). Якщо пам'ять не зраджує нас, то зі слів великого знавця церковного права отця Андріїшина, цю збірку готував єпископ Єронім Химій (1919-1992), тому і ми його подаємо як основного дослідника. Наша робота полягала в тому, що кожне джерело ми, по можливості, перевіряли і, якщо було потрібно, виправляли чи доповнювали. В наступних числах журналу «Метрон» маємо надію опублікувати ще інші джерела права УГКЦ.

СЕМІНАРІЯ

Духовне життя

Quoad observantiam disciplinae, satis provisum est regulis quae proinde tamquam medium potens dirigendae erunt ad plenam et perfectam alumnorum institutionem. Speciatim tamen invigilabunt Seminariorum moderatores, ut alumni frequenter, et si possibile fuerit, qualibet hebdomada, prouti in Seminariis communiter fit, aut saltem duabus vicibus in mense, accedant ad Poenitentiae et SS. Eucharistiae sacramentum suscipiendum; ut adhibeant quotidie meditationem saltern per mediam horam, lectionem spiritualem atque conscientiae examen; suoque tempore exercitiis spiritualibus vacent, et tandem quotidie devote Missae sacrificio intersint, nec non Sanctissimum visitare non omittant, quae omnia in communi sunt facienda. Quoniam autem totius boni plenitudinem Dominus in Maria posuit et quoniam tantum Ei contulit gratiae, quantum ad omnium salutem sufficit, ideo

vehementer exoptat Synodus praesens, ut alumni in vera devotione erga Eandem gloriosissimam Matrem Domini nostri inflammentur...

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VIII, cap. II, № 15)

Духовне життя

Що до захованя карности, се точно выложено въ самыхъ правилахъ, котрыми прото мовь сильною машиною правити ся мае до повного и совершенного наставленя питомцівъ; въ особенности же управителъ Семинарій будуть чувати, щобы питомць часто, и, если буде можливимъ, кожного тыжня, якъ то въ Семинаріяхъ загально дѣе ся, або по крайнѣй мѣрѣ два разы въ мѣсяцю приступали до Тайны Покаяня и пресвят. Евхаристіи, щобы щоденно ѳтправляли розмышленя по крайнѣй мѣрѣ черезъ пѳвъ години, читане духовне и испытъ совѣсти, и въ своѣмъ часѣ ѳтбували вправы духовни, а въ кѳнцѣ щодня набожно були присутни на Службѣ Божѳй и не залишали посѣщати Святѳйшихъ Дарѳвъ, що все вспѳльно дѣяти ся мае. Но понеже всего добра повноту Господь положивъ въ Маріи и понеже столько ѳй удѣли въ благода-ти, скѳлько для спасенія всѣхъ выстарчить, для того усиленно бажае сей Синодъ, щобы питомць до правдивои набожности до тоижь преславной Матери Господа нашего загрѣвали ся...

(Львѳвський Синод 1891, тит. 8, роз. 2, № 15)

Навчання

Quod opera vero scientifica, praeter ilia, quae in scholis publice a professoribus traduntur, curabunt moderatores iidem, ut alumni ex ordine elaborandis et proferendis concionibus exercean- tur atque insuper in frequenti lectione SS. Scripturarum in lingua slavo-liturgica, atque in

grammatica eiusdem linguae, nec non in studio ac praxi caeremoniarum et cantus Ecclesiae nostrae complete instructi evadant.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VIII, cap. II, № 16)

Навчання

Що до занятій наукових, то кромѣ тыхъ, котри въ школахъ публично професоры преподають, будуть старати ся тижъ управителѣ, щобы питомцѣ по порядку вправлювали ся въ вироблюваню и выголошуваню проповѣдей, а кромѣ того въ частѣмъ читаню св. Письма въ бесѣдѣ церковно-славянськѣй, также въ граматичѣ той бесѣды, а не меньше въ науцѣ и ѡтправѣ обрядѣвъ и спѣву церковного нашої Церкви совершено обучени зѡстали.

(Львівський Синод 1891, тит. 8, роз. 2, № 16)

Дослідження покликання

Quum vero nemo assumere sibi debet honorem, nisi qui vocatus fuerit a Deo tamquam Aaron, qui imo tamquam ipse Christus Dominus, ideo in admittendis iuvenibus ad Seminaria ecclesiastica imprimis oportet habere exploratam vocationem eorundem ad statum ecclesiasticum; ad quod obtinendum Episcopi exigant a catechistis gymnasiorum relationem accuratissimam super moralitate, ingenio atque universa eorum conversatione, nec non signis contestantibus eorundem propensionem atque tendentiam ad statum clericalem. Praeterea parochi locorum diligenter scrutentur atque dirigant vitam, ingenium moresque illorum adolescentium, qui tempore feriarum in sua paroecia commorantur, atque in casu, quo ipsi in statum clericalem assumendi sunt, et quos tantae vocationi impares esse compererint, Ordinariatui per litteras testimoniales significare teneantur.

Ceterum ut de tali vocatione evidentius constet, invigilabunt moderatores Seminariorum super singulis iuvenibus atque etiam super

vita eorumdem, ut haec sit vocationi proportionata et consona, quare etiam moderatores oneratos se sciant in conscientia de exacta notitia vitae alumnorum, atque in hunc finem statis temporibus relationem super singulis eorum in communibus consiliis Rectoratus reddere atque de conversatione singulorum in scriptis tabellas elucubrare proponendas quotannis Ordinario; quod si compertum fuerit aliquem alumnorum non ostendere signa vocationis sacerdotalis aut maculare eamdem operibus ab hac vocatione abhorrentibus, tales, siquidem incorrigibiles reperiantur, tempestive e Seminario eliminentur.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VIII, cap. II, № 11, 12)

Дослідження покликання

Но понеже никто не повинень собѣ приймати чести, если ѓтъ Бога не зѓставъ званый, якъ Ааронъ, що бѓльше, якъ самъ Христосъ Господь, прото при припущеню молодежи до Семинаріи духовныхъ, належить передовсѣмъ мати пересвѣдчене о ихъ званію до стану духовного, до узысканя котрого, Епископы зажадають ѓтъ Катехитѓвъ гїмназіяльныхъ якъ найдокладнѣйшого донесеня о моральности, здѓбности и всестороннѓмъ ихъ захованю, якъ и о ознакахъ, свѣдчачихъ о ихъ склонности и напрямѣ до стану духовного. Кромѣ того parroхи мѣстцеви най прилѣжно слѣдятъ и справляють житє, здѓбности и обычаѣ тыхъ молодцѣвъ, котри въ часѣ ферій въ ихъ parroхїи перебувають, а въ случаю, коли ти мають бути приняты до стану клирикального, а они бы ихъ узнали за неспособныхъ до такого званія, довжни Ординаріятъ черезъ свѣдоцтва повѣдомити.

Впрочѣмъ, щобы о такѓмъ покликаню тымъ докладнѣйше переконати ся, управителѣ Семинарій будуть чувати надѣ поодинокими молодцями, а такожъ надѣ ихъ житемъ, щобы було ѓтповѣдне и согласне со званемъ, задля чого такожъ управителѣ довжни знати, що суть въ совѣсти обтяжени що до докладного знаня житя питомцѣвъ, и въ той цѣли мають въ означеныхъ ча-

сахъ здати справоздане о кождѣмъ зъ нихъ на вспѣльныхъ нарадахъ ректорату и споряджати о поведеню кождого поодинокого письменни табелѣ, котри що року Ординарієви предкладати ся мають; если бы же пересвѣдчено ся, що котрый зъ питомцѣвъ не заявляє ознакъ званія священничого, або оскверняе тоеже дѣлами сему званію противными, то таки, если бы показали ся непоправными, най будуть выдалени завчасу зъ семинаріи.

(Львівський Синод 1891, тит. 8, роз. 2, № 11, 12)

Фінанси семинарії

Curet insuper R. mus Metropolitana una cum Episcopis, ut adsit in utroque Seminario solers rei familiaris administrator, qui consulat opportune alumnorum aliorumque in Seminario existentium rectae sustentationi aliisque eiusdem instituti necessitatibus temporalibus. Officium suum sic temperet ut, dum personis congrue providet, Seminarii redditus in eius profectum impendat.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VIII, cap. II, № 4)

Фінанси семинарії

Кромѣ того най преосв. Митрополить разомъ съ преосв. Епископами, постарав ся, щобы въ обохъ семинаріяхъ, бувъ прилѣжный завѣдатель дому, котрый бы старавъ ся ѣтповѣдно о належите утримане питомцѣвъ и другихъ въ Семинарії живучихъ, якъ такожь о инши потреби дочасни сего заведеня. Довжнѣсть свою нехай такъ, управить, щобы, коли о особахъ ѣтвѣтно промышляє, доходы Семинарії обертавъ въ єи пожитокъ.

(Львівський Синод 1891, тит. 8, роз. 2, № 4)

Проректор

Quod attinet autem ad inferiores Seminarii moderatores seu pro-Rectores et disciplinae praefectos, hos R.mi Episcopi, habito consilio cum Rectore, seligant et proponant. Pro-Rectorum officium erit Rectorem in omnibus coadiuvare, eoque absente illius personam gerere. Praefectorum vero est in eodem contubernio una cum alumnis diu noctuque versari. Quorum vigilantia ut efficax sit, singula contubernia non debent continere plus quam 15 circiter alumnos. Illorum munus est regularum observantiae invigilare, horarium singulis occupationibus praestitum curare, ut strictissime observetur, nemini permittere, ut e contubernio exeat absque gravi necessitate. Invigilent Praefecti, ut tempore studio ac quieti constituto silentium ab alumnis servetur, atque recreationis hora non inutiles, vel inhonesti vel politici sermones inter alumnos conferantur, sed quales decent clericorum pietatem et vitam, et ne ludis ipsi indulgeant, qui personis Deo dicatis minime conveniant. Si qui autem in contubernio abusus irreperint, eos eliminare quam citius studeant, quod si impossibile illis evadat, ad Rectorem deferant, qui pro munere suo providere tenetur. Quae omnia, Praefecto absente, venia Rectoris obtenta, supplet sic dictus censor.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VIII, cap. II, № 7)

Проректор

Щоже до управителѣвъ низшої Семинарії або Вицеректорѣвъ и Префектовѣ карности, тыхъ най выберуть и поставлять Преос. Епископы, засягнувши рады Ректора. Вицеректорѣвъ обовязкомъ буде, Ректорови во всѣмъ помагати и въ его неприсутности его особу заступати. Обовязкомъ же Префектѣвъ есть, въ томъ самѣмъ помешканю разомъ съ питомцами день и ночь пробувати. А щобы ихъ чуйность була корыстна, то поодинокы отдѣлы (комнаты) не повинны бѣльше, нѣжъ около 15 питомцѣвъ мѣстити. Ихъ довжностію есть чувати надъ захованемъ правилъ, стеречи

подѣлу годинъ, назначеного для поодинокихъ занятій, а щобы тойже якъ найточнѣйше бувъ захований, никому не дозволяти виходити зъ комнаты безъ важной потребности. Префекты най чуввають, щобы въ часѣ назначеномъ для науки и супокою, питомцѣ заховали мовчане, и щобы въ часѣ рекреациі не провадили бесѣдъ непотребныхъ, або нечесныхъ або политичныхъ, лише таки, яки годять ся побожности и житю клириковъ, и щобы не занимали ся забавами, котри особамъ, Богу посвященымъ, не суть прилични. Но, если бы въ ѡтдѣлѣ (комнатѣ) вкрали ся яки надъжукія, най старають ся ти чимъ скорше усунути, а если бы то стало ся неможливимъ, най донесуть Ректорови, котрый пѡсля своєї довжности повиненъ тому зарадити. Въ тѡмъ всѣмъ заступае Префекта, въ его неприсутности, за призволомъ Ректора, такъ званый Цензоръ.

(Львівський Синод 1891, тит. 8, роз. 2, № 7)

Духівник

Pariter Episcopi sedulo curent, ut director spiritualis seu pietatis magister quam aptissimus sit ad conscientias moresque clericorum moderandas. Ipsius muneris erit clericos edocere de muneribus ad statum ecclesiasticum spectantibus, de vitae sanctitate, de animarum zelo, de propriae voluntatis abnegatione, de vera obedientia superioribus debita, de charitate erga proximum et maxime erga condiscipulos, de amore Dei, B. Virginis Mariae et Sanctorum, deque officiis pietatis erga eos. Insuper pietatis magister doceat alumnos de non ambiendis dignitatibus et honoribus deque vanitate rerum saecularium. Praesertim oportet eum alumnorum animos ita sibi devincire, ut ipsi confidenter eidem suos intimos sensus aperiant, utque quoties angustiis spiritus angantur, sciant se patrem amantissimum habere, qui verum solatium potest praebere.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VIII, cap. II, № 4)

Духівник

Рѣвножь Епископы найприлѣжно старають ся о то, що бы управитель духовный або Духовникъ бувъ якъ иайздѣбнѣйшій до правленя совѣстію и обычаями питомцѣвъ. Єго обовязкомъ буде обѣучати питомцѣвъ о обовязкахъ, належачихъ до стану священничого, о святости житя, о ревности душъ, о ѣтверженю власной волѣ, о правдивѣмъ послушеньствѣ, довжнѣмъ настоятелямъ, о любви къ ближньому, а найбѣльше къ товаришамъ, о любви къ Богу, пресв. Дѣвѣ Маріи и Святимъ, и о обовязкахъ побожности взглядомъ нихъ. Крімъ того Духовникъ най учить питомцѣвъ, щобы не убѣгали ся за достоинствами и почестями, и що рѣчи свѣтови суть марни. Передовѣмъ довженъ онъ собѣ душѣ питомцѣвъ такъ привязати, щобы сами отверто єму свои внутрѣшни мысли виявляли, и щобы, коли только суть притиснени несупокоемъ духа, знали, що мають вселюбезнѣйшого отця, котрый подати може правдиву потѣху.

(Львівський Синод 1891, тит. 8, роз. 2, № 4)

Семінарська дисципліна

Quum ab accurata disciplinae Seminarii observantia pendeat ferme totus fructus atque prosperitas fidelium universaeque nationis, ideo omnem operam atque Studium tum Episcopi, tum reliqui Seminariorum moderatores in id conferant, ut disciplina haec rite observentur, atque ipsi et verbo et exemplo alumnos ad eandem incitent, hoc universi animo reputantes, nihil Deo gratius Ecclesiae et societati utilius quam recta Seminarii cura et clericomm ad omnem virtutem, scientiam et christianam civilitatem tempestiva et solers informatio.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VIII, cap. II, № 16)

Семінарська дисципліна

Понеже ѓть докладного захованя карности Семинарії зависить правѣ цѣлый плѡдъ и успѣхъ вѣрныхъ и цѣлого народа, для того такъ Епископы якъ и прочи управителѣ Семинарії весь трудъ свѡй и усиліе до того най звернуть, щобы карнѡсть та належито була захована, и сами и словомъ и дѣломъ питомцѣвъ до тоижъ най побуджають, всѣ то въ духу розважаючи, що нема ничего Богу милѣйшого, Церкви и суспѡльности пожиточнѣйшого, якъ належита печаливѡсть о Семинарії и зручне та належите выобразоване клирикѡвъ во всѣхъ чеснотахъ, умѣстностяхъ и християнскѡй огладѣ.

(Львѣвскій Синод 1891, тит. 8, роз. 2, № 16)

Професори семінарїї

Ad officium docendi seligant Episcopi studiorum magistros (professores Theologiae) qui ingenio, doctrina, pietate et morum gravitate spectatissimi sint, qui, studiis constanter addicti, regulae iugum et vitae operosae pondus hilari animo perforant, atque servando ordinem alumnis praeceant; qui iuvenes clericos humilitatem, mundi fugam, laboris et solitudinis amorem, orationis assiduam praxim exemplo non minus quam verbo edoceant; qui maxime idonei deprehendantur non solum ad tradendam scientiam ab omni errore alienam, veram etiam ad discipulorum animos gloriae Dei et salutis animaram zelo inflammandos.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VIII, cap. II, № 6)

Професори семінарїї

До довжности научаня, най Епископы выберуть учителѣвъ наукъ (Професорѡвъ богословїя), котри ѓтзначають ся талантомъ, наукою, побожностію и статочностію обычаѣвъ, котри бы

постѣино наукамъ ѡтдани, ярмо правила и бремя трудящого житя веселымъ духомъ переносили и въ точномъ захованю порядку, проводъ давали питомцямъ, котри бы молодыхъ питомцѣвъ учили такъ примѣромъ, якъ и словомъ, покоры, униканя свѣта, любви до працѣ и до самоты, прилѣжной вправы въ молитвѣ, котри бы наибольше здѣбными оказали ся не тѣлько до преподаваня науки, вѣльной ѡтъ всякого поблудженя, але также до запаленя духа учениковъ ревностію о славу Божу и спасене душъ.

(Львівський Синод 1891, тит. 8, роз. 2, № 6)

Ректор семінарії

Quapropter Episcopi solerter invigilent, ut utriusque Seminarii regimen committatur viris, qui morum integritate, gravitate, experientia et consilio sint eximii, ac pietate, zelo omnibusque virtutibus sacerdotalibus praestantes; qui animi fortitudinem in disciplina tuenda cum mansuetudine et suavitate copulent; qui curam omnem et vigilantiam adhibeant, ut omnes Seminarii officiales ac ministri suo munere rite fungantur.

Ut autem haec omnia rite persolvere possit praesertim Rector Seminarii, nulla alia munera sive ecclesiastica, sive civilia suscipiat, sed totus deditus sit Seminarii regimini, nulla alia occupatione distentus.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VIII, cap. II, № 3, 4)

Ректор семінарії

Задля того Епископы най прилѣжно чувають, щобы управа обохъ Семинарій була повѣрена мужамъ, котри бы ѡтзначали ся непорочностію обычаѣвъ, повагою, досвѣдомъ и мудростію и ѡтличали ся побожностію, ревностію и всѣми чеснотами священничими, котри бы крѣпость духа въ удержаню карности сполучали съ лагѣдностію и любезностію, котри бы докладали всеи старан-

ности и чуйности, щобы всѣ настоятелѣ и слуги Семинаріи, свои обовязки сповняли належито.

Щобы же то все особливо Ректоръ Семинаріи належито мѡгъ сповнити, най не пріймає жадныхъ иншихъ обовязкѡвъ, чи то церковныхъ, чи свѣтскихъ, лише най буде цѣлый переданыи управѣ Семинаріи, жаднымъ иншимъ занятемъ не розѡрваный.

(Львівський Синод 1891, тит. 8, роз. 2, № 3, 4)

Мешкання керівництва семінарії

Ratione officii sui Rector Seminarii, Magister pietatis, aliique moderatores ad residentiam in Seminario adstringuntur, a quo sustentatione aliisque ad vitam necessariis provisi, nullis aliis occupationibus operam navare possunt, nisi ob gravissimas causas aliter censuerit R. mus Metropolitana.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VIII, cap. II, № 5)

Мешкання керівництва семінарії

Зъ причины своихъ довжностей, Ректоръ Семинаріи, Духовникъ и инши Настоятелѣ суть обовязани до мешканя въ Семинаріи, ѡтъ котрого удержанемъ и инными до житя потребными рѣчами заосмотрени, жаднымъ иннымъ занятіямъ ѡтдавати ся не могутъ, вынявши, наколи бы задля дуже важныхъ причинъ Преосв. Митрополитъ инакше розсудивъ.

(Львівський Синод 1891, тит. 8, роз. 2, № 5)

Правила семінарії

Quae omnia, ut diligenter et rite custodiantur, Episcopi in hac Synodo congregati, ab Ordinariato Metropolitano concinnatas et in eadem Synodo propositas communi consilio excussas et Synodi huius auctoritate munitas regulas ab omnibus et singulis, qui Seminarii

curam gerunt, servari praecipiunt. Pro fideli regularum omnium adimplemento, pro abusibus praesertim si irrepserint, removendis, pro firma et religiosa Seminariorum disciplinae observantia, R. mus Metropolita curet frequenter intra annum Seminarium visitare.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VIII, cap. II, № 10)

Правила семінарії

А щоби то все вѣрно и точно заховувало ся, Епископы вѣ сѣмь Синодѣ збрани приказують, щоби ѿтъ Митрополичого Ординаріята уложени и вѣ сѣмь Синодѣ предложени, на загальнѣй нарадѣ испытани и повагою сего Синоду заосмотрени правила були заховани всѣми и поодинокими, котри Семинарією завѣдують. Задля вѣрного выконываня всѣхъ правилъ, особливо задля усуненя надбужить, если бы таки вкрали ся, задля крѣпкого и боговѣйного захованя карности вѣ Семинаріяхъ, Митрополить зводить часто вѣ роцѣ Семинарію посѣтити.

(Львівський Синод 1891, тит. 8, роз. 2, № 10)

Мала семінарія

Quandoquidem sacerdos talem plerumque habet exitum in vita, quale habuit initium a pueritia; et: «adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit, non recedit ab ea», magni profecto interest, ut futuri Ecclesiae ministri a teneris unguiculis singulari studio ad pietatem et doctrinam informentur. Quapropter haec Synodus decernit, ut in hac provincia nostra ecclesiastica unum saltem instituat puerorum seminarium, ad quod convenire possint adolescentuli ex metropolitana aliisque dioecesibus suffraganeis.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VIII, cap. I, № 1)

Мала семінарія

Позаякъ священникъ по найбільшій часті такій має кінець въ житю, якій мавъ початокъ ѓть дѣтинства, и: «Суть, путіе предъ мужемъ, и не любить возвратишъ ся ѓтъ нихъ», або пѓсля Вульгаты: «Молодець ѓтъ дороги своєї, хотя зѓстарѣвъ ся, не ѓтступить ѓтъ неї», прѓто безперечно много на тѓмъ залежить, щѓбы будучи служителъ Церкви ѓтъ дѣтинныхъ лѣтъ особлившою старанностію накланяли ся до побожности и науки. Для того сей Синодъ постановляе, щѓбы въ сѣй нашѓй Провинціи церковнѓй щѓ найменше одна семінарія хлопцѣвъ була основана, до котрої приступъ мати можуть молодцѣ зъ дієцезіи Митроподичої и зъ дієцезій другихъ Суфраганѓвъ.

(Львѓвський Синод 1891, тит. 8, роз. 1, № 1)

Документи для вступу до великої семінарії

Кандидати, які покінчили науку каледжа і бажають посвятитися духовному станѓві, предявлять свої прохання про прийняття до Великої Духовної Семінарії в Вашінгтоні Єпископському Ординаріятѓві з ѓсь такими долучниками:

1. Метрика хрищення-миропомазання.
2. Свѓдоцтво скінчення гай-скулу і каледжа.
3. Свѓдоцтво моральности кандидата, виставлене його душпастирем.
4. Свѓдоцтво моральности батьків кандидата, виставлене їх душпастирем.
5. Свѓдоцтво здоровля кандидата, виставлене лікарем.
6. Точний перебѓг життя.
7. Заява кандидата, щѓ він бажае стати священником.

8. Письмова згода батьків, що будуть удержувати сина підчас студій.

(Розпорядження Філядельфійського Екзархату, 1953, Розпор. 39)

Уповноваження святити

Св. Конгрегація для Східної Церкви зволила прислати Єпископському Ординаріатові вотум (вирішення) Впр. своїх Консульторів у справі додержування канонічних приписів, коли підвладний одного місцевого єрарха бажає вступити до семінарії іншого єрарха.

Згаданий вотум спирає свій висновок на Конституції Папи Іннокентія XII «*Speculatores*», яку поширив на нашу Церкву Замоїський Синод (розділ III, § 7). Там єпископові не дозволяється святити кандидата, який на підставі походження чи осідку підлягає юрисдикції іншого єрарха.

Їх Ексцеленція ВПреоєв. Апост. Делегат зазначає у своєму листі з 6 вересня 1951 р. (ч. 139-51), в яким долучене згадане вотум, що «висновок цього (вотум) Св. Конгрегація прийняла й апробувала».

Повідомляючи про це духовенство, Єпископський Ординаріат просить сповістити його негайно про кожний випадок порушення цих розпоряджень.

Єпископський Ординаріат уважає, що даний кандидат тоді походить з нашого Екзархату чи має осідок в нашій Екзархаті, коли:

1. він або його батьки належать до парохії, яка є під юрисдикцією нашого Екзархату;
2. він або його батьки не є членами жодної парохії нашого обряду у ЗДА чи в Канаді, але походять з Галичини або Буковини.

Згаданий закон відноситься до всіх кандидатів, як вірних без свячень, так і членів нижчого чи вищого духовенства.

(Розпорядження Філядельфійського Екзархату, 1953, Розпор. 40)

Програма священичої формації

In accordance with the prescriptions of Canon 242, the Canadian Conference of Catholic Bishops hereby maintains that the programme of priestly formation previously approved by the Apostolic See for Canada shall continue to be the approved programme for the country.

For the French Sector, the document is *Ratio Institutionis Sacerdotalis*, approved by the Sacred Congregation for Catholic Education, December 19, 1983 (Prot., No. 1897/65/CAN/ni).

For the English Sector, the document is The Programme of Priestly Formation, approved by the Sacred Congregation for Catholic Education, May 15, 1980 (Prot. No. 1897/65/CAN/ni).

Commentary: Decree No.22, approved by the Conference, Oct. 1986, and reviewed by the Apostolic See, April 25, 1987 (Congregation for Bishops — Prot. No. 6/84), refers to norms already in existence regarding the formation of future priests in Canada.

The approved norms for the English and French Sectors remain in effect until otherwise provided.

(Canadian Conference of Catholic Bishops, Decree № 22)

Семинаристам заборонено проповідувати, якщо вони не закінчили богослов'я

Розпорядження: Високопреосв. Митр. Ординаріят видав в ч. 2 «Відомостей» розпоряджене такого змісту: «Повідомляється сим Всеч. Душпастирів, що Митр. Ординаріят дозволив питомцям ще не рукоположеним, так екстерністам, як і в семінари уміщеним, в часі, коли не суть в семінари, катихизувати за дозволенем і по можносте в присутносте пароха. Но проповідати в часі, коли не суть в семінари, дозволяє Митр. Ординаріят лише укінченим богословам за дозволенем пароха і по переднім написаню цілої проповіді і апробованю її через пароха. Прото і Всч. парохам вільно позволяти проповідати лише укінченим богословам і під услівем щойно наведеним».

(Нива, рік IV, ч. 5, 1907, с. 188)

КАНДИДАТИ НА СВЯЧЕННЯ

Проміжки часу між свяченнями

Si vero quis idoneus repertus fuerit, visum est Sanctae Synodo prohibere, ne contra Ecclesiae Graecae morem antiquissimum, nullis servatis interstitiis ipsi ordines conferantur, sed praeter Lectoratum, ac Subdiaconatum, qui conferri poterunt eadem ordinatione, et die, inter Subdiaconatum, et Diaconatum, decern dies, itemque decem inter Diaconatum, et Sacerdotium interponantur; ut hoc pacto, ea, quae fieri potest, ratione, ac quousque a Sancta Sede aliud praescriptum non fuerit, in his regionibus servetur disciplina sacrorum canonum, quibus sanctissime praescriptum fuit, ut nemo promoveretur, qui prius probatus non esset in ministerio minorum ordinum ac dignus existimatus, qui ad altiores ascenderet.

(Synodus Zamostena 1720, tit. III, poz. 7)

Проміжки часу між свяченнями

Той, хто все ж буде визнаний гідним до свячень, то Святому Синодові застережено розгляд, щоб самі свячення не проводились без жодних збережених проміжків у часі, що є проти найдавнішого звичаю Грецької Церкви; але, окрім лекторату та піддияконату, що можуть бути здійснені того ж дня і на тому ж висвяченні, між піддияконом та дияконом натомість повинен бути установлений (бодай) десятиденний проміжок, те саме — між дияконом та ієрейськими свяченнями, і щоб на цій угоді і засаді (дотримувалось) усе, що можливе, і поки не буде якоїсь іншої вказівки від Святої Столиці; у цих місцевостях хай зберігаються дисципліна Святих Канонів, тому що беззаперечно вказано, щоб не висувати нікого, хто раніше не буде затверджений в уряді нижчих

свячень, та оцінений гідним для того, щоб бути піднесеним до вищих свячень.

(Замойський Синод 1720, тит. 3, роз. 7)

Проміжки часу між свяченнями

Quoad interstitia: Licet in canonibus Conciliorum praescribatur inter unius et alterius Ordini susceptionem interstitium unius anni esse servandum sacra tamen Synodus Tridentina hac in re reliquit iudicio Episcoporum interstitiorum istorum tempus moderandi, prout iudicaverint magis expedire necessitati atque utilitati Ecclesiae; nostra tamen Synodus Zamoscensis, salvo hoc iure Episcoporum, constituit, praeter lectoratum ac subdiaconatum, quos eadem ordinatione et die conferri posse affirmat, interstitium decem dierum inter diaconatum et presbyteratum. Haec vero Synodi praescriptio his temporibus, maxime pro concedendo maiori exercitio neordinatorum in s. ministerio, post receptam diaconatus et presbyteratus ordinationem, adhuc magis restringi solet; et quidem ex facultatibus ad hoc S. Sede ab Ordinariis accipi solitis, ita ut ex usu hodiernae consuetudinis inter lectoratum et subdiaconatum nullum servetur interstitium, prout et Synodus Zamoscena constituit; inter subdiaconatum et diaconatum plerumque una dies, et inter diaconatum et presbyteratum octo dies interstitiorum retineantur. Synodus praesens mox superius allatam consuetudinem observandam indulgens, determinat insuper, ut ordo diaconatus et presbyteratus conferri valeant solummodo duobus diebus et his festis de praecepto, non tamen immediate sibi succedentibus, servata antiqua praxi conferendi Ordines lectoris et subdiaconi die etiam feriali.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. II, cap. 6, № 2)

Проміжки часу між свяченнями

Що до межичасу (ôтступовъ часу): Хотя въ канонахъ Соборôвъ mezi принятемъ одного и другого чина приписуе ся ôтступъ часу

одного року, однако Синодъ Тридентійській полишивъ въ тѣмъ дѣлѣ розсудови Епископѣвъ часть тыхъ же ѳтступѣвъ скоротити пѣсля того, якъ будуть уважати, що то потребѣ и пожиткови Церкви больше есть ѳтвѣтне, однако нашъ Синодъ Замостьскій, не нарушаючи того права Епископѣвъ, постановивъ кромѣ чина Четця и Пѣддїякона, котри, якъ утверждае, могутъ бути при однѣй ординаціи и того самого дня удѣлени, межичась (ѳтступѣ) десяти дней межи прийнятемъ Пѣддїяконьства и Дїяконьства, рѣвножь межи Дїяконьствомъ и Пресвитерствомъ. Однако той приписъ Синоду, въ нынѣшныхъ часахъ наибѣльше задля поданя бѣльше вправы новопоставленнымъ въ священѣмъ чинѣ, по прийнятю Дїяконьства и Пресвитерства, звичайно еще больше стѣсняе ся и то на пѣдставѣ властей, яки звичайно Епископы ѳтъ св. Престола одержують такъ, що пѣсля теперѣшного звичаю, межи чиномъ Четця и Пѣддїякона не захове ся нїякій межичась, якъ и Синодъ Замостьскій постановивъ, межи Пѣддїяконьствомъ а Дїяконьствомъ, по бѣльшѣй части держить ся межичась одного дня, а межи Дїяконьствомъ а Пресвитерствомъ (межичась) 8 дней. Нынѣшний Синодъ призволяючи на заховане що лишъ наведеного звичаю, постановляє кромѣ того, щобы чины Дїякона и Пресвитера могли бути удѣлени лише въ двохъ дняхъ и то праздничныхъ нарочитыхъ, однако не слѣдуючихъ по собѣ непосредно, чины же Четця и Пѣддїякона пѣсля давной практики такожъ въ дни седмичнѣмъ (на будни).

(Львѣвський Синод 1891, тит. 2, роз. 6, № 2)

Присяга кандидата на пресвїтерство

Denique, quoniam in Pontificali nostro immediate ante presbyteratus susceptionem ponitur forma iuramenti fidelitatis atque obedientiae tum Summo Pontifici, tum Ordinario proprio, nec non tuendi bona Ecclesiae, quae ipsi tradita fuerint regenda, atque perpetuo

adhaerendi eidem Ecclesiae, Synodus praesens laudans hanc praxim, deincept eamdem servandam iubet.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. II, cap. 6, № 4)

Присяга кандидата на пресвітерство

Наконець, понеже въ нашомъ Архієратиконѣ (Понтифікалѣ) непосредно передь принятемъ Пресвітерства положена форма присяги вѣрности и послушеньства такъ Святѣйшому Отцю якъ и своему Архієреєви, якъ такожъ стереженя дѣбрь церковныхъ, котри ему будутъ ѡтдани до управленя, и безъустанного позѡставаня при тѡй самой Церкви, — теперѣшний Синодъ похваляючи сю практику, приказуе и надальше заховати тую.

(Львівський Синод 1891, тит. 2, роз. 6, № 4)

Минуле життя кандидата на свячення

Episcopus volens ordinare presbyterum aut diaconum examinet prius diligenter vitam ordinandi ac mores, quomodo nimirum vixerit in saeculo, vocenturque ad hoc testes, qui sint eius noti ac vicini, et qui ipsum a puero noverint, ut docet canon VII Theophili Archiepiscopi Alexandrini. Exploret quoque Episcopus sententiam cleri sui, et, perspecto unanimi assensu, manum ordinando imponat. Qui ordinatur in diaconum, 25, qui in presbyterum, 30 annos aetatis habere debet.

(Synodus Volodimiriensis, an. 1274, art. V, VII)

Духовні вправи кандидата на пресвітерство

Ut autem promovendi ad Sacros Ordines majori cum praeparatione, ac deliberatione, magno, et Angelicis humeris formidando, oneri se supponant; praecipit Sancta Synodus, ut nullus omnino ordinari possit, qui non manserit spatio sex hebdomadarum penes Cathedram; quo temporis intervallo, et spiritualia exercitia sub Directore ab

Episcopo constituendo in loco aliquo a Saecularibus remoto absolvat per decem dies, et erudiatur ante examen coram Episcopo, ac caeteris Examinatoribus subeundum super iis, quae pertinent ad Sacrum ministerium, quod assumet. Is autem qui non habebit a Directore, quem Episcopus probaverit, testimonium de absolutis spiritualibus exercitiis, neque ejusdem Directoris iudicio in scriptis dando fuerit declaratus idoneus, ad examen, nedum ab Ordine, verum etiam ab ipso solemniter examine rejiciatur.

(Synodus Zamostena 1720, tit. III, par. 7)

Духовні вправи кандидата на пресвітерство

А для того, щоб кандидати до священства вибиралися до так важливої функції з більш ґрунтовною підготовкою і виваженістю та з переконанням про ангельську підтримку, Святий Синод доручає, щоб ніхто не був допущеним до священства, якщо протягом шести тижнів не перебуватиме при катедрі, і в цьому часовому відрізьку він повинен під призначеним єпископом-керівником виконати десятиденні духовні вправи (реколекції) у виокремленому від світських людей місці та належним чином готуватися до майбутнього екзамену перед Єпископом та іншими екзаменаторами, де говоритиме про те, що стосується святого уряду, який він собі вибирає. А той, хто не матиме посвідки від затвердженого єпископом керівника про виконання духовних вправ, і якщо не буде вираженої тим же керівником думки, що кандидат здатний до екзамену, то такого слід усунути не лишень від свячень, але також від звичайного офіційного екзамену.

(Замойський Синод 1720, тит. 3, роз. 7)

Підготовка до свячень

Quoad praeparationem Ordinandorum ad digne suscipiendos Ordines sacros, praeter ea, quae salubriter ad normam Conc.

Tridentini decernit Synodus Zamoscensis, declarat Synodus praesens nominatim quoad exercitia spiritualia requiri octo dies continuos ante susceptionem ordinum minorum, idemque servandum in susceptione Diaconatus et Presbyteratus, si in eorumdem collatione longa intercedit intermissio; quod si successivis diebus festis non interpolatis hi maiores ordines conferantur, pro hoc ultimo sufficit una dies. Addit tamen Synodus haec, ut ante susceptionem tum Subdiaconatus, tum Diaconatus, tum Presbyteratus expurgent Ordinandi conscientias suas per S. Confessionem. Insuper convertit Synodus Ordinariorum attentionem ad servandum Synodi Zamoscensis iussum praescriptum circa fidei professionem ab initiandis Ordinibus sacris emittendam, ut scilicet eadem perficiatur iuxta formulam Urbani PP. VIII praescriptam Orientalibus et quidem praecise die susceptionis Ordinis presbyteratus.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. II, cap. 6, № 3)

Підготовка до свячень

Щодо приготування рукополагаємыхъ до достойного принятя св. Чинѡвъ, то кромѣ того, що пѡсля установъ Собора Тридентійского приписує соборъ Замостьскій, заявляє теперѣшний Синодъ, именно дотычно вправъ духовныхъ, що потреба ѡсьмь дней безперерывно по собѣ слѣдующихъ, передъ принятємъ низшихъ чинѡвъ, то само має ся заховати при принятю Діаконата и Пресвитерата, наколи въ ихъ удѣленю заходить довша перерва: колижь си высши чины удѣляютъ ся въ слѣдующихъ по собѣ безъ перервы праздничныхъ дняхъ, выстарчає для сего послѣднего, одинъ день.

Однако сей Синодъ додає, щобы рукополагаєми передъ принятємъ такъ Пѡддіаконату якъ Діаконату и Пресвитерату очистили совѣсть свою черезъ св. Сповѣдь. Кромѣ того звертає Синодъ увагу Архієреѣвъ (Ординаріѣвъ), щобы заховали приказъ Синоду Замостьского, приписаний що до складання исповѣданія вѣры приступаючими до чинѡвъ святыхъ, щобы именно тоє

совершало ся після формулы Урбана II. VIII-го, приписанои для Восточныхъ и то точно въ самъ день принята чина Пресвитера.

(Львівський Синод 1891, тит. 2, роз. 6, № 3)

Перевірки кандидатів на пресвітерство

Post examen vitae, ac morum, alterum instituat coram Episcopo super doctrina, ac peritia Ordinandorum, vitaeque Ecclesiasticae ratione, ne de iis merito dici possit, quod quia scientiam repulerunt, repulsi sunt, ne Dei Sacerdotio fungerentur illud autem quamquam in Examinatorum prudentia, ac iudicio positum sit; potissime tamen versari debet super Sacramentis, rectaque eorum administratione, aliisque Parochialibus officiis, ut inde appareat Ordinandos muneri suo satisfacere posse, si velint. Si quis autem vel illiteratum, vel pravis moribus imbutum ad Ordines promoverit, suspensus sit ab Ordinum collatione per annum: indigne vero promotus Ordinem sibi collatum exercere nequaquam possit, quousque sufficienter eruditus non fuerit, aut sese correxerit.

(Synodus Zamostena 1720, tit. III, роз. 7)

Перевірки кандидатів на пресвітерство

Після проведення перевірки щодо життя та звичаїв, треба удруге подати єпископові інформацію стосовно знання і второпності кандидатів на священство, засади церковного життя, аби слушно не говорили: «Позаяк вони не здобули належних знань, їх усунули від виконання функцій Божого священства». Отож, хай буде покладене на розсуд та второпність екзаменаторів, крім того слід розглянути питання про Святі Тайни, про правильне користування ними та про інші парохіяльні обов'язки, щоб, таким чином, дійти кінцевого висновку, чи здатні кандидати при потребі виконувати свої обов'язки. А втім, якщо хтось неграмотний чи з поганими звичками буде запропонований до свячень, такого від свячень потрібно суспензувати на один рік: той бо, кого негідно

пропонують для отримання свячень на священика, доки не матиме належної освіти, доки не виправиться, доти не може виконувати священичих обов'язків.

(Замойський Синод 1720, тит. 3, роз. 7)

Перевірки кандидатів до свячення

Єпископи же, егда хотять поставити попа или дьякона, да истяжють житье его, како будеть имѣль житье преже поставленья (житія его и родъ его преже поставленія), да призовуть знаемыя (его) сусѣди, его же (иже и) знають издѣтська, якоже правило седмое глаголетъ Феофила, архиепископа александрьскаго: «да свѣдять поставленье вьси священъници, аще одинако смыслять, и тогда епископъ да испытаетъ, и пришедшимъ свидѣтельствовавшимъ о немъ, да поставлень будеть. Поставление же втаинѣ не бываетъ. Но всѣмъ намъ вѣдомо будеть, еда како пришелецъ будеть иноя страны и утаивъ сыгрѣшение, украдетъ священне. «Незнаемаго же никакоже святити», яко 4-го сбора 6-е правило глаголетъ; ни изъ иного въ инъ градъ поставити, аще отъ своего прѣдѣла будеть, преже дажь не обѣщаетъ; ни раба на священіе привести, аще не преже господинъ его отпуститъ предо многыми послухъ съ грамотою, и пуститъ аможе хочеть, и по поставлений да не присвоитъ къ собѣ. Нъ хотящи поставлени быти, да испытають ихъ потонку, аще жите ихъ чисто избрящеть, дѣвство съблюдыши, дѣвицю по закону приведыши, и законьому снятію бышю, аще грамоту добрѣ свѣдять; нъ и ту скоро ихъ не поставляйте, аще будутъ не кощюньници, (ложа чиста), ни хыщници, ни пьяници, ни ротници, ни сварливи. Потом подобаетъ испытати ихъ о вещехъ грѣховныхъ еда въ блудствѣ, содомьствѣмъ были, будутъ, ли со скотиною, ли въ руку сыгрѣшение, или въ татѣ, развѣ аще не дѣтскаго ли преже поятія жены своя растылитъ дѣвство, ли съ многими лѣгалъ боудеть, или отъ своя жены законьныя блудъ створиль будеть, аще или въ лживѣ послушьствѣ былъ будеть, или убиство створиль будеть, волею или нужею, или

рѣзовникъ, или челядь, друча голодомъ и наготою, страдаю насилье твоя, или дани бѣгая, или чародѣецъ. Аще кто отъ прежереченныхъ сихъ винъ хотя единою ятъ будетъ, таковой не можетъ быти попъ, ни дьяконъ, ни приченикъ. Да кто свободенъ будетъ отъ всѣхъ сихъ винъ поручениемъ отца духовнаго, понеже и поручиться 7 попъ инѣхъ съ прочими добрыми свидѣтели, да поставятъ и. Първѣ дасть емоу еухию, еже есть молитва анагностская об остризании (о постризании) причетническъ(мъ), кратькый фелонь; ти потомъ да конархаеть въ сборнѣи церкви и чтеть, дондеже въразумѣть все, да предасть (представитъ) и епископъ старѣйшему (старѣйшинѣ) церковному на учение. По мнозѣхъ же днѣхъ будетъ дьяконъ не мене полу третьядцати (=25) лѣтъ, попъ же не мене 30 лѣтъ.

(Володимирський Собор 1274, кан. 1)

Вік свячень

По мнозѣхъ же днѣхъ будетъ дьяконъ не мене полу третьядцати (=25) лѣтъ, попъ же не мене 30 лѣтъ.

(Володимирський Собор 1274, кан. 1)

Вік свячень

Praeter ea, quae de sacramento Ordinis sancivit Synodus Zamoscensis, Synodus praesens constituenda opportunum duxit sequentia: 1. Quoad aetatem ordinandorum: quamquam canones antiqui Ecclesiae ad susceptionem subdiaconatus praescribant annos 20, ad susceptionem diaconatus annos 24, ad susceptionem presbyteratus annos 30, nihilominus post praescriptionem Concilii Tridentini, quam iam Synodus Zamoscena nobis quoque sequenda proposuit, requiruntur ad susceptionem subdiaconatus anni 21, ad diaconatus 22, ad presbyteratus 24 completi, quae praescriptio apud nos accurate ex tunc servetur.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. II, cap. 6, № 1)

Вік свячень

Кромъ того, що о Тайнъ Священства постановивъ Синодъ Замостьскій, теперъшний Синодъ уважавъ ѳповѣднимъ постановити слѣдующе: 1. Що до вѣку рукополагаемыхъ: Хотя давни каноны Церкви до принятія Пѳддіаконства приписують лѣтъ 20, до принятія Діаконства лѣтъ 24, до принятія Пресвитерства лѣтъ 30, то однакъ пѳсля постановленя Собора Триденгійского, котрому послѣдовати поручивъ намъ уже такожъ и Синодъ Замостьскій; wymagaє ся до принятія Пѳддіаконства рѳкъ 21, до Діаконства 22, до Пресвитерства 24 окѳченый, котре то поставлене и у насъ довжно точно ѳтъ теперъ заховати ся.

(Львѳвскій Синод 1891, тит. 2, роз. 6, № 1)

Неуцтво пресвѳтерів

Перемиській Синод у 1693 р. вказує, що проти неуцтва священників треба починати боротися завчасу, отже, ще за молодих літ кандидатів до священства: «Також жоден аколѳт не може зголошуватися до свячень без представлення колятора та свѳдоцтва про життя і звичаї, виданого Преподобним отцем Намѳником, бо інакше не буде допускатися до тих же свячень». ... «Преосвященний Архипастир напминає і приказує священникам, щоб навчали своїх синів насамперед руського, а опѳсля давали до шкіл, щоб не пішли з волѳ в неволю, і щоб не множилася простота на попѳвствах. Тих же, що не стараються за це, о. Декан має принаглити й упѳмнути, що такі неуки не тѳльки не будуть допущені до священства, але теж виженеться їх з духовних дѳбр». Перемиські Синоди в 1765 і в 1780 збѳльшають карѳ на непослушних: «Бо інакше неуків видалиться від священничого стану, а також невідклично покарається донесених священників за зле виховання своїх дѳтей значними гривнами в користь перемиської катедрѳ, відповідно до їх майна».

(Корчагѳн Клим, Карне право Української Католицької Церкви, Рим 1981, с. 77)

Свячення кандидатів з інших єпархій

Св. Конгрегація зволила прислати Єпископському Ординарію вотум (вирішення) Високопреподобних Консульторів у справі додержування канонічних приписів, коли підвладний одного місцевого єрарха бажає вступити до семінарії іншого єрарха.

Згаданий вотум обосновує свій висновок на Конституції Папи Іннокентія XII «Спекуляторес», яку поширив на нашу Церкву Замоїський Синод (розділ III, § 7). Там розпоряджено, що єпископам не дозволено святити кандидата, який на підставі походження чи осідку підлягає юрисдикції іншого єрарха. Їх Ексселенція, Високопреосвященний Апостольський Делегат у своєму письмі з 6 вересня 1951 р. (ч. 139-51), в яким долучене згадане вотум, зазначає, що «висновок цього «Вотум» Св. Конгрегація прийняла й апробувала».

(Єпархіяльні Вісті, Філадельфія, листопад 1951, ч. 4, с. 114)

Вимоги до кандидатів на пресвітерство

До Тайни священства не сміють приступати злого й незаконного уродження, з природною хибою, неуки, в прилюдному процесі, підданий [крішак], лихвар, убивник, виклятий, що обов'язаний здавати рахунки, а також симоніст.

(Єпархіяльний Синод Перемиський 1740)

(Три Синоди Перемиські й Єпархіяльні Постанови Валявські в 17-19 ст., с. 50)

НИЖЧІ СЛУЖИТЕЛІ

Четці та аколіти

In accordance with the prescriptions of Canon 230, §1, the Canadian Conference of Catholic Bishops hereby decrees that if laymen who are not candidates for the diaconate or the priesthood are to be admitted to the ministries of Lector and Acolyte, they must be 21 years of age.

In addition, they are to have a serious Christian life and a recognized human maturity; a good reputation which would enable them to assume that responsibility for a community; and must be able to cooperate with others and have acquired the competence necessary to exercise, the intended ministry.

Commentary:

Decree Nov 16, approved by the Conference, October 1986, and confirmed by the Apostolic See; April 25, 1987 (Congregation for Bishops — Prot. No. 6/84) applies in those instances where a layman is being instituted Lector or Acolyte.

Where a Candidate to the diaconate or priesthood is concerned, the general regulations presently in effect would continue to be observed.

(Canadian Conference of Catholic Bishops, Decree № 16)

ДИЯКОНИ

МОЛИТВОСЛОВ

In accordance with the prescriptions of Canon 276 §2, 3, the Canadian Conference of Catholic Bishops hereby decrees that permanent deacons are obliged to pray daily the Morning and Evening Prayer from the Liturgy of the Hours.

Commentary: Decree № 17, approved by the Conference, October 1986, and confirmed by the Apostolic See, April 25, 1987 (Congregation for Bishops — Prot. № 6/84), applies to all permanent deacons.

Transitional deacons preparing for ordination to priesthood are bound to pray the entire Liturgy of the Hours, as per Canon 276 §2, 3.

(Canadian Conference of Catholic Bishops, Decree № 17)

ПАРАФІЯ

Парафіяльна канцелярія

Quilibet habeat quatuor libros distinctos, ad rectam Parochiae administrationem necessarios: in quorum primo Status, et numerus animarum: in secundo Baptizati: in tertio Conjecti in matrimonio: in quarto Mortui totius Parochiae describantur. Qui deinceps eosdem, libros non habuerit, mulctetur quinquaginta florenis in commodum suae Ecclesiae erogandis.

(Synodus Zamostena 1720, tit. X)

Парафіяльна канцелярія

Кожен парох повинен мати чотири окремі книги, необхідні для правильного урядування парохією, а саме: в першій вписувати стан і число душ, у другій — охрещених, у третій — одружених, у четвертій — усопших всієї парохії. Якщо хтось поспіль не матиме тих книг, його слід општрафувати на п'ятдесят флоренів в користь своєї церкви.

(Замойський Синод 1720, тит. 10)

Літургійний спів з професіоналами

Quo autem melius universus populus versatus existat in cantu orali, oportet, ut parochiani iam a pueritia instituantur in eodem, praesertim in scholis popularibus. Quoniam vero recta institutio in cantu pendet fere totaliter a cantore Ecclesiae, ideo satagant animarum pastores, ut ad hoc munus rite obeundum exquirant sibi vires non solum probos, sed etiam magis peritos cantus ecclesiastici, praeferendo scilicet eos, qui exhibeant testimonia examinis absoluti ab auctoritate competenti edita.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. IV, cap. V, № 7)

Літургійний спів з професіоналами

Щоб же весь нарѣдъ тымъ лучше бувъ вправленийъ въ устнѣмъ пѣнію, потреба, щобы парохіяне уже ѿт молодости въ нѣмъ обучали ся, особливо въ школахъ народныхъ. Понеже однакожь правильне обучене въ пѣнію зависитъ майже зовсѣмъ ѿт пѣвця церковного, то нехай душпастырѣ старають ся, щобы, до належитого виконуваня того обовязку въ недѣлѣ и свята, яко дни особливо посвящени Богу и нашому спасенію, выбирали собѣ на пѣвцѣвъ, не лише мужей праведныхъ, но также въ пѣнію церковнѣмъ бѣльше вправныхъ предпочитаюти именно тыхъ, котри выкажуть ся свѣдоцтвами зложеного испытю, выдаными ѿт управленои власти.

(Львівський Синод 1891, тит. 4, роз. 5, № 7)

Зарезервовані справи

Confessarii vero casus omnes Summo Pontifici, et Episcopis reservatos, scriptos apud se habeant; ne quid per incuriam sibi facultates assumant.

(Synodus Zamostena 1720, tit III, cap. 5).

Зарезервовані справи

Хай звичайно сповідники мають у себе записані всі випадки, зарезервовані Верховному Вселенському Архієреєві та єпископам, щоб через недбалість не присвоїти собі владу.

(Замойський Синод 1720, тит. 3, роз. 5)

Посвідчення пресвітера

Pemiciosissimum esset Ecclesiae, pessimique exempli Fidelibus, si vagabundi Sacerdotes, et clerici ad Divina in qualibet Ecclesia celebranda indiscriminatim admitterentur; namque inde fieret ut sceleratissimi,

et perditissimi homines in Sancta involare, eaque polluere possent. Idcirco Sacris Canonibus saepissime praescriptum fuit, ut nemo Peregrinus, nemo ignotus, nemo alienae Dioecesis Clericus sine literis commendatitiis sui Episcopi admittatur Sancta Synodus hos Canones observari volens, saevire praecipit, ne ullus omnino Sacerdos tam Regularis, quam Saecularis, tam Latini, quam Graeci Ritus recipiatur ad celebrationem Missae, et administrationem Sacramentorum sine literis commendatitiis, sive Testimonialibus proprii Episcopi eo saltem anno concessis. Qui secus fecerint, puniantur poena suspensionis a Divinis per tres menses, aliisque arbitrio Ordinarii.

(Synodus Zamostena 1720, tit. III, cap. 4)

Посвідчення пресвітера

А найнебезпечніший і найгірший приклад для Церкви і для вірних, якщо без різниці допускати до відправлення Служб Божих мандрівних священників, тому що через це може трапитися, що найбільш злочинні і розпусні люди набігають на Святе і його можуть оскернити. Тому-то було приписано Святими Канонами, щоб жоден чужинець, жоден незнайомець, жоден клерик чужої дієцезії без рекомендаційного посвідчення свого єпископа не допускався, а Святий Синод для підсилення у дотриманні цих Канонів ще суворіше наказує, щоб без дозволу жоден із священників-монахів чи секулярних (білих) як Латинського, так і Грецького обрядів, не допускався для відправи Св. Літургії та уділення Св. Тайн без рекомендаційних листів чи такого ж роду посвідчень власного єпископа.

(Замойський Синод 1720, тит. 3, роз. 4)

Посудина для священної олії

Cum autem Sacrum Oleum posteaquam benedictum est, non sit simplex, et nudum unquentum, sed Christi Charisma, et Spiritus

Sancti praesentia Divinitatis illius effectivum, ut ait Divus Cyrillus Hierosolymitanus, idcirco cavendum est, ne ulli irreverentiae exponatur, neque in vitreis, testaceis, aut cupreis, sed in argenteis, aut stanneis vasculis, et in decenti Ecclesiae loco, nunquam vero in privatis aedibus asservetur. Qui secus fecerit, puniatur muleta pecuniaria Ecclesiae applicanda, aliisque poenis arbitrio Ordinarii.

(Synodus Zamostena 1720, tit. III, cap. 2)

Посудина для священної олії

Після того, коли священна олія є освячена, вона вже не є звичайною чистою маззю, але харизмою (благодаттю) Христа і Святого Духа, ефективна присутність Його Святості (Божественності), як висловився святий Кирило Єрусалимський, тому-то потрібно пильнувати, щоб воно у зберіганні не піддавалось якомусь безчестю і не переходило у скляних, глиняних чи мідних посудинах, але у срібних чи золотих (мосяжних) у пристойному церковному місці, ніколи у приватних приміщеннях. Хто робитиме не так, Єпископ-Ординарій має накласти на пароха грошову або іншу кару, яку вважатиме за потрібне.

(Замойський Синод 1720, тит. 3, роз. 2)

Старе і нове миро

Quoad Confirmationis Sacramentum iniungit Synodus animarum curatoribus servanda ea omnia quae Synodus Zamoscensis circa hoc Sacramentum praescripsit; praesertim vero quoad materiam eius, scilicet Chrisma, inculcat Synodus praesens, ut illud quotannis statute tempore renovent. Quoniam vero hac in re quandoque deprehenditur incuria quaedam in parochis, hinc Synodus serio admonet eosdem, ut praescriptum istud accurate observent; atque ideo ut statim a consecratione novi chrismatis, fieri solita in Caena Domini, illud sibi per respectivum officium decanale comparent, duraturum solummodo

usque ad novi chrisomatis consecrationem anni proximi in Caena Domini faciendam, ita ut intra mensem a consecratione iam habeant apud se Chrisma novum; qua super re invigilantiae officium ipsi Decanis ad quod attinet, praedicta Synodus strictim imponit. Sacrum vero Chrisma debent ordinarie loquendo ipsi Decani aut delegati ab illis sacerdotes a Praefecto Sacristiae Archicathedralis Ecclesiae accipere et ad decanatum perferre.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. II, cap. 2)

Старе і нове миро

Що до св. Тайны Мвропомазанія, приказує Синодъ душпастирямъ, щоби заховали все тоє, що Синодъ Замостьскій приписавъ дотычно сеи св. Тайны; въ частности же що до матеріи тої Тайны т. е. св. Мвра, настає нынѣшній Синодъ на то, щоби тоєжъ рѣкрѣчно въ означенѣмъ часѣ ѡтновляло ся. Но понеже въ тѣмъ взглядѣ часомъ зауважує ся нерадивѣсть парохѣвъ, то Синодъ строго упоминає ихъ, щоби приписъ сей точно заховали; и протое мають они заразъ по освященю нового Мвра, що звичайно дѣє ся въ Великій Четверъ, о тоєжъ постарати ся черезъ взглядный урядъ деканальный и оно має уживати ся лише до освященя нового Мвра року слѣдуючого, маючого ся совершити въ Великій Четверъ, такъ, щоби въ протягу мѣсяця ѡтъ посвященя, мали уже у себе нове мвро; а строгій обовязокъ чуваня надъ тымъ, накладає ся самымъ дотычнымъ Деканамъ. Мвро же св. довжни звичайно ѡтбирати сами Деканы, або священники ними ѡтпоручени, ѡтъ Префекта закрестіи катедральной и до деканату доставити.

(Львівський Синод 1891, тит. 2, роз. 2)

Сповідники монахинь

Confessarii Monialium sive ordinarii sive extraordinarii ab Episcopo approbentur, et eligantur; Si quis autem absque approbatione Ordinarii

Monialium Confessiones excipere ausus fuerit, ab Altaris ministerio interdicatur, aliisque paenis ejusdem Ordinarii arbitrio coerceatur.

(Synodus Zamostena 1720, tit. XII)

Сповідники монахинь

Звичайні чи надзвичайні сповідники монахинь мають бути вибрані й апробовані єпископом. Якщо хтось без затвердження Ординарія наважиться сповідати монахинь, такому тим же єпископом слід заборонити служіння перед вівтарем або покласти цьому край іншими покараннями.

(Замойський Синод 1720, тит. 12)

Похорон в змішаних родинях

Funerum celebratio ac emolumentorum perceptio in familiis mixti ritus, ad parochum illius ritus pertineant, ad quem defunctus pertinebat.

(Sacra Congregatio pro Ecclesia Orientali, 1 martii 1929, Cum data fuerit, cap. III, art. 35)

(Sacra Congregatio pro Ecclesia Orientali, 23 maii 1930, Graeci-Rutheni ritus, cap. III, art. 40)

Так само для Південної Америки.

(Sacra Congregatio de Propaganda Fide, Cum sat numerosiores, 27 martii 1916, art. 13)

Право епітрахиля

Licet autem iustum sit, ut qui altari deserviunt etiam de altari vivant; neque Synodus improbat, ut ea, quae sacerdotibus iusto titulo debentur, ipsi discrete exigant, serio tamen prohibet, ne iura stolae debita aut ultra

iustum et consuetum extollantur, aut avaritiam suam vel turpissimas rerum sacrarum mercaturas specioso aliquo titulo protegant.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. IX, cap. II, № 5)

Право епітрахія

А хотя есть справедливымъ щобы ти, що служатъ Олтареви такожъ зъ Олтаря жили, а и Синодъ такожъ не противить ся, щобы того, що правнымъ титуломъ священникамъ належить ся, они прилично требовали, строго однако забороняе, щобы належитости права епітрахія не по́дносили по надь то, що есть слушне и звичайне, або свое лакомство и найогиднѣйшій торгъ о святи рѣчи не покрывали якимъ на позоръ краснымъ титуломъ.

(Львівський Синод 1891, тит. 9, роз. 2, № 5)

Парафіяльні книги

кан. 143. Pastors are gravely bound in conscience to have and to keep current the approved books and documents relating to the temporal and spiritual administration of their respective parishes, namely:

1. a baptismal and confirmation register;
2. a First Holy Communion register;
3. a death register;
4. a sick call register;
5. a book of parish announcements;
6. a marriage register;
7. a book of the minutes of the meetings held by the church committees;
8. a book of accounts, i.e., of the income and expenditures, together with all pertinent auxiliary records, such as bank books, cancelled checks, paid bills, etc.;
9. a cemetery register and a map of the parish cemetery;

10. a file on the documents relating to the real and personal estate of the parish;
11. all issues of the Archeparchial Bulletin, bound in hard cover;
12. one copy of every issue of The Way, bound in hard cover.

кан. 144, 3. A copy of the recording of baptisms, confirmations, including conversions, and of marriages, but not of First Holy Communion admissions, of the preceeding year shall be forwarded to the Chancery not later than January 15th of each year.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Поправки в парафіяльних книгах

кан. 146. The recording of cases omitted in a register shall be governed by the following norms:

1. Cases of baptisms, confirmations, conversions, marriages, or burials at times may not have been recorded due to oversight. It is imperative that this be corrected as soon as possible. If an omission is discovered after the first of January of a current year, permission of the Chancery is required to make the correction.

2. The application for the aforesaid permission must contain the following information:

(1) The sworn statement of the witnesses to the unrecorded act, e.g., godparents, witnesses to the marriage, etc.; if the case was not entered by the priest seeking the permission.

(2) Any pertinent documents relating to the case, e.g., if a death was not registered, the civil certificate of death along with a statement as to whether ecclesiastical burial was or was not denied.

(3) An explanation from the pastor for the omission, if he himself was responsible.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Парафіяльні оголошення

кан. 147. The following norms shall be applied in regard to church announcements:

1. Only matters of a religious and ecclesiastical nature shall be announced, with the exception of matters stated in № 3. of this Canon.

2. It is forbidden to announce affairs of any secular organization even if it be one of a patriotic character.

3. Social events of organizations within the parochial confines may be announced, if these organizations work in the interests of the Church and do not have the character of political factions.

кан. 148. Announcements made to the faithful over a period of time may be of great advantage and valuable sources of information to a succeeding pastor. In order that they may be preserved properly, the following norms shall be observed:

1. All parish announcements shall be entered in a solidly bound Announcement Book and shall be legibly written in ink in order that they might be read easily by others.

2. Announcements which are written on separate sheets of paper of the same size or printed or mimeographed weekly as part of the parish bulletin must be bound together at the end of each year and filed in the parish archives.

кан. 150. Pastors who publish a printed or mimeographed bulletin are obliged to send two copies of each issue to the Chancery immediately after publication.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Перепис членів парохії

кан. 151. Each pastor shall take a census of his parish every three years and shall record the facts relating to the state of each soul in his parish on a separate card.

кан. 153. The records of the census must be carefully preserved, diligently revised, corrected, kept up to date, and safely out of reach of any unauthorized person or persons.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Прийняття навернених

кан. 232. The term *convert* is defined as referring to non-Catholics who have completed fourteen years of age at the time they are being received into the Church, and to children of any age of two non-Catholic parents. Children under fourteen years of age are not considered converts if either parent is a Catholic at the time the child is to be received into the Church.

кан. 234. The religious rite of any non-Catholic sect shall be regarded as baptism if it was called by that name, or if water was applied to the body in one of the recognized forms, i.e., by immersion, ablution, or aspersion. Baptism administered in any Protestant denomination shall be considered doubtfully valid. Baptism administered in any Oriental dissident group shall be considered valid.

кан. 235. A prospective convert may choose any priest for instructions and reception into the Church, without taking into consideration the aforesaid's domicile or quasi-domicile; he must however be received in a parish church in whose register the conversion is to be recorded, whether a sacrament was administered to him or not. If the convert is validly married to a Catholic, the pastor of his domicile shall be immediately notified by letter.

кан. 239. A convert may retain the Christian name under which he is known; only in the event that he should receive baptism conditionally or absolutely and his first name is not suitable for a Catholic to bear, he

shall be given the name of some saint, which shall be recorded in the baptismal register in addition to his other first name.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Членство в парафії

кан. 177. Each of the faithful is a member of that parish in which he has a domicile or quasi-domicile, although he has a strict duty of supporting only the parish of his domicile, by weekly, monthly, and yearly offerings.

кан. 178. The Metropolitan will not erect a personal parish for any group of people living within the territory of an established parish. The pastors of existing personal parishes shall prepare their parishioners for the union of such parishes with the territorial parish by prudent explanation.

кан. 179. Although every Catholic may fulfill his obligation of assisting at the Divine Liturgy on Sundays and holy days in any Catholic church of any Catholic rite, our faithful should regularly attend their own parish church.

кан. 180. Whenever a new parish is created, the Metropolitan may permit, for grave reasons, individual persons or families to continue their membership in the mother parish, even though their domicile is situated within the new parish, especially if in the past they greatly contributed to the support of the mother parish. Once they have decided to join the new parish they may no longer be permitted to return to the mother parish. The priests of the mother parish are permitted to take care of the faithful within the territory of the new parish, e.g., by visiting them, by administering the sacraments and sacramentals, except the sacrament of matrimony.

кан. 181. It is often impossible or at least not advisable to separate one parish from another by marked boundaries. In order to obviate cases of doubtful assistance at marriages which could readily occur because of the aforesaid, pastors shall primarily bless marriages in their own churches.

кан. 182. Questions concerning the proper parish shall be resolved according to the following principles:

1. A person belongs to the parish in which he is registered, providing the existing prescriptions concerning membership of the faithful for a particular parish are fulfilled.

2. If someone has severed ties with a parish of the Archeparchy, the following shall be taken into consideration:

(a) What is his ethnic origin?

(b) Where do his family and parents reside?

(c) Where did he belong formerly?

3. If the above should not suffice for solving the problem, it is to be presumed that the party is subject of that pastor who is nearest to his domicile by paved road.

кан. 183. All the faithful enjoying an income from any source whatsoever are obliged to contribute a just portion of their income towards the support of the works of religion and charity of their parish, of the Archeparchy, and of those endorsed and recommended by the Apostolic See. With the exception of the very poor or very rich, an amount equivalent to four or five percent of their gross income shall be looked upon as a fair contribution for the normal needs of religion and charity.

кан. 184. Those of the faithful who flagrantly neglect the aforesaid duty shall be kindly admonished by their pastor in the first instance; if this is not heeded, the pastor shall admonish them in the presence of some witnesses who are respected by them; if the second admonition

fails, their names together with the facts of the case shall be sent to the Chancery for use in any possible future proceeding. No one is to be rebuked publicly without the previous permission of the Metropolitan.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Парафіяльні школи

кан. 553. Whenever possible, each parish shall build and maintain a parochial grade school; and if this is not feasible, several parishes shall join in the erecting and maintaining of a grade school.

кан. 555. Parish priests, or priests appointed by the Metropolitan for this purpose, must by reason of their office supervise the teaching of religion and conduct at least one class period a week for all children according to their grade level in school.

кан. 567. In those schools where it was decided, with the consent of the pastor, that pupils should wear a uniform, care should be taken that the demands be adjusted to the financial ability of the average family and to the practicability of the regulation.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Про фінансову відповідальність пароха

кан. 594. In the administration of church property the pastor or administrator is the authorized agent but neither possess the legal power of attorney without a special mandate of the Metropolitan.

кан. 595. The pastor alone is responsible for the management of all the acquired moneys of his parish; he is *ex officio* the treasurer of the parish.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Про парафіяльні ради

кан. 596. In parishes where a committee of parishioners assist the pastor by way of advice in regard to the administration of church property, the following principles shall be applied:

1. Only such parishioners may be placed on the church committee who are not related to the pastor by family ties or any other way, or who serve the pastor or the parish in an official capacity, e.g., members of the family, the household of the pastor, the cantor, the choir director, the instructors in the parochial school, the caretaker of the cemetery, the janitor, etc.

2. A member of the committee or a trustee who accepts one of the above mentioned positions thereby loses membership in the committee unless the Metropolitan makes an exception in a particular case.

3. Only such members may be placed on the church committee or on the board of trustees who strive to model their lives on the moral principles of the Catholic Church; who frequent the sacraments; who cause no scandal; and who are not hostile to the Church and Church authorities.

4. Members of the committee need to be confirmed annually in their office by the Metropolitan on the recommendation of the pastor; they may be re-appointed.

5. The chairman or president of the church advisory committee shall always be the pastor or the priest who is in charge of the parish. The pastor has no substitute except that priest who is appointed for this purpose by the Metropolitan. No meetings whatsoever may be called in the absence of the pastor or his duly appointed substitute.

6. Parishioners are not to be given the title of vice-president, since they can never substitute for the pastor if he is unable to preside at a meeting. Members of the committee may however be accorded such titles as first councilor, first trustee, etc.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Територія парафії

В нашому Апостольському Екзархаті душпастирства, тобто парохії, самостійні сотрудиництва чи місії є територіяльними, а не персональними. Це значить, що душпастир в основному має юрисдикцію над усіма вірними, які знаходяться на його території. Поза своєю територією він не має юрисдикції, навіть над своїми вірними, хіба в випадках, що їх окремо опрeдeлює право.

Одначе, з уваги на специфічні обставини нашої юрисдикції в ЗДА, передусім з причини великої віддалі поміж поодинокими нашими душпастирствами, вище згадане правило треба точніше опрeдeлити ось такими двома засадами:

1. Часто неможливим, а принайменше непорадним є, щоб відділяти одне душпастирство від другого означеними межами. Щоб з цієї причини не дійшло до випадків сумнівної важности вінчань, душпастирям слід вінчати передусім у власній церкві; неказаним є вінчати в місцевостях, які знаходяться ближче осідку сусідного душпастиря нашої юрисдикції і тому слід їх вважати, що належать до його душпастирства.

2. Коли єпархіяльна влада відділяє від існуючого душпастирства певну частину території та основує нове душпастирство, парохію, самостійне сотрудицтво чи місію, тоді Єпископський Ординаріят може деколи дозволити вірним, які належали до старшого душпастирства та своїми датками значно його скріпили, а мешкають на території новозаснованого душпастирства, щоб вони залишилися при матернім душпастирстві. Одначе, якщо вони раз рішилися прилучитись до нового, то їм вже не дозволяється більше повертатись до давнього душпастирства.

Священики матернього душпастирства можуть опікуватись своїми вірними і на території нового душпастирства, відвідувати їх, уділювати св[яті] тайни і благословень, з вийнятком вінчання, яке можуть важно уділяти лише на власній території.

Коли треба рішення питання до якого душпастирства хтось з наших вірних належить, слід стосувати відповідні засади й то за такою чергою:

1. До якого душпастирства він записався, очевидно, тільки згідно з існуючими приписами про належність вірних до певного душпастирства.

2. Якщо він вже втратив зв'язок з нашими душпастирствами тоді слід питати: звідки він походить, де живе його родина, батьки, де належав давніше й ін[ше].

3. Якщо й цього не вистачає, щоб вирішити проблему, слід припускати, що він належить до того нашого душпастирства, який є найближче його осідку.

4. Коли й найближчий наш душпастир є так далеко, що його можна досягнути лише з непропорційними труднощами, тоді за компетентного у справах заключення подруж слід уважати місцевого душпастиря латинського обряду як його власного душпастиря. Цей душпастир буде тоді благословити подружжя. Однак в потребі розрішити від подружньої перепони мішаного віровизнання або нерівного богочитання, якщо католицька сторона належить до нашого обряду, компетентним є лише наш Апостольський Екзарх.

(Розпорядження Філадельфійського Екзархату, 1953, розпор. 46)

Місії та духовні справи

Великі Місії слід відбувати в кожній душпастирській одиниці, що п'ять років; якщо нема якоїсь особливішої причини, то не є вказаним відбувати їх частіше.

Малі місії-духовні справи можна влаштовувати частіше й без окремого дозволу Єпископського Ординаріату. Вони відрізняються від великих як часом, так і програмою.

(Розпорядження Філадельфійського Екзархату, 1953, розпор. 64)

Парох очолює парафіяльну раду

Канон 266 § 1 нового декрету Апостольського Престола «*Postquam Apostolicis*», який нормує між іншими також управління церковним майном у Східній Католицькій Церкві вимагає, щоб головою церковного комітету завжди був душпастир, а де є більше священників, управляючий парохією, чи священник, що його заступає.

Беручи це до уваги, Єпископський Ординаріат розпоряджує, щоб усі душпастирі впровадили в життя цю вимогу Церкви. Де цього не зроблено, не допустити, щоб хтось інший зайняв становище голови церковного дорадчого комітету. Вірним не давати титулу заступника предсідника (містопредсідателя), бо управляючого парохією душпастиря, якщо він перешкоджений, може заступити лиш інший священник, якого призначив Єпископський Ординаріат, а ніколи світський. Якщо тільки один душпастир є при даній церкві, тоді заступника взагалі не потрібно, бо і так засідань чи нарад без нього не можна відбувати.

Одначе можна допустити, щоб членів комітету вирізнявати титулами, напр. перший радник, другий радник і ін.

(Розпорядження Філядельфійського Екзархату, 1953, розпор. 68)

Члени церковних рад

1. Членами комітету і тростісами не можуть бути ті особи, які є в урядовому, родинному чи якомусь іншому відношенні до душпастиря даної парохії, напр. дяк, диригент хору, учитель парохіяльної школи, гробокопатель, сторож (дженітор) та члени родини й дому душпастиря.

2. Член комітету і тростіс, який зайняв одно з вищезгаданих становищ в парохії, тим самим втрачає членство в комітеті, хіба Єпископський Ординаріат дозволив на вийняток.

Слід подбати, щоб членами церковного комітету і тростісами ставали такі члени даної парохії, які провадять моральне, на засадах Католицької Церкви оперте життя, відбувають св[яту] Сповідь, своєю поведінкою не дають соблазни та не виступають проти Церкви й церковних настоятелів.

(Розпорядження Філядельфійського Екзархату, 1953, розпор. 69)

Дочірні парафії

24. Декан повинен обговорити на деканальнім соборчику положення тих сіл, де немає церкви чи священика, та обдумати засоби до просвічування мешканців світлом Євангелія.

25. Якщо душпастир, якому повірене таке село, занедбує проповідь і катихизм та нічого не робить для передання людям Божої науки, декан обов'язаний за ухвалою соборчика, зарядити в тому селі місію, доручити кондеканальним відвідувати такі села, радому сусідові дати владсть zorganizувати братство і зарядити все, що треба, щоб діти і старші мали достаточну науки віри.

26. Кожний душпастир обов'язаний у всі неділі й торжественні празники року катихизувати дітей у церкві. Залишення цього обов'язку через місяць підряд без канонічної перешкоди є нарушенням тяжкого обов'язку.

27. Канонічною перешкодою є недуга й законна відпустка, отримана з Ординаріату.

28. Кожний священик є крім цього обов'язаний так учити дітей катихизму, щоб кожна дитина в літах від 8-12 року життя набула докладне знання всіх правд віри й молитов.

29. В тій науці вільно душпастиреві заступати себе родичами, старшими братами й сестрами дітей, але при тому він обов'язаний так пильнувати науки тих своїх заступників, щоб мав моральну певність, що наука віри дійшла і просвітила кожную дитину зокрема.

30. Душпастир повинен поучувати родичів про той їх обов'язок і помагати їм у його виконанні.

31. Кожний душпастир повинен заохочувати дітей до усильних і частих молитов о Божу Мудрість із неба.

(Львівський Архиспархіяльний Собор, 1940)

(Письма-Послання Митрополита Андрея, Йорктон 1969, с. 17)

Братства (парафіяльні організації)

Добре зорганізовані церковні братства приносять великі плоди так в житю моральнім вірних, як також в їх житю духовім. Вони можуть рівнож причинити ся до розцвіту добробуту материяльного громади і можуть стати рівнож помічними парохови в его душпастирській праці над громадою. Проте поручаємо Всечесним Отцям, щоб всюда по своїх парохіях основували братства затвержені Апостольською Столицею. Нашим бажанем єсть, щоби ширити всюда Брацтво Апостольства Молитви — і ему підпорядкувати брацтва і Тверезости і Щоденних вечірних спільних молитов в родині перед образом Св[ятої] Родини.

(Правила Русько-Католицької Церкви в Канаді, Вінніпег, Манітоба 1915, с. 2)

Школи, сиротинці, які провадять сестри-монахині

Най зважуть наші сьвященики, як великої ваги суть в нашім церковно народнім житю сиротинці та школи, котрі ведуть наші руські законниці і нехай всі мають собі за обов'язок причинити ся до їх розросту і сили. Передовсім треба глядіти за тими, що мають покликане до монастиря та відповідно ними заопікувати ся і висилати до монастирів. Відтак повинні сьвященики посилати українські діти на виховане до шкіл, які ведуть Сестри. А що Сестри суть змушені ходити по колекті, проте повинні сьвященики

в своїх парохіях і місійних округах все горячо поручити Сестер милосердію парохіян.

(Правила Русько-Католицької Церкви в Канаді, с. 34)

Парафія і особистий катедрастик

1. Кожда родина, котрої батько є католиком руського обряду, має платити річно \$1.00.

2. Кожда самостійна одиниця, що жиє поза домом родичів, річно 0.50.

3. В місяцях, де сьвященик не приїзджає частійше як шість разів до року, платять родини і самостійні одиниці лише половину поданої висше суми.

4. Парохії мійські, що стало мають сьвященика, платять від загального церковного доходу 5%, а в часі будови церкви 1%.

7. Кождий сьвященик має платити як катедрастикум 5% від своїх доходів. В доходи вчислюємо тут: пенсію, хрестини, шлюби і похорони.

Сьвященики будуть принимати до великодної сповіди лише сих вірних, котрі викажуть ся карткою від фінансового секретаря.

Сим, що з власної вини не відправили великодної сповіди, сьвященик не буде сьвятитв пасхи.

Де єсть звичай, що раз в році — на Великодні або Різдвяні свята дохід з таци іде як сьвяточний дар для душпастиря або для Епископа або дяка, там треба сей звичай заховати.

3. За засаду треба прийняти: до духовної обслуги мають право лише сі члени церковної громади, котрі платять вкладки.

Відповідно до сего заряджуємо:

а) Сьвященики мають відмовляти всякої духовної услуги, що виходять на користь власні душі петента, тим особам, котрі обов'язані суть, але не хочуть платити громадою означених датків. Виймок становить уділене св. Тайн в недузї. Сьвященик має однак

і тоді упімнути такого, що він єсть в совісти обов'язаний до реституції сего, чого з власної провини не заплатив.

б) Невинній жені, котрої муж не хоче платити належних церковних датків, не можна відмовити тих духовних услуг, що виходять в користь її власної душі.

в) Рівнож не може сьвященик відмовити невинним дітям винного батька ніякої духовної услуги.

г) Дитину такого батька, котрий не хоче платити церковних датків, має охрестити сьвященик, але має рівночасно домагатися, щоб бодай одно з хрестних батьків було дійсним, активним членом церковної громади, а де в данім сучаю не можна сего осягнути з сеї причини, пр[иклад], що вже вперед родичі вибрали за кумів також не членів і їх не можна не прийняти, то має жадати, щоби котрий небудь з членів просив сьвященика о охрещенє дитини. Ся услуга духовна єсть в користь дитини самої, а уділяє її сьвященик не на прошенє батька не-члена, але на прошенє того, що єсть дійсним членом парохії. Через такий спосіб поступованя можна буде уникнути много небажаних непорозумінь і наріканя. А щоби перед громадою показати, що не-член не має ніякого права до духовних услуг сьвященика та, щоб покарати батька не-члена, нехай сьвященик навіть не прийме до відома від такого батька, що в него єсть дитина до хресту, але най скаже єму, що дитину охрестить, але під услів'ями, поданими висше. Рівнож всі дані, потрібні до запису дитини в метрики, має сьвященик прийняти не від батька, але від кумів-членів або котрогось з інших членів церковної громади. Сьвященик так має поступати, щоби винний батько був завстиджений перед громадою. Таке завстидженє перед громадою буде мало свої добрі наслідки для тих, що не слухають шестої церковної заповіді, яка наказує совісно платити датки на покритє церковних розходів.

д) Женихам, котрих батьки не хочуть платити означених вкладок, не можна рівнож відмовити благословленя їх шлюбу. Колиби однак лучило ся, що котресь з женихів було би ноторично

співвинне з батьком, то після пастирського розуміння в даних обставинах можна его укарати якимсь іншим способом, але ніколи не можна відмовити благословлення шлюбу.

Колиж-би одно, або обоє женихи були самостійними одиницями і не платили означених вкладок, то мають перед голошенем оповідий зложити кожде за себе залеглі від початку біжучого місійного року аж до дня вінчання вкладки, а за час від дня шлюбу аж по кінець місійного року вкладку, яка припадає на одну родину. В сій цілі треба обчислити кілько виносить місячна вкладк, а і після сего означити, кілько мають новоженці платити.

Так при хрестинах, як і при вінчаню мусять душпастирі оглядно поступати, щоб або дитина не зістала без хресту, або женихи не пішли до сектантів, щоби там заключити супруже і в наслідок сего не жили відтак в дійсности в конкубінаті.

(Правила Русько-Католицької Церкви в Канаді, с. 44-50)

Дяки, паламарі

В кождїй церкві має бути установлений паламар, котрого обов'язком є замітати церков, стирати порохи і паутину, являтися на кождїм богослуженю і інших церковних дійствах, щоби принести води, пильнувати вічного світла, засвітити і гасити світло, дзвонити, подавати кадильницю і т[ак] п[одібно]. Не вільно уживати до тих послуг дяків і піддячих, бо се перешкоджує в їх чинностях.

(Зарядження Станиславівської Епархії 1904)

(Лукач Симеон, Рішення і Зарядження Єпископського Ординаріату в Станиславові від 1904 до 1931 р., Станиславів 1932, с. 19)

Портрети папи та єпископів в церковних установах

За прийнятим звичаєм прикрашується публичні кімнати будинків церковних установ портретами представників церковної влади.

Беручи це до уваги, треба подбати, щоб в приміщеннях епархіяльних установ, в парафіяльних домах, школах, церковних залах і інших відповідних приміщеннях були поміщені і в належному місці, портрети Святішого Отця й Апостольського Екзарха, а по можності також портрет інших єпископів нашого Екзархату.

В приходствах прикрашується тими портретами принаймні парафіяльну канцелярію, а якщо такої немає, то іншу відповідну кімнату. В школах треба такі портрети повісити в шкільній залі, а якщо такої немає, то в іншій замітнішій кімнаті.

(Епархіяльні Вісті, Філядельфія, травень 1954, рік XXIX, ч. 2, с. 41)

Книга оголошень

Всі оголошення, що їх прочитує священик у храмі вірним, можуть і в наступних роках стати в пригоді душпастиреві. Новий душпастир знайде там порядок богослужб, який був за його попередника.

Беручи це до уваги, Єпископський Ординаріат розпоряджує, щоб усі такі оголошення були записані в твердо оправлену Книгу Оголошень. Форма впису має бути чітка (писати чорнилом), щоб кожний інший міг визнатися у тій книзі.

Оголошення, писані на машині, на окремих куснях паперу — цього ж самого формату — слід зберігати разом, а по скінченні дотичного календарного року зв'язати в тверді окладинки й сховати в парохіяльному архіві.

Якщо в даній церкві не читаються оповіді з твердо оправленої Книги Передшлюбних Протоколів, тоді душпастир зобов'язаний вписувати їх до Книги Оголошень.

Таку Книгу Оголошень пред'являє душпастир при відвідинах архієрея чи декана.

(Епархіяльні Вісті, Філядельфія, рік XXVII, лютий 1952, ч. 1, с. 20)

Кваліфікація парафіяльних радників

Майже в кожній парохії нашого Ексархату для заряду церковним майном, душпастир має до помочі церковний комітет або тростісів. Їх затверджує Єпископський Ординаріят, який заряджує наступне:

1. Членами комітету і тростісами не можуть бути ті особи, які є в урядовому, родинному або якому іншому відношенні до душпастиря даної парохії, напр[иклад], дяк, учитель парохіяльної школи, гробокопатель, дженітор та члени родини душпастиря.

2. Член комітету і тростіс, який зайняв одно з повищих становищ в парохії, тим самим тратить членство в комітеті.

3. Особи, які зараз — проти повищих приписів — вже є членами церковного комітету чи тростісами, задержують цей мандат до часу його правного вигаснення, зглядно до нового назначування чи вибору.

Слід взяти до уваги, щоб членами церковного комітету і тростісами ставали такі члени даної парохії, які провадять моральне, на засадах Католицької Церкви оперте життя, відбувають св[яту] Сповідь, своєю поведінкою не дають соблазни та не виступають проти Церкви і її Настоятелів.

Филадельфія, дня 16 січня 1951. + Константин, Єшп.

(Епархіяльні Вісті, Филадельфія, рік XXVI, травень 1951, ч. 2, с. 51)

Парафіяльні ради повинні бути затвержені єпископом

Оцим пригадується доручення Архиепархіяльної Курії, щоб В[исоко]пр[еподобні] і Вс[е]ч[есніші] Отці Душпастирі присилали найдалі до 1 березня списки тростісів чи членів церковного комітету до Архиепископської Канцелярії для апробати Духовною Владою. До списка треба долучити опінію про моральну вартість заподаних членів комітету чи тростісів. Без такої опінії Архиепископська

Канцелярія відішле список про доповнення, а це проволікає справу апробати та утруднює канцелярійне діловодство.

При цьому треба взяти до уваги розпорядження Архиепархіяльної Курії, в якому кажеться, щоб В[исоко] пр[еподобні] і Вс[е]ч[есніші] Отці предкладали обмежене число комітетових, тобто не більше як двох (дивись Епархіяльні Вісті, листопад 1956, стор. 107).

(Архиепархіяльні Вісті, Філадельфія, рік XXXIV, лютий 1959, ч. I, с. 6)

Статут церковних рад

Правильник церковних Комітетів Українсько-Католицької Епархії в Бразилії

1. При всіх церквах Українсько-Католицької Епархії у Бразилії повинні існувати й діяти комітети, вибрані на два роки загальними зборами цілої церковної громади й потверджені Ординаріатом.

2. Ціль Церковного Комітету — допомагати о. Душпастиреві у виконванні його душпастирських обов'язків і завдань. Він старається про Церкву, про все її рухоме й нерухоме добро, дбає про всі речі, потрібні до богослужби, щоб вона відправлялася правильно і вірно за встановленими обрядовими приписами.

3. Церковний Комітет має завжди проводити свою працю з узгідненням свого о. Душпастиря.

4. Церковний Комітет складається звичайно з голови, заступника голови, двох секретарів, двох скарбників і що-найменше трьох членів ревізійної комісії або старших братів.

II

Компетенція й завдання Комітету

1. Поодинокі члени Церковного Комітету мають свої визначені завдання, а їх компетенція поширюється або звужується постановами загальних зборів церковної громади, прийнятими о. Душпастирем.

2. Членами Церковного Комітету можуть бути тільки члени дотичної церковної громади, зразкові християни українсько-католицького обряду.

3. До голови ц.к. належить: а) пильнувати все церковне добро, рухоме і нерухоме; б) за згодою всіх членів і о. Душпастиря купувати для церкви посілості або речі більшої вартості; в) за згодою цілої громади й о. Душпастиря починати будови (за вийнятком церков, на що треба згоди Епархіяльного Уряду) чи важливіші роботи й ними керувати; г) за згодою всіх членів і домовленням з о. Душпастирем улаштовувати церковні фестини і т.п.; ґ) допильновувати, щоб Божий дім і всі церковні будинки були завсіди в доброму стані, а коли потрібно — їх поправити; д) старатися про всі речі, потрібні до богослужби, і т.п.; е) скликати засідання звичайні й надзвичайні Комітету чи загальні збори церковної громади.

4. Заступник голови виручує голову, коли він перешкоджений або на виразне його прохання.

5. До першого секретаря належить а) записувати протоколи нарад і зборів; б) спільно із скарбником робити облік збірок (тац) й інших прибутків; в) допильновувати церковний архів, старовинні речі — книжки і т.п.; г) провадити церковну бібліотеку, якщо вона є при церкві; ґ) списувати і наглядати церковний інвентар.

6. Другий секретар виконує завдання першого, коли він перешкоджений, або просить його допомоги.

7. Перший скарбник має завдання: а) переховувати в себе з церковної каси встановлену суму грошей на покриття біжучих видатків; б) переводити збірки на спільних богослужбах (ходити з тацюю) і з доручення голови тільки на церковні потреби; в) точно виплачувати видатки подорожів та удержання о. Душпастиря з нагоди його кожноразових відвідин з духовною послугою; г) виплачувати винагороди за катехизацію і т.п.; ґ) виплачувати робітника за евентуальні роботи; д) підписувати з головою всі посвічування (ресіт); е) разом з головою або через о. Душпастиря

вкладати до банку чи щадничної каси надвишку грошей від установленної суми, що її може переховувати в себе, а також у потребі за згодою всіх членів комітету й о. Душпастиря може гроші виймати; є) точно провадити касову книгу й раз у рік на загальних зборах здавати касовий звіт і фінансовий стан; ж) книги представити на Архиерейській канонічній візитації.

8. Другий скарбник у всьому виручає і заступає першого, коли він перешкоджений.

9. Старші Брати становлять Ревізійну Комісію. їх є бодай три. Один з них є головою.

До Старших Братів належить: а) не тільки служити при престолі, подавати кадило, світити і гасити свічки, дзвонити і т.п.; б) але також брати участь у всіх нарадах і на них голосувати; в) звертати увагу на непорядки в церкві і церковному подвір'ї та в домівці церковній, а коли зайде потреба, що голова евентуально його заступник не виконує як слід своїх завдань, повідомити про все о. Душпастиря та просити, щоб зарядив Загальні Збори Громади.

До ревізійної комісії можуть належати також Пані-сестриці. Вони беруть участь у нарадах. До них належить дбати про чистоту Божого дому, церковних риз, домівки, і т.п.

III

1. Кожного року мають відбутися загальні збори церковної громади, на яких всі її члени мають обов'язок з'явитися і в них брати участь.

2. Загальні збори скликає голова Комітету або його заступник або Ревізійна Комісія за попереднім порозумінням і згодою о. Душпастиря.

3. Загальні збори треба заповісти місяць наперед, а голова сам і через інших членів Управи має повідомити всіх приналежних до церкви громадян (укр. кат. обряду).

4. На загальних зборах мають голос ті члени церковної громади, які ходять до церкви, беруть участь у релігійному житті й вони самі та їх родини користають зо св. Тайн і Безкровної жертви.

7. На загальних зборах головує о. Душпастир або його відпоручник.

8. Надзвичайні загальні збори скликається: а) для виборів нового комітету перед вибуттям реченця старого, коли б зайшла така конечність; б) для влаштування св. місії, катехизації і т.п.; в) для важніших будов і робіт коло церкви і т.п.

9. Засідання Церковного Комітету має відбуватися що два місяці.

10. На засіданнях обговорюють члени всі потреби церкви й релігійного життя громади.

Схвалення на засіданнях є завжди однозгідні. Коли не прийшло до однозгідности, справу передається вирішенню о. Душпастиря.

Цей Проект Правильника, схвалений на засіданні Ради Пресвітерів і представлений на Епархіяльному Соборчикові, обов'язує всіх Отців Душпастирів і всі укр. кат. цер. громади.

(Епархіяльний Архів, Куритіба, Бразилія, (без дати), копія з лютого 1988)

ПРОТОПРЕСВІТЕРИ

Обов'язки

Obligaciones vero Decanorum reducuntur ad sequential:

1. Vigilantia super doctrinam fidei, mores disciplinamque sacram, praesertim quoad persolutionem officiorum divinarum, Sacramentorum administrationem, informorum curam, verbi divini praedicationem, scholarum visitationem earumque in doctrina Christiana institutionem, imprimis videlicet cleri ac deinde populi sui decanatus, ita ut si quid a norma sacrorum canonum atque dispositionum Episcopi abhorre compenderit, statim per se ipsos remedium afferre curent, sin autem hoc eis arduum visum fuerit, totum negotium ad Ordinarium suum sine mora deferant.

2. Vigilantia super administrationem bonorum atque foundationum Ecclesiarum singularium Decanatus, caventes ne quid ex eis vel alienetur, vel deterioretur, vel mutetur, atque ad hunc finem annuas rationes eorum bonorum et foundationum recognoscendi gravis obligatio Decanorum erit.

3. Immissio in canonicam possessionem curatorum animarum iisdemque nomine et vice Ordinariorum traditio ecclesiarum bonorum legatorum, foundationum omnium actorum et librorum, nec non omnium proprietatum ecclesiarum, ad quarum regimen assumuntur.

4. Relatio ad Episcopum de negotiis gravioribus, atque viceversa mandatorum Episcopi ad Clerum, nec non transmissio scriptorum de negotiis quae tractanda veniunt ad invicem communicandorum, adiecto quoque voto suo super negotio occurrente.

5. Celebratio quolibet anno congregationum decanalium cum Clero sui decanatus ad normam ab Ordinario dioecetano praescriptam, et relatio rerum in iisdem gestarum ad Episcopum quamprimum a celebratione cuiuslibet congregationis.

6. Visitatio parochiarum omnium sui decanatus quotannis, et relatio accurata de statu earumdem.

7. Dispositio de animarum pastore migrante ad Deum, scilicet ut eidem Sacramenta aliaque auxilia spiritualia exhibeat, vel ab alio exhiberi curet; ut eum iam defunctum cum caeremoniis propriis sacerdotibus una cum condecanalibus presbyteris sepeliat, et dein omnia documenta parochialia recipiat, administratorem constituat, atque de his omnibus Ordinarium certiozem reddere non omittat.

8. Permissio parochis abesse ad octo dies a suis parochis ex aliqua causa rationabili.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VII, cap. V, № 1)

Обов'язки

1. Чуванє надъ наукою вѣры, обычаями, и святою карностію, особенно же, що до ѡтправы богослужень, строєня св. Тайнъ, посѣщєня хорыхъ, проповѣданя слова Божого, посѣщєня шкѡль и обѣучаня науки христїаньскої въ тыхже, передовсѣмъ розумѣє ся що до духовенства, а потѡмъ що до народа свого деканату, такъ що, если бы дознали ся, що дещо противить ся правилу святыхъ канѡнѡвъ и распорядженямъ Епископа, най сейчасъ старають ся самѣ ѡтъ себе зарадити тому, а если бы имъ то труднымъ выдавало ся, най цѣлу справу безъ проволѡки донесуть своему Ординарїєви.

2. Надзоръ надъ управою дѡбръ и фундацій поодинокихъ Церквей деканату, перестерѣгаючи, щѡбы зъ нихъ нѣчого не убуло, або не погѡршило ся, або не змѣнило ся, и въ тѡй цѣли буде важкимъ обовязкомъ Деканѡвъ рѡчнѣ рахунки тыхъ дѡбръ и фундацій переглядати.

3. Введенє въ каноничне посѣданє душпастырѣвъ и ѡтданє имъ въ имени и заступствѣ Ординарїєвъ Церквей, дѡбръ, легатѡвъ, фундацій, всѣхъ актѡвъ и книгъ, якъ такожь всѣхъ посѣлостей Церквей, до котрыхъ управы прїймають ся.

4. Справоздане до Єпископа о важнѣйшихъ справахъ и ѡтворотно повѣдомлене клира о приказахъ Єпископа и пересылане письмъ о бѣжучихъ справахъ, маючихъ ся взаимно сообщати, долучивши такожъ свое мнѣніе о заходячѣй справѣ.

5. Ѳтправляне кожного року соборчикѡвъ деканальныхъ съ духовенствомъ свого деканату, пѣсля правила, дієцезальнымъ Ординаріємъ приписаного, и справоздане о справахъ на нихъ оговорюваныхъ до Єпископа чимъ скорше по Ѳтправленю кожного соборчика.

6. Осмотрѣ всѣхъ парохій свого деканату кожного року и точне справоздане о ихъ станѣ.

7. Заряджене що до душпаствыря, Ѳтходячого до Бога, именно щобы удѣливъ ему св. Тайны и инші духовнѣ помочи, або щобы постаравъ ся, щобы тїи другимъ кимъ удѣленѣ зѡстали, щобы его по смерти съ обрядами, властивыми священникамъ, разомъ съ кондеканальными священниками, похоронивъ, а потѡмъ всѣ документи парохіальнѣ перенявъ, завѣдателя тымчасово поставивъ, и о тѡмъ всѣмъ не залишивъ завѣдомити Ординарія.

8. Позволене парохамъ Ѳтдалити ся изъ своихъ парохій до осьми дней задля якои важной причины.

(Львівський Синод 1891, тит. 7, роз. 5, № 1)

Почесні права

1. Gaudet privilegio deferendi vestem talarem cum ita dicta mozzetta et manicis duplicibus, et cingulo nigro cum fimbriis aureis.

2. In adventu pro visitationibus decanalibus ex officio peragendis excipiendus est in ecclesia parochiali loci sonitu campanarum a curato et confraternitate eiusdem ecclesiae.

3. Decani cohonestantur insuper titulo: «Admodum Reverendus Dominus».

4. *Et vero quod fungantur nomine sui Ordinarii, debetur eisdem a clero honor, reverentia et obsequium respondens eorumdem muneri, et praecedentia tam in ecclesia quam extra, quando sunt in officio suo.*

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VII, cap. V, № 2)

Почесні права

Має привилей носити реверенду съ такъ званою пелеринкою и съ пѣдвойными рукавами и чорнымъ поясомъ съ золотыми френзлями. При вѣздѣ на осмотръ деканальный урядовый, має пріймати его въ Церквѣ парохіяльнѣй душпастырѣ мѣстцевый и брацтво той Церкви, при ѳтголосѣ дзвонѣвъ. — Деканы почитаютъ ся титуломъ: «Всечестнѣйшій Отець». Для того, що сповняють чинъ въ имени своего Епископа, належить ся имъ честь, почитане и послухъ ѳтъ духовенства, ѳтповѣдне ихъ чинови и першенство такъ въ Церквѣ, якъ и внѣ, коли суть въ своѣмъ урядованю.

(Львѣвський Синод 1891, тит. 7, роз. 5, № 2)

Обов'язок візитації

Insuper teneantur visitare proprium Decanatum anno subsequenti Visitationem generalem, non solum, ut de iis, quae modo diximus, ac de caeteris, quae continentur in Instructione generali diligenter inquirent; verum etiam ut Decreta, et Reformationes ejusdem generalis Visitationis exequutioni mandari curent. In obeunda hac Visitatione, caveant, ne quid prorsus accipiant, aut extorqueant, praeter victualia pro sua, alteriusque Domestici Persona, ac duobus equis, alioquin praeter poenas, quas statuit Sancta Synodus Titulo Sexto gravissime ab Episcopo puniantur.

(Synodus Zamostena 1720, tit. IX)

Обов'язок візитації

Крім того, вони мають візитувати свій деканат у наступному році після загальної (єпископської) візитації та старанно вникати не тільки в обговорювані вище питання, але також в інші справи, які поміщені у загальних інструкціях. Вони мають слідкувати, щоб постанови та реформи цієї генеральної візитації були виконані. В час проведення цієї візитації хай пильнують, щоб заздалегідь нічого не брали або (не) вимагали, хіба що харчування для себе і для іншої особи з прислуги, для двох коней, бо в іншому разі, окрім покарань, встановлених у шостому титулі Святим Синодом, будуть важко покарані єпископом.

(Замойський Синод 1720, тит. 9)

Обов'язок візитації

Praeter ea, quae a Sancta Synodo ad Officium Proto-Presbyteri spectare constitutum est, ut scilicet diligenter referant ad Ordinarios, si quos Decretorum Synodaliū violatores, si quos Officii Parochialis negligentiores, si quos popinarum frequentatores, percussores, aut alias scandalosos, sive Praesbyteros, sive Laicos, sub sua jurisdictione compererint; illud omnino addendum censuit, debere eos Episcopo, vel alteri Visitatori, assistere per suum Decanatum, ut ipsum de statu Ecclesiarum, et moribus Ministrorum instruere possint.

(Synodus Zamostena 1720, tit. IX)

Обов'язок візитації

Крім установлених Святим Синодом обов'язків стосовно протопресвітера-повідомляти старанно ординаріїв, чи з-поміж пресвітерів і лаїків (мирян), що перебувають під його юрисдикцією, є порушники синодальних декретів, недбалі у виконанні парохіального обов'язку, відвідувачі шинків, забіяки

або інші скандалісти, — Синод в додатку ухвалив, що вони повинні асистувати єпископові чи іншому візитаторові у своєму деканаті, щоб мати змогу їх поінформувати про стан Церков та звичаї урядників.

(Замойський Синод 1720, тит. 9)

Характеристика протопресвітера

Quamvis Ecclesiam Dei regere proprie ad Episcopos spectat, quos ad hoc posuit ipse Spiritus S., attamen propter territorium sacrorum vastitatem, eo quod Episcopus impar sit per se immediate hoc suum caeleste munus implere, ideo necessarium habet in partem sollicitudinis suae adsciscere lectissimos quosque de suo clero, qui propterea quod repraesentent ipsum Hierarcham suae dioeceseos in officio debent pariter referre in seipsis dotes virtutesque eius; et praepositi officio clero universo sui Decanatus, oportet ut sint exemplar omnium praescriptionum ecclesiasticarum, ad quarum observationem clerum dirigere delecti sunt. Hoc in memoria retinentes, quod, quem admodum participes sunt una cum Episcopo laborum in vinea Domini exantlandorum, ita etiam futurum esse, ut et participes fiant prae ceteris de fructu laborum, dicente Apostolo: «Dignus est operarius mercede sua» (1 ad Tim. V, 18).

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VII, cap. V, № 1)

Характеристика протопресвітера

Хотя управлять Церквою Божою належить властиво до Єпископѣвъ, котрыхъ на то поставивъ самъ Духъ св., однакожь, понеже задля розляглости церковныхъ областей, Єпископъ не есть въ станѣ самъ непосредно сповняти сей своѣй небесный урядъ, для того потреба ему прибрати собѣ до участи въ сихъ трудахъ декотрыхъ изряднѣйшихъ изъ своего клира, котри для того, що представляють самого Єрарха своєї дієцезіи въ урядованю, довж-

ни також сами въ собѣ представляти его свойства и честноты; а збѣжавши настоятелями всего духовенства своего деканату, доужни стати ся примѣромъ всѣхъ церковныхъ приписовъ, до котрыхъ захованя духовенство направляти суть выбрани. Задержуючи се въ памяти, що якъ стали ся разомъ съ Епископомъ участниками трудовъ въ виноградѣ Господнѣмъ маючихъ ся поносити, — такъ такожъ стане ся, що колись передъ прочими, стануть ся участниками плодовъ изъ трудовъ своихъ, по словамъ Апостола: «Достойнъ дѣлатель мзды своея» (I Тим. 5, 18).

(Львівський Синод 1891, тит. 7, роз. 5, № 1)

Обов'язки та якості

Quoniam Proto-Presbyterorum Officium gravius est, quam existimatur: monet Sancta Synodus, ut ii tantum assumantur, qui zelo, pietate, doctrina, et eruditione caeteris prae luceant, ex Saecularibus si idonei inter eos fuerint; sin minus ex Regularibus. Ipsi vero secum cogitent, se esse constitutos Pastorum sui districtus Pastores, eaque de causa, nisi ipsorum defectus corrigant, vel ad Episcopum deferant, suoque Officio accurate fungantur, caeterorum animas de ipsorum etiam manibus requirendas esse.

(Synodus Zamostena 1720, tit. IX)

Обов'язки та якості

А позаяк обов'язок протопресвітерів є важчим, аніж як його звичайно оцінюють, Святий Синод напоумляє, щоб призначати пропресвітерами лишень тих, які перевершують інших своїм запалом, побожністю, знаннями та ерудицією, вибирати із світських (священиків), які до цього будуть здібними, а якщо ні — то з-поміж монахів. Вони повинні пам'ятати, що вибрані пастирями пастирів у своєму окрузі і тому-то повинні виправляти

не тільки їх недоліки або про них повідомляти єпископа, але для виконання свого обов'язку просити руки (допомоги) від інших.

(Замойський Синод 1720, тит. 9)

Розподіл на протопресвітерати

кан. 116. The Archeparchy is divided into districts, the protopresbyterates, which are presided over by a protopresbyter, who may be assisted by a vice-protopresbyter.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Почесні права

кан. 117. In affairs pertaining to his office the protopresbyter enjoys precedence over all the clergy, except the Syncellus.

кан. 118. The title *Very Reverend* attaches to the office of the protopresbyter, but not to that of the vice-protopresbyter, unless he possesses a higher office or dignity.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Обов'язки протопресвітера

кан. 119. Without prejudice to the rights and duties attached to his office by the general law of the Church, the protopresbyter, and in his absence, the vice-protopresbyter or administrator of a protopresbyterate:

1. shall exercise general vigilance over the spiritual welfare of his protopresbyterate using his authority with prudence and restraint but without unduly interfering in the administration of any parish;

2. shall visit each parish, mission, and priest within his protopresbyterate according to the instructions received from the Metropolitan;

3. shall submit a report once every year on the status of his protopresbyterate, stating not only the achievements but also instances of serious negligence;

4. shall immediately report the serious illness of a priest to the Metropolitan and any action taken according to the provisions of canon 485, № 3, *Cleri Sanctitati*;

5. shall make the funeral arrangements in the event of a priest's death; appoint the celebrants and concelebrants for the funeral services from among the clergy of his protopresbyterate, and oversee that the liturgical norms for the funeral of a priest are executed accurately, unless the Metropolitan should take the matter under his personal supervision;

6. shall take charge of the parish property and personal property of the pastor immediately after his death and until an executor qualifies, providing the deceased did not have an assistant pastor at the time of death;

7. shall preside over, conduct, and make out a report to the Metropolitan on the clerical conferences held within his protopresbyterate;

8. shall execute the protocol connected with taking canonical possession of any parish within his protopresbyterate;

9. shall investigate extrajudicially, prudently, and frequently any accusations lodged against a pastor, reserving, however, the decision to the Metropolitan;

10. shall direct, counsel, and admonish, in the strictly private and circumspect manner, pastors, assistant pastors, and other priests within his protopresbyterate whenever their personal conduct or manner of discharging duties indicates the need of such action;

11. shall act as counselor to the clergy of his protopresbyterate with the power to interpret the Statutes whenever the Chancery cannot be consulted in time;

12. may grant an extension of six days to the jurisdiction for hearing confessions or for preaching conferred by a pastor for three days upon a priest from another diocese of any Catholic rite in the United States and

Canada, providing in the meanwhile an application for jurisdiction has been forwarded to the Chancery;

13. shall have the right to absolve from sins reserved to the local Hierarchy.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Обов'язок нагляду

кан. 120. The protopresbyter shall diligently watch over the priestly life of all the clergy within his protopresbyterate; in this duty he shall pay particular attention:

1. to the fulfillment of the obligation of residence;
2. to the preaching of the divine word as far as content, quality, and frequency are concerned;
3. to the formation of parish organizations;
4. to the instruction of children in religion, especially those attending public schools;
5. to the care of the sick, i.e., whether they are being visited with sufficient frequency and are being administered the sacraments;
6. to the conversion of non-Catholics;
7. to the observance of the law of the Church and of the Archeparchy, as well as any particular regulation issued by the Metropolitan to any and all parishes within his district;
8. to the proper administration and maintenance of church real estate;
9. to the observance of the rubrics of the Church in all services;
10. to any usurping or trespassing on the rights and privileges of any pastor within his protopresbyterate.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Уповноваження надавати юрисдикцію

кан. 330. Priests in charge of protopresbyterates are hereby empowered to confer the aforesaid jurisdiction within the limits of their respective protoprebyterates up to six days under the condition that in the meantime an application for jurisdiction has been forwarded to the Chancery.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Клерицькі конференції

1. Духовенство нашого Екзархату зобов'язане брати участь у звичайних і надзвичайних конференціях клиру.

2. Звичайні душпастирські конференції, т. зв. соборчики, відбуваються, до часу іншого розпорядження Єпископського Ординаріату, в кожному деканаті раз у рік, восени. Дату й місце для кожного деканату зокрема проголошує звичайно Єпископський Ординаріат в Епархіяльних Вістях.

3. Надзвичайні конференції скликає Єпископський Ординаріат безпосередньо для цілого Екзархату або за посередництвом декана в поодиноких деканатах, якщо виявиться така потреба. При чому подаються всі ближчі інформації щодо часу, предмету нарад, місця, запрошених гостей і ін.

4. Звичайні душпастирські конференції починаються спільною співаною Службою Божою, в якій мають взяти активну участь усі священники деканату, в рясах, і то від самого початку богослужби.

Декан призначає літургісуючого і співлітургісуючих священників, асисту й співаків. Він також призначає у церкві місце іншим священникам. Якщо хтось не схотівби виконати його розпорядження, то декан зобов'язаний відмітити це у своєму звіті.

5. Конференцією проводить священник, що очолює деканат, тобто декан, а коли його немає, то заступник декана чи звідатель

деканату або інший, Єпископським Ординаріатом назначений предсідник.

6. Програму конференції намічує Єпископський Ординаріат. Декан призначає поодиноких священників для опрацювання наміченої теми доповіді, яку слід перечитати на конференції. Один примірник доповіді передається деканові для Єпископського Ординаріату.

7. В конференціях обов'язані брати участь:

а) Всі священники світського духовенства даного деканату без уваги на те, чи вони затруднені в Екзархаті чи ні. Не обов'язані ті, що не одержали юрисдикції сповіді.

б) Всі священники монашого духовенства, що затруднені як душпастирі.

в) Всі інші члени монашого духовенства, що одержали від Єпископського Ординаріату юрисдикцію сповіді, крім тих, які перебувають у монастирях, де відбуваються такі наради, наскільки настоятель монастиря повідомив про це Єпископський Ординаріат.

8. Протокол конференції враз з перечитаними доповідями, своїм звітом та корисними заввагами й доповненнями, декан пересилає якнайскоріше до Єпископського Ординаріату.

(Розпорядження Філядельфійського Екзархату, 1953, розпор. 52)

Дочірні парафії

24. Декан повинен обговорити на деканальнім соборчику положення тих сіл, де немає церкви чи священника, та обдумати засоби до просвічування мешканців світлом Євангелія.

25. Якщо душпастир, якому повірене таке село, занедбує проповідь і катихизм та нічого не робить для передання людям Божої науки, декан обов'язаний за ухвалою соборчика, зарядити в тому селі місію, поручити кондеканальним відвідувати такі села, радому сусідові дати владсть зорганізувати братство і зарядити все, що треба, щоб діти і старші мали достаточну науки віри.

26. Кожний душпастир обов'язаний у всі неділі й торжественні празники року катихизувати дітей у церкві. Залишення цього обов'язку через місяць підряд без канонічної перешкоди є порушенням тяжкого обов'язку.

27. Канонічною перешкодою є недуга й законна відпустка, отримана з Ординаріату.

28. Кожний священик є крім цього обов'язаний так учити дітей катихизму, щоб кожна дитина в літах від 8-12 року життя набула докладне знання всіх правд віри й молитов.

29. В тій науці вільно душпастиреві заступати себе родичами, старшими братами й сестрами дітей, але при тому він обов'язаний так пильнувати науки тих своїх заступників, щоб мав моральну певність, що наука віри дійшла і просвітила кожну дитину зокрема.

30. Душпастир повинен поучувати родичів про той їх обов'язок і помагати їм у його виконанні.

31. Кожний душпастир повинен заохочувати дітей до усильних і частих молитов о Божу Мудрість із неба.

*(Львівський Архиспархіяльний Собор, 1940, Письма-Послання Митрополита
Андрея, Йорктон 1960, с. 17)*

Обмеження повноваження протопресвітера

Застерігається теж і те, що Декани не мають власти засновувати церков і посвячувати новооснованих, без особливішого благословення Архипастира, під утратою уряду, якщо хто важився б інакше чинити.

За свої візити Намісники не мають нічого домагатися, крім харчу. Побирати по давній постанові в єпархії, з титулу свого уряду, з кожної церкви свого намісництва по золотому і 15 грошів забороняється під карою, наложеною Замойським синодом, якщо хто б важився це вимусити.

Намісники не можуть судити своєю порядочною властю позірних справ і переступати повіреної їм власти, як це відомо нам,

що деякі уділяли диспензи від заборонених ступнів споріднення, а інші дозволяли без оповідей вінчати в заборонені дні, а ще інші важилися необачно розрішати від кари екскомуніки тих, які в ню попали самоправно (*ipso iure*) через піднесення рук на Христового служителя, або покривали з прихильности проступки священиків, що взаємно себе побивали й кровавилися, що часто трапляється, або теж вдоволені грошем, розрішали їх своєю властю. Тому кожний Офіціал мусить добре вважати, слідити, записувати ці недозволені кроки і вірно доносити єпископській владі, щоб не стягнув на себе підозріння, що погоджується з таким проступком.

Крім того, Декани не можуть звільняти від перешкод до подружжя, розрішати від екскомуніки, від інтердиктів особових чи місцевих, накладати оподаткування на парафії. Це все забороняється Деканам під погрозою суспензи від уряду та інших церковних кар.

(Корчагін Клим, Карне право Української Католицької Церкви, с. 99)

Впровадження пресвітера на парафію

Декан має особисто ввести самостійного душпастиря (пароха, завідателя, експозита) і зладити при введенню протоколярно спис всіх ефектів належачих до ерекції, чи то богослужебних функцій, чи легатів, а при звільненні їх з посад жадати віддання їх після первісного спису. В разі перешкоди має декан поручити найблизшому парохови сеї парохії зділати се в його імени. Спис ефектів знайдених в парохії належить за кожним разом переслати до Консисторії.

(Зарядження Станіславівської Епархії 1920)

(Лукач Симеон, Рішення і Зарядження Єпископського Ординаріату в Станіславові від 1904 до 1931 р., с. 31)

Обов'язки, влада, повноваження та привілеї

Обов'язки, власть, права і привілеї декана є:

1) Чувати над цілою душпастирською діяльністю кондеканальних священиків: відправа богослужень, уділювання св. Тайн, посіщення хорих, проповідь і катехізація в церкві і в школі. Про помічені пороки міжвірними має звертати увагу душпастиреви в часі деканальної візитації, будьто всему деканальному клирови на деканальнім соборі. Має піддавати священикам ініціативу і бути головною пружиною всякої християнської акції в деканаті.

2) Має чувати над карністю в клирі. Тому є обов'язаний упімнути занедбаючогося або упавшого священика в чотири очи, а коли не поможе, вдруге при двох священиках, третій раз на деканальнім соборі, а вкінці має донести до Ординаріату. В разі грізної ситуації має сейчас предложити справу Ординаріатови.

3) Раз в рік має відбути візитацію всіх парохій свого деканату і предложити звіт Ординаріату.

4) Раз в рік має відправити деканальний собор з своїм духовенством і предложити звіт з того Собору до Ординаріату.

5) Має повідомити клир про прикази і зарядження Ординаріату.

6) На поручення Ординаріату має ввести в канонічне посідання душпастирів і передати їм церкви, добра, легати, фундації, всі акти і книги, та повідомити про се духовну власть. Подібно має поступити при увільненню душпастирів з парохії. Таксамо має ввести і звільняти: сотрудників, експозитів і завідателів, на основі поручення Ординаріату.

7) Має подбати, щоби умираючий священик завчасу висповідався, прийняв св. Причастя і елеопомазаня; щоби зарядив своєю послідною волею, не забуваючи при тім про благородні християнські цілі. На похорон священика має візвати всіх кондеканальних; опісля переймає всі акти і документи парохіяльні, установаляє тимчасового завідателя і повідомляє про се Ординаріат.

8) Кожному священикови, що старається о парохію, має виставити кваліфікацію совісно і точно, а в окремім письмі адресованім до Ординарія подати, який його характер, добрий, чи від'ємний і в чім; душпастирську ревність, чи байдужність; його акцію в церкві і парохії; його відносини до парохіян; його точність або занедбання з відповіддю на письма духовної власти, — точність або занедбання з уплатою обов'язкових такс і вplat, — дбайливість про науку релігії в школі на основі звіту ординаріятського шкільного комісара; якими чеснотами відзначається, зглядно які має пороки,- його дбайливість про красу в церкві.

Так само має декан представити в окремім письмі до Ординарія точний стан парохії свого деканату сейчас по її опорожненню: стан церкви і будинків, матеріальний стан парохії, моральний стан вірних: їх чесноти, пороки і вдачу, чи освідомлені в правдах віри і моральности, який стан просвітний, яким духом переняте начальство громади, учительство, евентуально двірські обшари. З того всього духовна власть може орієнтуватися, де хто є відповіднійший.

9) Має стягати такси і датки, до котрих є обов'язані священики, та відсилати їх з виказом імен уплативших і на яку ціль до Ординаріату. Рівнож на порученія Консистерії має зайнятися зібранням даних до уложення шематизму.

10) Кожного року має відослати до Ординаріату копії з метри-кальних кних усіх парохій деканату.

11) Що року має відбути принайменше триднівні реколекції.

12) Має право дозволити душпастиреви на виїзд з парохії до 8 днів, але не заграницю. При тім треба подбати, щоб духовні потреби вірних були заспокоєні.

13) Священики вносять всякі письма і подання до своєї власти на руки деканального уряду, а декан відсилаючи долучує своє одобрения. Тільки справи совісти і особисті відсилається прямо до Ординаріату.

14) Декан займає все перше місце між кондеканальними священиками, хочби ті були старші віком.

15) Члени Єпископської Капітули і Духовний Семинар підлягають безпосередно Ординарієви. Катедральний клир є підчинений катедральному крилошанину-парохови.

16) Коли Декан сповняє свій уряд 25 літ, надається йому титул: декан-сеніор.

(Рішення Синоду дієцезального станиславівського 1908 р.)

(Лукач Симеон, Рішення і Зарядження Єпископського Ординаріату в Станиславові від 1904 до 1931 р., с. 5-6)

Заступник проптопресвітера

Вкождім деканаті є 2 містодекани до заступства перешкодженого декана. Їх чинність, ограничується до: повідомлення клиру про зарядження Ординаріату, канонічного введення душпастирів, похорону священика, уділення відпустки душпастиреви до 8 днів. Крім того може декан поручити містодеканови: стягання такс від священиків, копій метрикальних, потрібних даних до уложення шематизму, нагляд над церковними скарбонами і касовими книжками, пересилання до Ординаріату письм і подань від кондеканального клиру. Коли декан є довший час перешкоджений, має повідомити про це Ординарія, котрий розширює юрисдикцію містодекана на всі прочі функції деканальні. Якщо декан сам поручить якусь функцію містодеканови, тоді особисто є відвічальний перед духовною властю, а не містодекан.

Духівник протопресвітерату

Є обов'язаний при кінці деканального собору виголосити до зібраного клиру науку про чесноти, конечні для священиків, евентуально про хиби і занедбаня між клиром загално, не нарушуючи імен. Має закрівати, щоб всі поступали в святости і

апостольській праці. Має остерігати перед шкідливими струями та погубними напрямками для Церкви й релігії. Окремо має подати на деканальнім соборі виклад з певної частини морального богослов'я, передусім про совість, про гріх, про сповідь, про пресв. Евхаристію, а по викладі розв'язування случаїв совісти (казуїстика). Що року має відправити бодай триденні реколекції. Духовника настановляє Ординаріят; опорожене місце має тимчасово заступити декан.

Соборчик протопресвітерату

1) Відбувається раз до року, протягом місяця червня, в одній з парохій деканату по черзі. Місцевість визначає декан там, де є парох або експозит, і завчасу повідомляє кондеканальних.

2) Матерія собора є слідуюча:

а) Відчитання письменної праці і дискусія над нею. Тему назначає Ординаріят і в жовтні пересилає деканам. Декан поручає одному з кондеканальних опрацьовання тої теми. Воно має бути ядерне, ясне, практичне і коротке, найбільше на пів години відчитування.

б) Віданне тематів з богослов'я, морального, догматичного, пасторального і права канонічного. Ці теми рівнож визначає Ординаріят в жовтні. Оброблення тем має бути ясне, ядерне і коротке, на пів аркуша звичайного письма. Від оброблення сих тем є вільний духовник і той священник, що має відчитати на соборі письменну працю.

в) Виклад з морального богослов'я і казуїстика.

г) Внесення і дискусія.

г) Наука деканального духовника.

3) Порядок собора є слідуючий:

а) Місяць наперед повідомляє декан всіх кондеканальних про день і місяць собора та тему письменної праці, що буде відчитана.

б) Рано відправляє душ пастир, визначений деканом, читану Службу Божу за душі в чистилищі взагалі і за душі усопших кондеканальних священиків.

в) О год. 9 рано мають всі кондеканальні священики зібратися на читану Службу Божу в місцевій церкві, котру відправляє декан о призначенні помочи св. Духа. В часі літургії священики відмовляють церковне правило. По літургії декан, не розбираючися з риз, зачинає разом зі священиками: начало обичне, «Царю небесний» (співають клячучи), а по «Отче наш» тропарі «Помилуй нас Господи» і ектенія зі служби «на всякое прошеніє». По возгласі декан виголошує з царських врат промову на довільну тему найдовше чверть години, при чім вказує на ціль, і повагу собора та заохочує до участі з щирим наміренням і побожним настроєм духа. По промові робить благодарення по св. Причастю. По сім ставляють тетрапод перед царськими дверми, на нім Євангеліє, хрест і горючі свічки. Перед намісним образом Спасителя сідає при столі декан, звернений на церкву, й клир займає місця в церкві перед деканом. Одного зі священиків покликуює декан на секретаря і той сідає ліворуч декана в цілі списання цілого протоколу собора. На зазив декана він відчитує імена всіх кондеканальних і ті за рядом віддають деканови опрацьовані теми. Неприсутних або не предложивших тем секретар приготовує. Хто з оправданих причин не може бути на соборі, має переслати деканови теми еще перед собором.

г) По сім слідує відчитання письменної праці. Прелегент сідає при столі перед намісним образом Матери Божої.

г) Духовник має виклад з моральної через три чверти години.

д) По викладі декан представляє біжучі деканальні справи і за-рядження духовної власті.

е) О першій годині обід.

е) По обіді о 2. годині продовження собора в домі пароха: дискусія над відчитанною письменною працею через пів години,

казуїстика через три чверти години, вкінці довільні внески і обговорювання біжучих справ через годину.

ж) По вичерпанню дискусії і рішенню певних постанов чи директив і по відчитанню та підписанню протоколу через всіх присутніх, удаються всі до церкви, де духовник виголошує науку, найдовше через одну годину стоючи перед образом Матери Божої.

з) Декан закінчує промовою, котра триває найбільше чверть години, апелюючи до совісти зібраних, щоб виповнили постановлені на соборі справи. В деяких справах (по власнім осуді!) може зв'язати учасників тайною *sub secreto commissio*,

и) По промові декан, убраний у всі ризи, виймає Найсв. Тайни при освітленню престола, співають «Тебе Бога хвалим», благословлення Найсв. Тайнами і «Під твою милость». На сім кінчиться собор. Підчас собору ніхто не сміє бути в церкві, чи то з вірних, чи з церковної прислуги. Системізовані катехити не є обов'язані брати участь в соборі. Священиків, що без причини відтягаються від участі в соборі, потягнеться до відвічальности. Учасників собора гостить парох. Вони мають привезти з собою обрік для коней і їду для візника. На соборі не вільно деканови стягати ніяких такс і оплат. Можна збирати добровільні жертви на християнські ціли, але не підчас засідання собора.

4) По соборі декан виготовлює відпис протоколу і враз з темами та своїм справозданням відсилає до 15 днів по відбутім соборі до Ординаріату. В справозданню зазначає тему виголошеної науки через духовника і подає імена неprisутних на соборі та чим оправдали свою неprisутність. Оригінал протоколу зберігається в деканальних актах.

Може відбутися також надзвичайний собор, на яким відпадає письменно праця і виріб тем, а за се полагаджується біжучі справи, для яких скликано собор. Початок і закінчення (начало обичне і промова декана, виставлення Найсв. Тайн і благословення) відбувається в церкві, а саме засідання в домі пароха. Протокол такого собора, будьто деканом скликаного, будьто на зарядження

Ординаріату, рівнож має бути відосланий до Ординаріату подібно як після звичайного собора.

Замітка: На одній з конференцій ОО. Деканів Еп. Ординаріат зарядив, щоби деканальний собор відбувався в домі пароха, а в церкві мають відправитися лиш обі Служби Божі і короткий молебен о призначення Божої помочи, та закінчення собора з відспіванням «Тебе Бога хвалим» при виставленню Найсв. Тайн. Всі прочі части в парохіяльнім домі.

Протопресвітерська візитація

Дві неділі наперед має декан повідомити пароха про день і час свого приїзду в цілі візитовання парохії. Парох заповідає се вірним одну неділю наперед після проповіді в часі богослуження і заохочує, щоби брацтва, старші і молодіж явилися в тім часі в церкві. Рівнож має вівзати комітет і провізорів церковних, щоби явилися. Декан приїздить перед вечером, удаєть ся прямо до церкви, де парох витає його wraz з вірними при відгомоні дзвонів і віддає церковні ключі на час візитації. Входять в церков, парох править вечірню дня, а по вечірні декан має промову до вірних. По відході вірних слідує шконтрум церковної скарбови і касової книги, яка рівнож має переховуватися в церкві. По сім іде візитація парохіяльної канцелярії. На другий день рано візитація вnutрі церкви, по сім парох править утрєню дня, перший час і Літургію з проповіддю по Євангелію. По Літургії декан катехизує молодіж і старших; по катехизації має промову до вірних, відтак візитує брацтва, товариства і інституції церковні, уділяє послухання парохіянам, провізорам і комітетови, оглядає іззовні церков, дзвіницю, цминтар і будинки парохіяльні. Подібно візитує дочерні церкви і виповнює на місци візитаційну табелю. Парох виплачує деканови з церковної скарбони належитість за візитацію (10 корон в золоті з матерної церкви, а 5 корон з дочерної церкви)!. Парох, експозит чи завідатель має дати деканови на час візитації харч і

помешкання, а так само харч його візникови та удержання коням. Крім цієї звичайної візитації може декан перевести також надзвичайну візитацію парохії, не заповідаючи її. Тоді не побирає ніякої належитости.

(Лукач Симеон, Рішення і Зарядження Єпископського Ординаріату в Станіславові від 1904 до 1931 р., с. 5-9)

Спосіб письмового звернення до канцелярії

...Письма урядові, внесені до канцелярії Митрополичої Консисторії не після поданих заряджень, не будуть предкладані до полагодження і на них нехай не сподіваються ОО. відповіді.

А

Безпосередно до Ординаріату.

I. Прошення о розрішення від задержаних гріхів, в справах прийняття до духовної семінарії, рукоположення, уділення диспензи і розрішення від супружних перепон, прийняття до монастирів, предкладання кваліфікацій, відзначення священиків і жалоб слід звертати до Митрополичого Ординаріату.

Безпосередно до Консисторії

II. Прошення о надання посади пароха, сотрудиника, катехита, завідателя слід звертати до Митрополичої Консисторії, з рівночасним прошенням Декана о висланню кваліфікацій до Ординаріату.

Через Уряд Деканальний

III. Письма в справі продажі поля, аренди вакуючих ерекціонельних ґрунтів, комасації зглядно заміни ґрунтів, затвердження контрактів, благословення дзвонів, цвинтаря, відправлювання дві Служби Божі в неділі і свята, ремунерацій за заступства, конкуренцій, виказів права епітрахильного, відправлених обов'язкових Служб Божих, відпустів, основання брацтва, школи і податків і

інституції слід пересилати через Уряд Деканальний, бо прислани впрост будуть без відповіді.

IV. Уряди Деканальні і Парохіальні при пересланню чужих писем і звітів, метрикальних відписів, відправлених Сл. Божих і пр. мають при кожній справі долучити допись, в якій згадують тільки про одну справу, бо як буде згадка за більш справ, то тільки перша буде розглянена, а прочі без відповіді.

В

I. Форма урядових писем з вищими духовними властями має бути така, щоб було видно пошану для власти. Поручається тому уживати найменше пів аркуша чистого паперу, а як приходять залучники, мусить бути цілий аркуш, а ніколи маленький свисток. Всі залучники мають бути в середині аркуша після порядку, поданого в письмі і так зложені, щоби кожний залучник становив якби осібну картку книжки, а ніколи кожний зложений осібно так, що треба його розкладати і провірювати, чи він є залучником.

II. На кождім письмі, що виходить з Уряду, має бути число урядового протоколу того Уряду, що письмо висилає, а під числом коротенький зміст справи, в якій висилається письмо...

IV. Всякі титулятури, як «Всесвітлійший» і т.д., в урядових письмах відпадають, а тільки пишеться: «До Митрополичого Ординаріяту», «До Митрополичої Консисторії». «Смиренно підписаний» і «низше підписаний» відпадає, а пишеться «Підписаний» Парох... сотрудник в... просить...

V. Кожда справа має бути на осібнім папері, бо получения кількох справ в однім письмі спричинює неполадження других справ, бо поладжується тільки перша, а письмо з іншими згаданими справами пересилається до регістратури, як поладжене, хотяй другі справи неполаджені.

IX. Письмо у всіх случаях має бути читке, виразне, чорнило краски чисто чорної, не синої, фіолетної або без краски. Підписи на письмах мають бути повні, виразні і читкі.

X. Печатки слід уживати при урядових письмах округлої форми і вони мають мати напис: Гр. Кат. парохіяльний Уряд в...

XI. Уряди Деканальні при пересиланню приписаних виказів, звітів і т.п. будуть старатися в приписанім речинці зібрати всі прислані викази і т.п. від парохіяльних Урядів свого Деканату і по упливі 9 днів по приписанім речинці з відповідною дописю переслати до Митропол. Ординаріату зглядно Консистерії, а ніколи поодинокю або перед означеним речинцем.

XII. Урядова переписка з свіцькими властями без винятку провадиться через Уряди Деканальні.

XIII. Урядові письма Митрополичого Ординаріату і Консистерії слід заховати в актах Уряду Деканального зглядно парохіяльного, а ніколи не належить на них полагоджувати справу і звертати.

(Львівські Архиепархіяльні Відомости, річник XLV, Львів, 15-го березня 1932, ч. III, с. 19)

Права та обов'язки протопресвітерів

§ 61. Обязкомъ протопресвитера есть наименьше разъ въ рѣкъ канонично посѣщати парохіи и дочернѣ церкви деканѣвъ протопресвитерату.

§ 62. При тѣмъ осмотрѣ обязують нормы приписанѣ для деканального осмотра.

§ 63. При осмотрѣ має протопресвитеръ переглянути цѣле дѣловодство деканальне. Деканъ же каждый обязанный протопресвитеровы предложити всѣ урядовѣ книги и акта деканальнѣ.

§ 64. Крімъ того есть обязкомъ протопресвитера бути що року наименьше въ двохъ деканатахъ на сборчику деканальнѣмъ. Деканы мають протѣ повѣдомляти на 14 днѣвъ протопресвитерѣвъ напередъ при долученю програмы й речинцяхъ и мѣсцевости деканальныхъ сборчикѣвъ.

§ 65. Протопресвітеръ зъ щорѣчного посѣщеня и зъ соборчикѣвъ, на котрыхъ бувъ присутнымъ предкладае справоздане Ординаріатови.

*(Рѣшене Львѣвского епархіального Собора вѣдбутого 28 и 29 грудня, 1905 р.,
Жовква 1906, с. 26)*

Права та обов'язки протопресвітерів

§ 66. Новоименований деканъ має до 8. днѣвъ по одержаню грамоты представитися Ординаріатови и зложити урядове приречене.

§ 67. До деканѣвъ належить наглядати надъ душпастирскою працею клира и надъ християнским житемъ народа. До нихъ належить надзѣръ надъ всѣми храмами Божиими надходячими ся в ихъ области и всѣми богослуженнями, маеткомъ церковнымъ, ерекціональнымъ и фундацінымъ.

§ 68. Кождый деканъ есть комисаремъ ординаріатскимъ для справъ шкѣльных, а яко такой має обовязокъ визитувати школы находячі ся въ обрубѣ парохій, котрыхъ парокси суть комисарями шкѣльными, а право — визитувати прочі школы своего деканату.

§ 69. Яко комисарѣ шкѣльні мають обовязокъ придержувати ся правылъ приписаныхъ для шкѣльных комисарѣвъ ординаріатскихъ.

§ 71. Головнымъ обовязкомъ деканѣвъ есть посѣщене каноничне всѣхъ церквей своего деканату, такъ матерныхъ, якъ дочерныхъ, каплицъ, религійныхъ заведенъ и брацтвъ.

§ 73. Що найменше 8 днѣвъ напередъ має деканъ урядово повѣдомити дотычний урядъ парохіальный о своимъ приѣздѣ, щобы бувъ часъ и нагода повѣдомити о тѣмъ членѣвъ брацтва, зарядъ громадскій, зарядъ школы и взагалѣ парохіянъ, щобы самі прибули и припровадили молодѣжь.

§ 74. Душпастиръ зъ брацтвомъ мають декана принять въ церквѣ.

§ 75. По повитаню черезъ мѣсцевого душпастыря а евентуально такожь черезъ старшину громадску и брацтва бере деканъ на себе епитрахиль и фелонъ, входитъ въ церковъ и черезъ царскій врата до св. престола, где клякнувши вѣдмовить коротку молитву и поклонившиися св. Тайнамъ, стае передъ престоломъ и начинае молебень.

§ 76. По богослуженю мѣсцевий душпастирь катехизуе дѣтей, а по катехизации подае деканови инвентаръ церковный, зъ которого деканъ пересвѣчае ся, що прибуло або убуло. Свое спостережене або неточности приготовуе въ визитаційномъ протоколѣ.

§ 77. Деканови вѣльно въ разѣ потреби прибути безъ заповѣдження на осмотръ надзвичайний, котрий однакъ каноничной визитації не може заступити.

§ 78. Кромѣ протоколу зъ осмотра деканального мае деканъ мати такожь окрему книгу зъ написею: «Книга осмотра каноничного парохій въ деканатѣ Н». До той книги мае вписовати свои враженя и спостереженя о надужитяхъ, погрѣшностяхъ и упомненя и т.п. и она служить за подставу до квалификации душпастырѣвъ. Если зауважае якѣ надужитя, мае звернути на тѣжь увагу передъ всѣмъ пароха, и если возможно, тѣжь сейчасъ усунути або ихъ усунене припоручити парохови. Если спостереже якѣ погрѣшности, мае дотычнѣ особы въ способ вѣтцѣвскій безъ свѣдковъ упомнути и все здѣлане до згаданой книги вписати. При осмотрѣ въ слѣдующихъ рокахъ або при данѣй нагодѣ мае пересвѣдчити ся, чи тѣ надужитя, погрѣшности и т.п. усуненѣ, а если передсвѣдчить ся, що упомненя не суть успѣшнѣ, викаже тѣжь Ординаріатови въ протоколѣ визитаційномъ подъ рубрикою: «Увага», або если справа нагляча и важна въ окремѣмъ справозданю.

§ 79. Деканъ есть обовязанный хорому священникови удѣлити св. Тайны и иншѣ духовиѣ помочи або постаратися, чтобы тѣ другимъ кимъ були удѣленѣ, а по смерти его похоронити зъ обрядами властивими священникамъ разомъ зъ кондеканальными священниками, а потѣмъ всѣ документы парохіальнѣ переняти,

завѣдателя тимчасового поставити и о томъ всѣмъ сейчасъ повѣдомити Митропол. Консисторію.

§ 80. По кождомъ опорожнено парохій має деканъ, яко ординаріятскій комисарь, а въ случаю перешкоди вѣдъ него вѣдпорученый священникъ, маєтокъ опорожненои парохіи и дотычної церкви передати поставленому завѣдателеви и списати протоколь передачѣ.

§ 81. До чинности передачѣ належить завѣзвати 1. Комитеть церковный, 2. начальника громады або его заступника, 3. уступившого душпаствыря, а въ случаю смерти его спадкоємцѣвъ, 4. завѣдателя парохіи, 5. провизорѣвъ церковныхъ, 6. двоохъ заприсяженихъ таксаторѣвъ.

§ 82. Насампередъ переймае и передае ординаріятскій комисарь (деканъ) на подставѣ книгъ рахунковыхъ и инвентаря власнѣсть церкви. Провѣруе ся тогды дневникъ приходѣвъ и розходѣвъ, щобы можна означити властивый станъ касы. Також треба вислѣдити, чи наведенѣ въ рахунку и инветарѣ церковномъ облигаціи державнѣ и инші цѣннѣи папери дѣйстно находятъ ся и чи суть пѣсля припису завинкульованѣ. Если церковь посѣдае недухомѣ посѣлости, то належить поглянути, чи дотычнѣ грамоты власности и евентуальнѣ угоды вынайму суть въ порядку.

§ 83. Зъ всѣхъ находячихъ ся и поставленому завѣдателеви переданихъ грамотъ належить въ протоколѣ передачѣ навести докладне число. Такожъ рухомости церковнѣ, по крайнѣи мѣрѣ цѣннѣишіи предметы, мають бути збданѣи и въ протоколѣ евентуальнѣ браки. Въ той самѣ способѣ передае маєтокъ церковей дочерныхъ.

§ 84. Потѣмъ приступае до перенята и передачѣ маєтку парохіяльного и то въ подѣбный способѣ, якъ при маєтку церковномъ. Яко подставу уживае ся парохіяльный инвентарь и фасія. Наколи бы не було инвентаря, то або зарядитъ ординаріятскій комисарь, щобы такій впередъ виготовити, або втягне до протокола маєтокъ

дотычної парохіи зъ всѣми для инвентаря приписаними подробностями.

§ 85. Таксаторы мають станъ будинку мешкального, будынкѡвъ господарскихъ и дѡбрь парохіальныхъ, як такожъ евентуальнѣ поправки и вѡдновленя докладно вислѣдити, списати и потрѣбний до того кошторисъ уложити.

§ 86. Дотично бракѡвъ будынкѡвъ и пр. належить на то уважати, чи тѣ повстали черезъ старѡсть, чи належить ихъ приписати въ части або въ цѣлости винѣ и недбалости бувшого посѣдателя посады. Въ послѣднѡмъ случаю мусѣвъ бы посѣдатель посады або его спадкоємцѣ шкоды провиненѣ винагородити и взглядно кошта будованя покрити.

§ 87. Если покликанѣ до передачъ особистости суть переконанѣ о добрѡмъ станѣ дѡбрь парохіальныхъ, то можна за ихъ порозумѣнемъ вѡдступити вѡдъ оцѣненя, що належить въ протоколѣ виразно примѣтити.

§ 88. Наконецъ передають ся такожъ книги метрикальнѣ, печатка якъ такожъ инші урядовѣ письма.

§ 89. Протоколъ передачъ належить списати на двѣ руки и всѣми присутными пѡдписаний одинъ примѣрникъ переслати Ординаріатови до пересмотра и одобреня.

§ 90. Коли опорожнена парохія зѡстане знова обсаджена, т.е. новѣй парохъ маючи декретъ институційннѣ представляе ся деканови и умовляе ся зъ нимъ о дни впровадженя и вѡдданя въ посѣдане парохіи.

§ 91. Если деканъ самъ лично прибути не може для того, що естъ перешкодженѣй, то може до того вѡдпоручити мѣстодекана або другого сусѣдного священника.

§ 92. Впроваджене пароха вѡдбуваеся въ способъ приписаний въ требнику.

§ 93. По впровадженю пароха въ посѣдане Парохіи мае ординаріятскѣй комисаръ предприняти передачу маетки церковного и

парохіяльного новому парохови въ той самъ способъ якъ высше сказано.

§ 94. При добрахъ належить особливо вислѣдити, чи вѣдъ часу опорожненя не наступили погѣршеня або чи не зѣстали предпринятї якї новости. Евентуальнї браки въ станѣ дѣбрѣ мають бути втягненї до протоколу, як ъ такожь заявленя комитету парохіяльного о поправкахъ, якї они замишляють поробити.

§ 95. Єсли новий парохъ застереже собѣ при передачѣ, що додатково предложитъ свои уваги дотично стану дѣбрѣ, то має бути втягнено до протоколу и въ протягу двохъ мѣсяцѣвъ такожь то спїше ся; въ противнѣмъ бо случаю утає дальше право вѣдкликаня.

§ 96. Дальше треба въ протоколѣ передачѣ дѣбрѣ докладно и подрѣбно описати станъ дому парохіяльного и господарскихъ будынкѣвъ, «fundus instructus» дѣбрѣ парохіяльныхъ, саду и лѣсовъ, щобы коли при его уступленю або смерти буде предпринятый новый пересмотръ, можна евентуальнї погѣршеня въ добрахъ парохіяльныхъ сейчасъ спостеречи и за то належить вѣдшкодоване по можности докладно означити. Именно належить докладно навести станъ покритя будынкѣвъ, предметѣвъ, котрї творять «fundus instructus» число деревъ овочевыхъ и ихъ рѣдъ и иншихъ деревъ и станъ лѣса.

§ 97. Кошта комисїйнї втягаються до рахунку интеркалярного, а наколи вступъ нового пароха впадає разомъ зъ уступленемъ его попередника (при замѣнѣ парохїи), то мусять они оба въ рѣвнѣй части тѣ кошта поносити.

§ 98. Деканъ провадитъ окрему книгу маєтку церковного и парохіяльного поодинокихъ парохїй деканата и на пѣдставѣ сего протокола порѣвнує потѣмъ, чи не прибуло що, або не убуло, або не зѣстало вписане; а єсли такой книги не було, належить зъ протоколу передачѣ той маєтокъ до ново справленои книги вписати.

§ 99. Одинъ зъ двохъ примѣрникѣвъ протоколу передачѣ вѣдсылаея до Ординаріяту, а другій переховуея въ актахъ парохіяльныхъ.

*(Рѣшенє Львѣвского Епархіального Собора вѣдбутого 28 и 29 грудня, 1905,
Жовква, 1906, с. 26-33)*

Правило для протопресвітерськихъ соборчикѣвъ

§ 100. Цѣль соборчикѣвъ деканальныхъ естъ:

а) причинитися до религіино-норовственного усовершеня и богословско-практичного образованя душпастырѣвъ;

б) до задержуваня и скрѣпленя потрібной помѣжь священниками солідарности и спѣльности въ дѣланю, до тымъ точнѣйшого пѣзнаня потребѣвъ вѣрныхъ и способѣвъ ихъ заспокоеня;

в) до душевного добра вѣрныхъ тыхъ мѣсцевостей, де соборчики вѣдбуваютья.

§ 101. Соборчики деканальнѣ мають вѣдбуватися въ кождѣмъ деканатѣ 4 разы до року. — Въ часѣ коли душпастырѣ не суть перешкодженѣ анѣ празничными богослуженями, анѣ польными роботами.

§ 102. Де кондеканальне духовенство устроило мѣсію найменше 3 дненну, або вѣдправило найменше 3 дневнѣ реколекціи, обовязують лишъ 2 соборчики на рѣкъ.

§ 103. Выбѣръ парохій, де соборчикъ має вѣдбуватися, дѣе ся пѣсля ихъ азбучного порядку по черзѣ, не выключаячи взаимного порозумѣня кондеканальныхъ душпастырѣвъ. — Соборчикъ має вѣдбувати ся тѣлько у институованныхъ парохѣвъ, не скорше якъ въ рѣкъ по ихъ институціи.

§ 104. Соборчики мають вѣдбувати ся або въ церквѣ, або въ домѣ парохіяльнѣмъ.

§ 105. На соборчикъ мають бути писемно обвѣсниками (по одному на 4-6 парохій) 15 дней напередѣ завѣзванѣ всѣ кондеканальнѣ душпастырѣ, парокси, завѣдателѣ, сотрудники. Въ

об'їжнику має бути точно подана програма запов'їдженого соборчика, (зри § 118). — Священики не належачі до кондеканального собора клиру можуть брати участь в'ї соборчику за в'їдомостію и позволенем'ї декана: катехиты шк'їль народных'ї, вид'їловых'ї, середных'ї и семинарій учительских'ї, мають бути зав'їзваніи на соборчикъ, в'їдбуваючій ся в'ї ихъ м'їсцевости. Міряне не можуть брати участи в'ї соборчику.

§ 106. Кождый кондеканальный душпастыр'ї есть стисло обовязанный участвовати правильно в'ї соборчикахъ деканальных'ї. Кто задля важной причины есть перешкодженыи в'ї участи в'ї соборчику, має до декана выслати писемне оправдане. Кто задля старости або хоробы стало не може брати участи в'ї соборчикахъ, має просити Ординаріягъ о диспензу.

§ 107. Священики прибувшіи на соборчикъ, удаются з'ї деканомъ (з'ї м'їстодеканомъ) на чол'ї, од'їтіи в'ї реверенды, до церкви, де деканъ и вс'ї учасники соборчика мають в'їдправити св. спов'їдь. По спов'їди духовенства в'їдправити ся Служба Божя з'ї діяконами в'ї нам'їрене господаря дому и одна Служба тиха за померших'ї кондеканальных'ї и за благод'їтел'їв'ї вдовичо-сиротиньского фонда. Богослужене має начинати ся в'ї л'їт'ї о 8-ой, а в'ї зим'ї о 9-ой годин'ї. В'ї час'ї Службы Божой має бути выголошена пропов'їдь, а к'їлькохъ священик'їв'ї має слухати св. спов'їди в'їрних'ї. Священик'їв'ї до Службы Божой, до діяконованя, до слуханя спов'їди и пропов'їдника назначае деканъ. М'їсцевый же парохъ має в'ї попередну нед'їлю або празникъ зав'їдомити своих'ї в'їрных'ї о богослуженю з'їбраного клира и в'їзвати ихъ, щобы взяли в'ї н'їм'ї участь.

§ 108. По богослуженю сходяться учасники соборчика на зас'їдане п'їд'ї председателствомъ декана (або м'їстодекана). На секретаря выбирае председател'ї одного з'ї священик'їв'ї. На стол'ї має стояти св. крестъ.

§ 109. Програма зас'їданя соборчика має обнимати сл'їдуючіи предметы:

а) одну писемну и одну устну розправу зь богословскихъ умѣтностей;

б) важнѣйшій случаѣ и вправы зь практичного душпаствърства;

в) важнѣйшій розпорядженя Ординарїятскїй и Консистерскїй, котрї мають бути на соборчику вѣдчитанї, поясненї и до совѣсного выконаня припорученї;

г) евентуальнї внесеня, вопросы и уваги предсѣдателя;

д) зѣбранє належитостей, складокъ и датковъ. Взглядно до обставинъ мають бути справы шкѣльнї або одною точкою програмы всѣхъ соборчикѣвъ, або выключнымъ предметомъ одного. То послѣдне тамъ, де въ деканатѣ много шкѣль и катехитѣвъ. На такїй соборчикъ катехитичный запрашати всѣхъ катехитѣвъ в деканатѣ и назначати его въ часѣ, коли катехиты суть вѣльнї вѣдъ школы.

§ 110. Матерїаль до соборчика припособляє деканъ. Вѣнъ призначає темы, опредѣляючи завчасу по однѣмъ душпаствѣрю до приготовления порученой собѣ темы. При выборѣ душпаствѣрѣвъ до розправъ богословскихъ належить начинати вѣдъ молодыхъ священникѣвъ. До вправъ зь практичного душпаствѣрства и до предложєня и розвязаня случаѣвъ зь моральной, належить выбирати старшихъ, опытныхъ душпаствѣрѣвъ. Въ обѣжнику має деканъ завѣдомити кондеканальныхъ о тематахъ розправъ, щобы могли до дискусїй совѣсно приспособити ся и щобы черезъ те дискусїя могла бути науковою и вычерпучою.

§ 111. Розправы писемнї мають бути совѣсно обробленї и подавати позитивнї доказы передъ всѣмъ зь св. Письма и Передачїя. Розправы не мають бути довгї, але найбѣльше на пѣвъ години. Розправа довша, могла бы бути розложена на два соборчики. Если бы выбранный прелегѣнтъ не мѣгъ явитися на соборчику, має о томъ завчасу повѣдомити декана, котрый чимъ скорше выберє на его мѣсце другого священника.

§ 112. Предсѣдатель соборчика подає пѣдъ обрады поодинокї предметы пѣсля програмы и уважає, щобы въ часѣ дискусїй бувъ захований порядокъ, супокѣй и повага, щобы нѣхто не вѣдходивъ

вѣдъ предмету, не переривавъ другого въ бесѣдѣ, або въ иншій способъ не псувъ порядку дискусій. Говорити може тѣлько той, кому предсѣдатель удѣливъ голосу.

§ 113. По вычерпаню програмы соборчика має предсѣдатель спитати ся, чи хто не має поставити якого внесеня, представити якого труднѣйшого случаю зъ свои практики, чи не потребуе въ тѣмъ якои рады и помочи другихъ. А и самъ деканъ, замѣтивши якѣ хибы въ поодинокихъ парохіяхъ въ часѣ своєї визитаціи, довженъ свои уваги и спостереженя зъ любовію и благоразуміємъ пѣднести и — не виражаючи дотычныхъ душпастырѣвъ по имени — має загально заохотити до усунена тыхъ хибъ, подаючи взарозомъ вѣдповѣднѣ до того способы и средства.

§ 114. Протоколъ зъ вѣдбутого соборчика має кромѣ означеня дня, мѣсяця и треваня соборчика содержати:

- а) имена учасникѣвъ тогожь и вѣдправившихъ св. сповѣдъ;
- б) имена тыхъ священникѣвъ, котрѣ брали участь въ соборнѣй Службѣ Божѣй и проповѣданю слова Божого; зарѣвно коротке выражено душевного пожитку, зъ якимъ бувъ полученій соборчикъ для мѣсцевыхъ вѣрныхъ, особливо що до ихъ приступленя до св. сповѣди и св. причастія;
- в) титулъ праць и вправъ, котрѣ були предметомъ бесѣдъ и обрадъ соборчика, зъ долученомъ бесѣдъ и обрадъ соборчика, зъ долученомъ именъ священникѣвъ, котрѣ тыми працями и вправами занимали ся;
- г) коротке содержане дискусій и рѣшеня предложеныхъ случаѣвъ и вопросѣвъ душпастырскихъ, — если бы въ тыхъ предметахъ було высказаныхъ бѣльше рѣжныхъ мнѣній, то мають бути всѣ мнѣнія въ протоколѣ занотованѣ;
- д) черезъ голосоване узысканѣ ухвалы и найважнѣйшѣ причины ихъ принятя въ короткости;
- е) виконано всѣхъ прочихъ точокъ програмы соборчика;
- ж) принятѣ на соборчику опредѣленя що до часу и мѣсяця, рѣвно що до писемныхъ и устныхъ праць для слѣдуючого соборчика.

§ 115. Замкнений протоколъ підписує власноручно деканъ, (мѣстодеканъ), секретарь и всѣ участвоващїи священники.

§ 116. Соборчики деканальнїи мають закѣнчити ся молитвою.

§ 117. По скѣнченѣмъ соборчику можуть священники покрѣпитися скромною стравою тѣлько въ домѣ парохїяльнѣмъ, де соборчикъ вѣдбував ся, и довжнїи завчасу вернути домѣвъ, вздержуючися вѣдъ злишнихъ увеселень и забавъ.

§ 118. Вѣдповѣдно сказаному мае програма соборчика, долучувана до обѣжника декана, взиваючого кондеканальныхъ священникѣвъ (зри § 115) содержати слѣдуючїи точки:

1. Сповѣдъ всѣхъ кондеканальныхъ священникѣвъ;

2. Богослужене, а именно: Службы Б. читанїа за помершихъ кондеканальныхъ, а одну Службу Б. за благодѣтелѣвъ вдов-сир. фонда вѣдчитае Н.Н. Службу Б. соборну спѣвану вѣдпривить Н.Н. при послуженїи Н.Н. причѣмъ дїяконувати будуть Н.Н. и Н.Н.

Проповѣдъ пѣдчасъ соборной Службы Божой виголосить до зѣбранныхъ вѣрныхъ Н.Н., прочїи (або чотыри Н.Н.) будуть слухати сповѣди вѣрныхъ;

3. Молитва передъ нарадами;

4. Уваги Ординарїята, удѣленїи деканови що до справоздана и протокола зъ попередного соборчика;

5. Еляборать писемний ѣзь богословїа ... предложить и реферовати буде Н.Н.

6. Еляборать устный зъ пастирского богословїа або практики душпастырской ... реферовати буде Н.Н.

7. Важнѣйшїи розпорядження властїи за часъ вѣдъ послѣдного соборчика вѣдчитае и пояснить Н.Н.

8. Евентуальнїи внесеня членѣвъ соборчика и уваги предсѣдателя;

9. Належитости, складки и датки;

10. Означено мѣсця и дня слѣдуючого соборчика, а по можности и тематѣвъ до выробленя и предложеня на тѣмже;

11. Молитва на закѣнчене соборчика.

При кѡнци кожного обѣжника мае находити ся слѣдуча пригадка: Хто зъ Вч. ОО. кондеканальныхъ задля важной якои перешкоди не мѡгъ бы взяти участи въ соборчику, мае предложити Урядови Декан, передъ соборчикомъ або заразъ по соборчику писемне оправдане, въ котрѡмъ мае навести тую перешкоду, а разомъ и выразно заявити, що приписану св. сповѣдь вѡдправити приватно.

§ 119. Найдалше до одного тыжня мае деканъ выслати до Ординаріята справоздане о вѡдбувшѡмъ ся соборчику, до чого долучити належить:

- а) Обѣжникъ, на доказъ, що всѣхъ кондеканальныхъ о соборчику повѣдомлено и дано имъ докладну програму соборчика;
- б) Протоколь, споряджений пѡсля § 114;
- в) Писемнѣ выробы на соборчику реферованѣ и обговоренѣ;
- г) Писемнѣ оправданя перешкодженыхъ.

§ 120. Ухвали, повзятѣ на соборчику, не мають силы обовязуючої, доки не зѡстануть одобренѣ черезъ Ординаріать и вѡдчитанѣ на найближшѡмъ соборчику. — Розпорядження дотично ухвалъ соборчика въ рѣчахъ не терпячихъ проволоки, будутъ декану окремо удѣленѣ, щоби могли бути чимъ скорше вконанѣ. — Всякѣ рѣшеня и розпорядження Ординаріята, оголошенѣ на соборчикахъ, мають бути зложенѣ до актѡвъ деканальныхъ.

§ 121. Одночасно зъ высланемъ до Ординаріята справозданя о вѡдбувшѡмъ ся соборчику зъ залучниками въ § 119 наведеними, мае деканъ вислати до протопресвитера урядове завѣдомлене о означенѡмъ на вѡдбувшѡмъ ся соборчику часѣ и мѣсци слѣдуючого соборчика, а пѡзнѣйше о евентуальнѡй змѣнѣ.

§ 122. Порадно було бы, щоби кондеканальнѣ священники вѡдбували що року принайменьше 3-дневнѣ упражненя духовнѣ (реколекції), дѣлячи ся на двѣ части такъ, щоби одна ихъ часть вѡдбувала тѣ упражненя въ однѡмъ речинци, а друга въ другѡмъ, заступаючи ся взаимно въ часѣ неприсутности. Выбѡръ часу, мѣсця и проповѣдникѡвъ реколекційныхъ вибирае деканъ в порозумѣню зъ кондеканальными.

§ 123. Порадно було бы, щоби що року въ кождѣмъ деканатѣ вѣдбувала ся принайменше одна 3-дневна місія духовна, для котрой часть, мѣсце и проповѣдникѣвъ місійныхъ має вибирати деканъ въ порозумѣню зъ кондеканальными. При тѣмъ примѣчае ся, що господаръ повиненъ запросити до сповѣданя вѣрныхъ не всѣхъ кондеканальныхъ, але лишъ тѣлько, кѣлько потреба до висповѣданя людей, и то такихъ, котрѣ були бы въ силѣ працювати 8 до 10 годинъ денно и зумѣли дорогоцѣнный часть місійный використати для наибѣльшого добра душевного вѣрныхъ. Зарѣвно припоручае ся всѣмъ священникамъ, беручимъ участь въ місії, щоби, если въ загалѣ уживають якихъ напиткѣвъ, дѣлали тое дуже обережно, щоби не дали нагоди до соблазни вѣрнимъ котрыхъ въ часѣ місії силують ся приводити до тверезости.

§ 124. Въ кѣнци розпоряджае ся, що если деканъ за згодою хоть бѣльшого числа кондеканальныхъ душпастырѣвъ узнаеть потребу скликаня надзвичайного, добровѣльного соборчика, має о тѣмъ донести до Ординаріята, предкладаючи дотычнѣ поводы, а одержавши позволене и вѣдповѣднѣ всказѣвки, довженъ запросити всѣхъ кондеканальныхъ священникѣвъ до участи въ тѣмъ соборчику. Впрочемъ має собѣ деканъ поступити при такѣмъ соборчику пѣсля правилъ, поданыхъ высше дотично звычайныхъ соборчикѣвъ. Если бы въ якѣмъ деканатѣ мали вѣдбувати ся що місяця або въ иншихъ речинцяхъ т. зв. науковѣ конференці, то має деканъ о тѣмъ повѣдомити Ординаріята и предкладати ему дотычнѣ справозданя.

*(Рѣшене Львѣвского Епархіяльного Собора вѣдбутого 28 и 29 грудня, 1905,
Жовква 1906, с. 33-43)*

СОТРУДНИК

Відносини між парохом і сотрудником

1. [...] Ut autem inter parochum et coadiutorem summa intercedat concordia, ex cuius defectu detestanda provenit parochiae desolatio, obstringi se sentit in Domino Synodus mutuam officiorum praescribere utrique normam. Parocho quidem, ut tractet cooperatorem tamquam consacerdotem suum in Christo, bonitate, mansuetudine et benevolentia, cavendo a superba dominatione in ipsum; quin imo satagendo, ut tum a domesticis suis, tum ab universis parochianis omni cum observantia tractetur, ipsum autem cooperatorem, opportune consiliis suis qua ministrum iuniorem ad animarum regimen et parochiae administrationem sensim informet.

2. Praeterea parochus in eiusdem cooperatoris vitam et conversationem tum domi tum extra animadvertat, non tamen in vitia eius statim acriter, atque eo minus publice invehatur, sed solummodo in privato paterne admoneat, et nonnisi incorrigibilem ad Decanum vel Ordinarium deferat.

3. Denique quoniam vicarius parochi non est proprio operator, sed cooperator eius, et laboris in vinea Domini particeps, ideo totum laboris pondus non reiiciat parochus in humeros eius, sed partiatur aequa distributione inter se et illum ita, ut pariter iugum Dominis ambo portent; ne tamen ferme ministeria stipendiis provisa sibi parochus reservet, cooperatores vero fructibus suis sint destituti.

4. Denique ne propter emolumenta materialia iurgia sint inter parochum et cooperatorem, praecipit Synodus parochis, ut tum ad bonum pacis mutuae, et parochianorum, tum ad bonum exemplum et iustitiam ostendendam, servent consuetudinem illorum piorum parochorum, qui omnium proventuum in commune collatorum largiantur cooperatoribus suis tertiam illorum partem. Nominatim vero quoad Missas, istarum stipendia pertineant exclusive et integre ad

eos, quibus a fidelibus sine clausula offeruntur et Missae absolvuntur, ita tamen, ut nec parochus impediatur aut eo minus prohibeat stipendia missalia cooperatori offerenda, nec cooperator impediatur stipendia huiusmodi offerenda parochi.

5. Cooperatoribus autem praescribit Synodus haec, ut isti bene meminerint, se inferiores esse munere, communiter etiam aetate et experientia parochis; hinc eisdem reverentiam filialis pietatis affectu exhibeant, suaeque agendi ratione etiam aliorum reverentiam, dilectionem et fiduciam parochis conciliare studeant.

6. Cooperator Parochi suo obedientiam praestet, se ipsum semper paratum exhibeat ad supplendum vices parochi; meminerint insuper cooperatores, ordinariam potestatem in administratione parochiae non competere ipsis, sed parochis, ac proinde nullam sibi usurpent auctoritatem disponendi pro lubitu de negotiis parochiae, neque aliquid novi introducere in parochia sine assensu eorumdem audeant.

7. Quod si quid pro bono et salute fidelium melius aut utilius sibi agendum videatur, illud omni cum modestia atque subordinatione parochi proponant, et ad assentiendum eum commovere studeant.

8. Nec postremo absque venia parochi discedere alio praesument, sed non nisi ex eius scitu atque licentia, et quidem ad singulos casus; parochus vero ad triduum per se licentiam dare poterit, ut tali modo parochus et parochiani non destituantur adiutorio cooperatoris in negotio salutis aeternae.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. VII, cap. VII, № 1-8)

Відносини між парохом і сотрудником

1. Щоб же меж Парохомъ а Сотрудникомъ заходила якъ найбільша згѣдливѣсть, въ недостатку котрой повстае въ парохіи мерзке заупустинѣ, чуе ся Синодъ о Господѣ обовязанымъ, приписати взаимне правило обовязкѣвъ для обохъ. А то: парохови, щобы обходивъ ся съ сотрудникомъ своимъ, якъ съ товаришемъ своимъ въ Христѣ, съ добротою, лагѣдностію и благоволеніемъ, хоронячи

ся ѓть гордого старшованя надъ нимъ, що бѣльше, стараючи ся, щобы такъ домашни его, якъ и всѣ парохіане обходили ся съ нимъ, со всякимъ поважанемъ; самого же сотрудника, щобы яко молодшого служителя, при нагодѣ своими совѣтами до веденя душъ и завѣдованя парохією поволи наставлявъ.

2. Кромѣ того має Парохъ уважати на жите и поведене своего сотрудника такъ дома якъ и по за домомъ, однако не повиненъ сейчасъ противъ блудѣвъ его строго, а тымъ меньше, прилюдно выступати, но лише приватно въ чотыри очи по ѓтцѣвски упѣмнути, а лише о непоправнѣмъ до декана або Ординарія донести.

3. Въ кѣнцѣ, понеже викарій пароха не естъ властиво дѣлателемъ, но сотрудникомъ его, и участникомъ въ трудахъ въ виноградѣ Господнѣмъ, про то не повиненъ парохъ весь тягаръ труда складати на его плечи, лише подѣлити справедливымъ роздѣломъ межи собою и нимъ такъ, щобы ярмо Господне спѣльно оба носили, щобы однако пѣдъ предлогомъ труда, для получения бѣльшого зыску, не задержавъ собѣ парохъ всѣхъ майже служень, заосмотреныхъ стипендіями, а сотрудники лишени були своихъ плодѣвъ.

4. Въ кѣнцѣ, щобы задля матеріальныхъ доходѣвъ межи Парохомъ и Сотрудникомъ не було суперечокъ, то приказуе Синодъ Парохамъ, щобы такъ для добра взаимного спокою и парохіянъ, якъ такожь для доброго примѣру и для оказаня справедливости, заховували звычай тыхъ побожныхъ парохѣвъ, котрѣ зъ всѣхъ доходѣвъ, вспѣльно зѣбранныхъ, дають сотрудникамъ своимъ третю часть тыхъ же. Именно же що до Службъ Божихъ, то ихъ стипендіи най належать выключно и въ цѣлости до тыхъ, котрымъ вѣрнѣ, безъ застереженя приносять и котрѣ ѓтправляютъ Службы Божѣ, однако такъ, щобы ани Парохъ не перешкаджавъ, а тымъ меньше, взборонявъ стипендіи литургійнѣ приносити Сотрудникамъ, ни Сотрудники не перешкаждали такѣ стипендіи приносити Парохови.

5. Сотрудникамъ же приписуе сей Синодъ, щобы они добре памятали, що суть низшими въ урядѣ, звичайно такожъ вѣкомъ и досвѣдченемъ ѿтъ Парохѡвъ, прото мають имъ ѡтдавати почестъ привязаня сынѡвского зъ сердца, и своимъ способомъ поступованя старати ся такожъ другихъ поважане, любовь и довѣріе для парохѡвъ зъеднати.

6. Сотрудникъ має Парохови своему заявляти послушеньство и бути всегда готовымъ къ заступленю мѣсця Пароха; кромѣ того най памятають Сотрудники, що порядочна власть въ завѣдованю парохією не належить до нихъ, но до Парохѡвъ, и прото най не присвоюють собѣ ніякои власти распоряджати пѣсля уподобаня справами парохіи, и най не важать ся що нового запроваджувати въ парохіи безъ ихъ згоды.

7. Но если бы имъ здавало ся, що для добра и спасенія вѣрныхъ що лучшего або пожиточнѣйшого треба бы здѣлати, то мають тое со всякою скромностію и пѡдчиненемъ Парохови предложити, и старати ся его до згоды на то наклонити.

8. Наконецъ, най не важать ся ѡтдаляти зъ мѣсця безъ позволеня Пароха но лише за его вѣдомостію и позволенемъ, и то за каждымъ разомъ; Парохъ буде мѡгъ самъ дати позволене на три дни, щобы такимъ способомъ ни Парохъ, ни парохіяне не були лишени помочи Сотрудника въ справѣ вѣчного спасенія.

(Львівський Синод 1891, тит. 7, № 1-8)

Юридична особа сотрудника

кан. 154. Assistant pastors or curates are priests assigned to a parish by the Metropolitan to assist the pastor in the care of souls, and to whom the faculty *ad universitatem causarum* is hereby given, including the power to assist validly at marriages.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Помешкання сотрудника

кан. 155. The law of residence obliges assistant pastors to the same extent as pastors.

кан. 158. An assistant pastor should obtain the permission of his pastor whenever he desires to absent himself from the parish.

кан. 160. Assistant pastors may not absent themselves from the parish for more than one week without the permission of the Metropolitan.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Право сотрудника на апеляцію

кан. 157. Assistant pastors may take recourse against orders of their pastors to their protopresbyter or to the Metropolitan; they are never permitted to mention or to discuss grievances with lay persons even if they deem them to be justified.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Відпочинок сотрудника

кан. 159. The pastor shall provide that each assistant may have the opportunity to take a twenty-four hour leave from the parish each week; he may sometimes permit an accumulation up to five days to enable the assistant to visit with relatives in distant places, provided this can be done without detriment to pastoral obligations.

кан. 161. Assistant pastors are to receive annually a paid vacation of twenty days, two Sundays included. The pastor is obliged to provide a substitute priest if the amount and schedule of work so demands, who shall be paid from parish funds.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Унормування відносин між парохами і сотруди́нками

1) Парох не сміє звалювати цілої духовної праці на сотруди́ника; сотруди́ник є доданий йому до помочи, а не до двигання цілого душпастирського тягару. Поза случаями хороби і старечої немочі, парох не сміє відтягатися від душпастирської праці, інакше своїм злим прикладом псує молодого священика.

2) Парох має чувати над життям і моральним поведінням сотруди́ника, його хиби має по-вітцівськи справляти і аж тоді, коли упі́мнення не помагають, а сотруди́ник своїми провинами шкідливо впливає на парохіян, належить цілу справу представити Ординаріатові.

3) Тяжко грішить парох, коли кривдить сотруди́ника так, що той нераз мусить голодувати. Приказується давати сотруди́никові третю часть з усіх доходів без ріжниць, чи якусь функцію сповнив парох, чи сотруди́ник, з виїмком канцелярійних доходів, коли парох сам провадить канцелярію. Доходи т. зв. тщиіщлящ(?) як стипендія, дана до рук за відправлення Служби Божої, акафист приватно замовлений, водосвяття для приватної особи, словом — дохід за функції, котрі не є парохіяльними в цілім того слова значінню, не підпадають поділови, тільки одержує той, хто сповнив функцію. Де парох із слабости, або із старечої немочі не сповняє душпастирських обовязків, там доходи мають ділитися на половину між парохом, а сотруди́ником.

4) Обов'язком пароха є вплинути на парохіян і самому по можности подбати, щоби сотруди́ник мав можливе помешкання і помочи йому в перших конечних потребах життя.

5) Сотруди́ник має бути у всім послушний парохові, кромі гріха; не сміє підкопувати перед вірними честь і повагу пароха. В разі покривдження зі сторони пароха має віднести́ся до Ординаріату.

6) В сповнюванню функцій має сотруди́ник мати на оці Божу славу і спасення душ, а не ділати з гордості і для позискання собі людей. Похвально, коли сотруди́ник лишає по собі жаль у людей, а

при тім вони погоджуються з Божою волею; за те погано свідчить про себе сотруди́ник, коли лишає роздор і неспокій в парохії, а партія його прихильників погрозами перед духовними властями хоче задержати його в парохії.

7) Забороняється сотруди́никам прилюдно пращатися з вірними з проповідниці. По одержанню грамоти на іншу посаду, мають скоро, без проволоки і викрутів там удатись, як сего вимагає дух дисципліни.

8) Коли парох противиться, або є нерадивий, нехай сотруди́ник не закладає ніякого брацтва, чи релігійного товариства апробованого церквою, бо по його відході такі брацтва упадуть.

9) Сотруди́ник не сміє задля хапчивости намовляти людей, щоби всякі жертви і приноси лиш йому давали.

10) Приказується сотруди́никам заховати як найбільший такт і осторожність щодо партійних відносин, котрі болючо відбиваються на церкві.

11) Коли би з причини партійних відносин грозила небезпека вірі і католицькій церкві, належить віднести́ся до своєї духовної власти.

12) Як найстрогіше заборонюється парохам і сотруди́никам поміщувати на себе взаїмно дописи по часописах з причини різниці в партійних переконаннях.

13) Зарядження в точці 7 і 8 відносять рівнож до завідателів парохій.

(Зарядження Станиславівської Епархії 1904)

(Лукач Симеон, Рішення і Зарядження Єпископського Ординаріату в Станиславові від 1904 до 1931 р., с. 19)

Парох і сотруди́ник пароха зобов'язані читати Єпархіяльний бюлетень

Парохи мають давати сотруди́никам до перечитання кожде число Вістника. Також катехити на самостійних посадах, як

також на інших посадах підлягають юрисдикції Ординаріату, тому є обов'язані знати всякі зарядження своєї власти. Декани мають стягати що року від самостійних катехитів в їх деканатах перебуваючих принумерату на Вістник і відсилати до Консисторії.

(Лукач Симеон, Рішення і Зарядження Єпископського Ординаріату в Станиславові від 1904 до 1931 р., с. 19)

Відносини між парохом і сотрудником

I

[...]

3) Парох обов'язаний дати сотрудникові 1/3 часть усіх епітрахильних доходів ц. є похоронів, вінчань, соборних акафістів, парастасів, сорокоуств, з обходу зі свяченою водою і зі свячення пасхи, перед шлюбних протоколів, оповідей і канцелярійних доходів. Місалия і парастаси зі Службою Божою не підлягають поділові. Якщо в парохії є двох або більше сотрудников, має парох обов'язок відступити їм половину згаданих доходів.

4) Парох має обов'язок вести точний виказ доходів і переводити поділ їх по тому виказові з кінцем кожного місяця. Кождоразовий відбір своїх доходів має сотрудник ствердити своїм підписом.

5) Якщо для сотрудника нема постійного мешкання, парох має обов'язок вишукати мешканя для сотрудника та поробити всі заходи в ціли покриття чиншу найму парохіяльним брацтвом або дорогою конкуренції.

6) Парох може жадати від сотрудника ведення парохіяльної канцелярії та виготовлення статистичних виказів і метрикальних копій. Якщо сотрудник не має до цього потрібної практики, парох обов'язаний поучити сотрудника. З цим жаданням має парох звернутися до сотрудника урядовим письмом.

II

1) Сотрудник обов'язаний бути дійсним помічником пароха в душпастирській праці сповняти всі його зарядження. Проти волі і приказу пароха не слід сотрудинові нічого ділати ні виступати. Якщо сотрудник вважає би, що деякі розпорядки пароха противні церковним законам або прийнятим Церквою практикам, має їх мимо цього виповнити, а опісля звернутися із своїми сумнівами до духовної влади.

5) Сотрудник має обов'язок і право провадити науку релігії в школах парохії, оскільки нема іншого зарядження Митрополичого Ординаріату, і побирати за це ремунерацію, визначену шкільною владою. Парох може застерегти собі катехизацію в церкві.

6) Сотрудник має обов'язок, якщо парох його собі не резервує, вести церковні брацтва, особливож брацтво Найсвятіших Тайн і молоді, та держати для них місячні конференції.

7) Сотрудник має помагати парохові у веденню випозичальні книжок з парохіяльної бібліотеки та у провадженню статистики руху в ній.

8) Сотрудник має обов'язок вести сам або при помочі дяка спів на самоїлку так, щоби молоде і вірні співали в церкві постійні части вечірні (отже з виїмком стихир і стиховних) і утрєні разом з дяком. Те саме розуміється про Службу Божу, хіба що вже її співають вірні на самоїлку. Після богослужєня має сотрудник обов'язок провадити в голос вірним щоденні молитви.

9) Сотрудник обов'язаний, як цього зажадає від нього парох на письмі, вести парохіяльну канцелярію та виготовляти статистичні викази і метрикальні копії і вести картотеку, і тоді він відповідає за ведєння канцелярії.

10) Сотрудник повинен помагати парохові в праці в чительні, кооперативі та інших народних установах та під його досвідним провадом набирати у цьому огляді практики, яка для його дальшої успішної душпастирської праці є йому конечно потрібна.

(Львівські Архиепархіяльні Відомости, річник XLVI, Львів, 15 лютого, 1933, ч. I, с. 41)

КАПЕЛАНИ

Юридична фігура

кан. 163. Chaplains are appointed by the Metropolitan for the benefit of ecclesiastical institutions other than parishes; they should, therefore, readily accede to the reasonable wishes of the superior of the institute to which they are assigned in regard to the time and to the temporary or permanent changes in their schedule.

кан. 164. Chaplains are in charge of the institutional oratory insofar as the observance of all liturgical regulations are concerned. However, permission for celebrating in the oratory or chapel can be granted to a priest from another eparchy only by the superior of the institution. It is the chaplain's right and duty to approve a priest who desires to celebrate, but whose standing in his diocese or religious institute is unknown and has to be investigated.

кан. 165. Although chaplains enjoy ecclesiastical jurisdiction over those members of the institution who are residing on its grounds, they must strictly refrain from intervening in the external or internal affairs of the institution.

кан. 168. Chaplains do not have an exclusive right to celebrate services at the institution. The superior may invite other priests of the Archeparchy to officiate at the services. However, priests of another jurisdiction, of any Catholic rite whatsoever, may be invited only after the chaplain has been afforded the opportunity to voice objections. If such priests are invited to preach, but do not have the necessary faculties from the Metropolitan, they must make application to the Chancery.

кан. 169. The superior of the institution has the right to select a retreat master, who shall obtain the approval of the Metropolitan at least two weeks before the exercises begin. are scheduled to begin.

кан. 170. Requests for the celebration of the Divine Liturgy or other services made to the institution as such, and not to individual members in their private capacity, must be handed over with their respective stipends to the chaplain, who is to take care of their celebration at once.

кан. 175. Chaplains shall not permit the faithful, adults as well as children regularly to assist at the Divine Liturgies celebrated in the oratory on Sundays and holy days, but shall direct them to attend their parish churches, unless they are living on the grounds of the institution. Exceptions to this regulation can only be granted by the Metropolitan.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Канікули

кан. 176. Chaplains of institutions are to receive an annual paid vacation of one month; it is the duty of the chaplain to provide a substitute priest during his absence, who shall be remunerated by the institution.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

ПРОПОВІДУВАННЯ

Обов'язок проповідувати Боже Слово

Gravi obligatione tenentur parochi, quasi parochi, missionarii que diebus dominicis ceterisque per annum festis de praecepto fidelibus, brevi Evangelii aut alicuius partis doctrinae christianae explanatione, verbum Dei nuntiandi necnon catholicam fidelium institutionem curandi, praesertim puerorum, secundum instructiones ab Ordinario receptas. Qui si negligentes reperd fuerint, pro gravitate culpaepuniantur.

(Sacra Congregatio pro Ecclesia Orientali, 23 maii 1930, Graeci-Rutheni ritus, cap. II, art 31)

(Sacra Congregatio pro Ecclesia Orientali, 1 martii 1929, Cum data fuerit, cap. II, art. 26)

Обов'язок проповідувати Боже Слово

Парохи, «квазі»-парохи й місіонарі мають тяжкий обов'язок за інструкціями, одержаними від Ординарія, у неділі й інші наказані свята продовж року проповідувати вірним слово Боже коротким пояснюванням Євангелія або якоїсь частини християнської науки, та подбати про католицьке виховання вірних, передусім молоді. Кому докажеться недбальство, слід покарати відповідно до поваги провини.

(Священна Конгрегація для Східньої Церкви, 23 травня 1939, Тому, що дано, роз. II, ст. 26)

Катехизмова наука обов'язкова

Quoniam catechismus dirigitur praecipue ad institutionem puerorum in doctrina salutis, cumque ea aetas sit quam maxime flexilis

tam ad bonum, quam ad malum, retineatque per quam diutissime ea quae a teneris unguiculis rudimenta suscepit, ita ut institutio in hac aetate fundamentum sit religiosae rationis vivendi in aetate matura, ideo Synodus muneris sui esse ducit, convertendi maxime animos pastorum ad hoc principalissimum munus, ut in illud perquam accurate incumbant, tanquam ad medium valde potens, quo fideles ipsorum curae commisi ad honestae vitae rationem efficacissime perducantur. Sciant utique animarum pastores se obligari sub gravi coram Deo tradere et tractare rudimenta doctrinae christianae non solum in Ecclesia quolibet die Dominico et festo statim post officium Vesperarum, et in Ecclesiis filialibus mox post illam s. functionem, quam in ea absolverint, verum etiam in scholis iuxta instructiones ab Ordinariatu emanatas, et hoc maxime ob rationem praesentis systematis in scholis modernis adoptati.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. I, cap. 8, № 1)

Катехизмова наука обов'язкова

Понеже Катехисмъ стремить особливо ко обученю молодѣжи въ науцѣ спасенія, и понеже вѣкъ сей есть якъ наибольше склонный такъ до добраго, якъ до злого, и якъ найдовше задержуе першїи науки, котрїи ѿ дѣтинства принявъ, такъ що наставлене въ тѣмъ вѣцѣ есть основою религійного способу житя въ вѣцѣ дозрѣломъ, протое Синодъ уважае своимъ обовязкомъ звернути якъ наибольше увагу пастырей на той найголовнѣйшїи обовязокъ, щобы якъ найточнѣйше прикладали ся до него, яко до дуже могучого средства, котрымъ вѣрнїи, порученїи ихъ печаливости, найуспѣшнїйше напроваджують ся до честного житя. Найже протознають душпастырѣ, що суть въ совѣсти обовязанїи и то подѣ тяжкою ѿвѣчальностїю передъ Богомъ, преподавати и выкладати начала науки христїаньскои не лише въ церквѣ кожного дня недѣльного и праздничного заразы по Вечернѣ, и въ церквахъ дочерныхъ заразы по тѣмъ богослуженїю, яке въ нѣй совершили, но такожъ въ школахъ пѣсля выданныхъ ѿ Ординаріату распоряд-

жень и то передовсѣмъ зъ powodu теперѣшного систему, принятого въ новочасныхъ школахъ.

(Львівський Синод 1891, тит. 1, роз. 8, № 1)

Катехизм і пояснення християнської науки

Caeterum, quia experientia compertum est lacte potius huic populo, quam solido cibo opus esse, ideo statuit, ut quilibet Parochus singulis diebus Dominicis post Evangelium, ac etiam alio opportuno tempore, quando populus frequentior erit in Ecclesia, doceat ipsum, quae scire debet, ut salvus fiat, ex Catechismo; quem si minus memoria tenebit praelegere poterit. Hanc autem adeo necessariam Christianae doctrinae explicationem praesens Synodus per viros ab Illustrissimo Metropolitano deputandos, componendam, imprimendam, ac omnibus Parochis distribuendam esse censuit.

(Synodus Zamostena 1720, tit. II)

Катехизм і пояснення християнської науки

А втім досвідом підтверджено, що цьому народові імовірніше потрібне молоко ніж ситна їжа; для того Синодом встановлено, щоб кожен парох щонеділі після Євангелія чи в інший вигідний час, коли народ частіше відвідує Церкву, навчає його з катехизму те, що він повинен знати для спасіння, а що менше пам'ятає, то хай прочитає. А для пояснення так необхідної християнської науки сучасний Синод вважає, що за допомогою визначених Всесвітлішим Митрополитом людей це пояснення потрібно укласти, видрукувати та поширити для усіх парохів.

(Замойський Синод 1720, тит. 2)

Catechetae grave munus

Cupiens tandem Synodus haec, ut catechismi explanatio tam in Ecclesia, quam in schola omni cum diligentia a curatoribus animarum suscipiatur et perficiatur, hoc siquidem esse illorum primum et maximum officium sciant, et ideo quamcumque vel levem sed culpabilem hoc in negotio negligentiam, aut omissionem gravae parochiae detrimentum importare, prae primis ad omnimodam solertiam et fervorem in instruenda iuventute adhibendam eosdem adstringit.

(Synodus Leopolitana 1891, tit I, cap. 8, № 4)

Серйозна роль катехитів

Наконець сей Синодъ жаляючи, щобы душпастырѣ катехизаціи съ всякою прилѣжностію такъ въ церквѣ якъ и въ школѣ предпринимали и выконували, бо мають, знати, що то естъ ихъ першимъ и наибѣльшимъ обовязкомъ и для-того всяка, хотьбы легка, но провинена въ томъ дѣлѣ, недбалѣсть або залишене наносять велику шкоду парохіи, зъобовязуе ихъ передъ всѣмъ до наибѣльшой прилѣжности и ревности въ научаню молодѣжи.

(Львівський Синод 1891, тит. 1, роз. 8, № 4)

Обов'язок проповідувати

Noverint autem Reverendissimi Episcopi Officium praedicandi, instruendique populum ita ad Parochos pertinere, ut sibi, quos posuit Christus attendere universo gregi ejusmodi cura in primis commissa sit, quapropter nisi saltem sedulo vigilant, et dent operam, ut per Parochos, quos sibi Coadjutores assumunt, haec omnia diligenter, ac fideliter adimpleantur de ipsorum manibus animas Jesu Christi Sanguine redemptas potissimum requirendas esse.

Cum sine Fide impossibile sit placere Deo, Fides autem ex auditu, auditus autem per Verbum Christi, quod porro verbum sine

praedicatione audiri non potest, proindeque populum latet et finis, ad quem quisque creatus est, et ratio eum assequendi: Idcirco Sancta haec Synodus jubet, ut Venerabiles Parochi populum sibi commissum diebus saltem Dominicis, et festis solemnibus, pro suo, et ipsius populi captu, pascant Verbo Dei, docendo quae scire omnibus necesse est ad salutem, eique annunciando cum perspicuitate sermonis vitia, a quibus declinare, et virtutes, quae sectari oportet ad evadendam paenam aeternam, et coelestem gloriam consequendam.

(Synodus Zamostena 1720, tit. II)

Обов'язок проповідувати

Нехай знають велебніші єпископи, що обов'язок проповідувати та навчати народ належить до парохів, бо саме їм, яких Христос поставив доглядати все стадо, насамперед доручено цю турботу. Тому якщо вони (єпископи) наполегливо не пильнуватимуть і не старатимуться, щоб парохі, яких вони беруть собі за помічників, усе це ретельно та вірно виконували, то саме з них найбільше буде спитано за душі, відкуплені кров'ю Ісуса Христа.¹

Позаяк без віри неможливо подобатися Богові, ми спостигаємо віру із слухання, а слухання здійснюється через Слово Христа, тому-то неможливо слухати далі Слова без проповіді, і народ, відповідно, має приховану ціль, для якої кожен створений і має відповідну засаду для її осягнення. Отож, цей Святий Синод велить, щоб в усякому разі шановані парохі пасли доручений їм народ за допомогою Божого Слова під час неділь та свят для навчання самого себе та свого народу, навчаючи те, що потрібно знати усім для свого спасіння; у проповідях передбачливо слід звертати увагу на огріхи (вади), яких потрібно уникати, та чесноти, які повинні

¹ Переклад Ростислава Паранька. Цей уривок не поданий у книзі: *Провінційний синод у Замості 1720 року Божого. Постанови*. Івано-Франківськ 2006, с. 142-143.

супроводити нас, щоб оберетися від вічної кари та щоб осягнути небесну славу.

(Замойський Синод 1720, тит. 2)

Мета проповіді

Cum finis praedicationis sit illuminare mentes fidelium, et movere corda eorum ad virtutes sectandas, et fugienda vitia, seligant pro objecto concionum suarum veritates dogmaticas et morales, subinde autem et liturgicas propter nexum caeremoniarum cum dogmatibus et moribus, insimul et historicas quatenus ad dogmata et mores referuntur; imprimis autem conveniant suum studium ad hauriendam materiam praedicationis suae ex Evangeliiis currentibus dominicarum sive festorum, quorum mysteria clare exponant et doceant; nec non ex doctrina Christiana contenta in catechismo.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. I, cap. 7, № 5)

Мета проповіді

Понеже цѣлю проповѣданя єсть просвѣтити умы вѣрныхъ и порушити сердца ихъ до послѣдованя чеснотамъ и униканя блудѣвъ, най выбераютъ за предметъ своихъ проповѣдей, правды догматичнѣ и моральнѣ, часто такожъ и литургичнѣ задля связи обрядѣвъ съ догматами и обычаями, а такожъ и исторични, о скѣлько ѣтносять ся до догматѣвъ и обычайѣвъ; передовсѣмъ же най звернуть свою стараннѣсть до черпаня предмету своєї проповѣди въ Евангеліи рядовыхъ недѣль або празникѣвъ, котрыхъ то таинства най ясно выложать и обѣучать, и такожъ зъ науки христіянської, содержачої ся въ катехизмѣ.

(Львівський Синод 1891, тит. 1, роз. 7, № 5)

Необхідність проповідувати

Quapropter Synodus praesens animarum curatoribus praecipit, ut singulis saltem dominicis et festivis diebus per se ipsos pro suo et populi sui captu verbum Dei praedicare nunquam negligant, nisi legitime impediti. Illi autem parochi quibus coadiutores adiecti sunt, caveant, ne his omne praedicandi muneris onus exclusive imponant, neque ipsos ab eo adimplendo penitus excludant, sed alternative una cum eis in officium praedicandi verbi Dei incumbant. In parochiis civitatum maiorum, ubi plures sacerdotes adsunt, parochus provideat, ut fideles qui nonnisi Missae matutinae diebus dominicis et festivis interesse possunt, in hac ipsa Missa verbo divino pascantur per aliquam breviorum exhortationem homileticam.

(Synodus Leopolitana 1891, tit. I, cap. 7, № 4)

Необхідність проповідувати

Для того то нинішній Синодъ приказує душпастирямъ, щоби по крайній мѣрѣ кождої недѣлѣ и въ праздничні дни, они самі николи не залишали проповѣдати слово Боже отвѣтно до свого и народа свого понятія, вынявши еслибы справедливо перешкождені були. Тіи же парохі, котрымъ суть придані со-трудники, най уважають, щоби на тыхъ же не спыхали всего тягару проповѣдничого обовязку, ани щоби ихъ ѳъ выповнення тогожь обовязку цѣлкомъ не выключали, но щоби на перемѣну разомъ съ ними прикладали ся обовязкови проповѣданя слова Божого. Въ парохіяхъ бѣльшихъ мѣсть, де есть бѣльше священникѣвъ, має парохъ постарати ся, щоби вѣрні, котрі лише на ранішній Службѣ Божій въ дни недѣльнї и праздничні можуть бути присутні, при тѣйже Службѣ Божій накормлені були словомъ Божимъ въ якѣй короткѣй гомилетичнѣй науцѣ.

(Львівський Синод 1891, тит. I, роз. 7, № 4)

Недільні проповіді

кан. 539. On Sundays and holydays of obligation throughout the year, summer months included, an instructional sermon shall be given at each scheduled Divine Liturgy in every church and oratory to which is attached any care of souls.

кан. 540. Concerning parish announcements the following suggestions are made:

1. It is recommended that a weekly bulletin be printed or mimeographed and distributed to the faithful in order to make more time available for the preaching of the word of God.

2. In order to obviate the distraction from the contents of the sermons, announcements can be made also after the postambon prayer, i.e., before the final blessing.

кан. 541. Extern priests who are approved by their own Hierarchy for preaching are permitted to preach in the Archeparchy with the approval of the pastor or chaplain conducting of a cycle of sermons or conferences, or for the preaching of Missions, permission of the Metropolitan is required.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Місії

кан. 547. Missionary efforts shall be distinguished into *Little Missions*, i.e. which consist of a series of sermons for the benefit of all parishioners on the principal truths of religion and the Catholic aspects of life, and *Grand Missions*, which should be a re-awakening of parish life, and therefore beside appropriate sermons, should also include the visiting of the faithful who have been negligent in fulfilling their Christian duties.

кан. 548. Little Missions can be arranged annually, especially during the holy seasons of Lent and Advent, and when possible. Grand Missions shall be conducted in each parish every ten years. In arranging a Grand

Mission, attention should not be focused merely on a series of sermons and arrangements for confessions. They should last at least eight days, and longer in large parishes. It is the duty of the pastor to prepare the faithful properly, and the missionary should visit the faithful who have not taken an active part in parochial affairs.

кан. 549. No special permission of the Chancery is required for the preaching of Little Missions, except for a priest not possessing habitual faculties as a missionary.

кан. 550. Priests, secular or religious, charged with the care of souls, such as pastors or assistant pastors, are not permitted to conduct Little Mission or Grand Mission, if they would have to take lodgings outside their official residence, except if they preach them during their annual vacation.

кан. 551. Pastors must apply to the Chancery for permission to arrange a Grand Mission. They shall indicate the name of the missionary, the time, the duration of the Grand Mission, and the date of the last Grand Mission.

(Statutes of the Archeparchy of Philadelphia, 1960)

Проповідництво священика

9. Нікому без канонічного післаництва від єпархіального Єпископа не вільно проповідати Божого слова.

10. Канонічне післаництво до проповідання Божого слова дістають священики в самому призначенні їх до душпастирства в парохії.

11. Кожний священик, що завідує парохією, є обов'язаний проповідати в кожному неділю і торжественне свято; опущення чотирьох проповідей підряд без канонічної перешкоди є порушенням важкого обов'язку.

12. Канонічним оправданням опущення проповіді є: недуга, довша відпустка від єпархіального Єпископа, або такі обставини, які навіть коротку проповідь роблять неможливою.

13. Душпастир, перешкоджений проповідати, повинен заступити себе іншим священиком, або читанням науки св. Отців згл. єпископського послання.

14. В дочерних церквах, або інших парохіях завідуваних одним парохом, буде порушенням тяжкого обов'язку, коли священик впродовж двох місяців не говорив проповіді.

(Львівський Архiepархiальний Собор, 1940)

(Письма-Послання Митрополита Андрея, Йорктон 1969, с. 15)

Підготовка до проповіді

32. Усильно поручаємо проповідникам довго й багато молитися про успіх і благословенство своїх проповідей і Божу благодать для слухачів.

33. Проповідники обов'язані давати мирянам приклад святого життя, внутрішнього і зовнішнього, та відзначатися чеснотами й добрими ділами християнського життя.

34. Поручаємо часто сповідатися, щодня робити найменше впродовж пів години розважання-молитву, відвідувати часто Ісуса Христа, укритого в Найсв. Тайні Евхаристії, щодня робити іспит совісти.

35. Кожний проповідник повинен щонайменше раз на три роки робити духовні вправи через найменше п'ять днів.

43. Собор усильно поручає молодим проповідникам обробити старанно кілька проповідей про Св. Духа і щороку перед Сошествієм Св. Духа по змозі з народом відправляти духовні вправи, яких предметом був би культ Св. Духа, коментар до молитви «Царю Небесний», наука про св. Миропомазання, пояснення регарної Єктенії зі служби Сошествия, Степенні, тощо.

(Львівський Архiepархiальний Собор, 1940)

(Письма-Послання Митрополита Андрея, Йорктон 1969, с. 18)

Проповіді перед іконостасом

70. Собор поручає Духовенству пояснювати правди віри і на катихитичних проповідях і при катихизуванні дітей і з нагоди празників, яких ікони містяться в іконостасі, пояснювати правди віри на іконах і в проповідях звертати увагу народові на іконостас.

71. Собор поручає усильно Духовенству учити дітей і старших поважно і свято робити знак Хреста.

(Львівський Архiepархiяльний Собор, 1940)

(Письма-Послання Митрополита Андрея, Йорктон 1969, с. 23)

Обов'язок проповідувати

Кожний душпастир єсть обов'язаний в неділі і в торжественні свята виголосити на Службі Божій і на вечірні проповідь так, щоб вона була для кожного зрозумілою. В проповіді не сьміє сьвященик уживати слів, ображуючих одиниці або громаду, бо проповідь се голошене слова Божого. Если треба упімнути громаду, то се має сьвященик зробити в лагідний спосіб по проповіді, а не в самій проповіді, в котрій можна лише в євангельський спосіб — і загально говорити про провини, їх згубні наслідки і т.д., щоби тим способом розположити слухачів до успішного прийнятя напімнення.

Рівнож всі справи політичної натури суть з проповідій виключені.

Крім сего кожний сьвященик має пляново проповідувати т. є. уложити собі плян проповідий бодай на пів року, плян, котрий-би представляв в собі якусь цілість. Доривочний вибір теми не приносить або жадного хісна, або дуже малий. Теми проповідий мають бути записані в книжці на се призначеній, котру підчас канонічної візитації має сьвященик предложити, яко документ своєї плянної праці. З огляду на потребу ученя народу приказуємо уживати катихизмзу о. Шпірага і з него проповідувати особливо

на вечірні. Проповідь взагалі не повинна тревати довше як пів години. На торжественні свята, проповідь має відповідати духови торжества. Для того, в торжественні свята треба перервати означений цикл проповідей, а вибрати тему, що відповідає святкові.

(Правила Русько-Католицької Церкви в Канаді, с. 31-32)

Дозвіл проповідувати іншим, крім рукоположених

In accordance with the prescriptions of Canon 766, the Canadian Conference of Catholic Bishops hereby decrees that non-ordained persons may be authorized by the diocesan bishop to preach in churches and chapels on the following occasions, in accord with Canon 767:

- when there is no priest or deacon who can converse in the language of the people;
- when the Liturgy of the Word is celebrated without a priest or deacon;
- when seminarians who have begun their studies in theology are sent to parishes as part of their pastoral formation;
- when certain circumstances require the participation of lay persons (financial questions, special appeals, special circumstances);
- when the diocesan bishop judges it opportune.

Commentary: Decree № 6, approved by the Conference, Oct. 23, 1984, was reviewed by the Apostolic See (letter of Apostolic Nunciature, Prot. № 20506, March 8, 1985).

Canon 766 provides that lay persons can be admitted to preach in a church or oratory if it is necessary or useful in certain circumstances for them to do so.

The present decree offers a somewhat flexible approach to this matter: in addition to the first four occasions mentioned, the fifth element allows discretion to the diocesan bishop to extend the faculty to other situations.

Canon 767 states that the homily at Mass is reserved to a priest or to a deacon.

(Canadian Conference of Catholic Bishops, № 533 of 14/5/85, Decree № 6)

Проповідування місії

1) Цілею місії є: усунути з людських душ гріх, всі блуди, пристрасти та перепони до душевного усвячення, а натомість вляти Божу благодать і всі засоби необхідні до позискання святости. До осягнення цілей місії і до виголошення всіх бодай найконечніших місійних наук потреба що найменше трьох днів, а властиво п'ять, а навіть вісім днів. Щоби, отже, місія не стратила своєї цілі й свого хісна, якнайстрогійше забороняється всякі місії однодневні або дводневні, а особливо в часі деканальних соборів, звичайних празників, або в інших випадках, не надаючихся зовсім для місії. Щоби місія видала тимбільший овоч, повинен парох вже рік наперед приготувляти до неї вірних, передусім через виучення основних правд віри.

2) Коли в означенім дні і годині приїдуть місіонарі, парох має їх привитати з процесією в церковних дверях і віддати ключі церкви в руки провідника місії, на котрого переходить власть пароха в часі місії. Він укладає порядок богослужень, проповідий і т. п. В часі місії не вільно відправляти численних акафістів, парастасів, освячення води поодиноким вірним за гроші, читати вірним Євангеліє над головами і т. п.

3) По місії має парох переслати письменну реляцію про відбуту місію до свого декана, котрий знова з своїм одобренням відсилає тую-ж до Ординаріату. В реляції мають бути виказані ті священники, що візвані деканом не явилися до слухання сповіди, евентуально їх оправдання.

4) Щоби овочі місії були тревалі, душпастир мусить дальше піклуватися людськими душами: мусить ревно і практично проповідати про християнські чесноти, має заохочувати їх до

частої сповіді і св. Причастя, бо тяжка відвічальність перед Богом спаде на такого священика, що своїм недбальством уб'є в людських душах життя Божої ласки, збуджене і привернене через місію.

(*Пастирський Лист, Станиславів 1906*)

(*Лукач Симеон, Рішення і Зарядження Єпископського Ординаріату в Станиславові від 1904 до 1931 р., с. 11*)

Представлення християнської доктрини через електронні засоби

In accordance with the prescriptions of Canon 722 § 2, the Canadian Conference of Catholic Bishops hereby decrees that to expound Catholic teaching through the electronic media, the following provisions are to be observed:

a) only those programmes which have been explicitly recognized as «Catholic» by the competent ecclesiastical authority shall be considered as Catholic;

b) the persons working in this field will have been properly trained in the specialized language of the electronic media and will take into account:

- the diversity of audiences and their various situations vis-a-vis the faith;
- the missionary and ecumenical dimensions of the proclamation of the Gospel in a pluralistic society;
- the status of the broadcasting companies.

(*Canadian Conference of Catholic Bishops, Decree № 18*)

Некваліфіковані проповідники

Тому, що на теперішнім зборі Генеральнім внесено *notine Exhorbitantiarum* і те, що на деяких місцях знаходяться в нашій єпископії такі проповідники, що не розуміють Св. Письма, а беруться проповідати Боже слово з проповідальниці, то ніхто нехай не важиться від тепер голосити Божого слова, доки Ординарій

місця, або хтось з його рамени, не узнаєть перше його здібности до цього уряду. Тим часом мають проповідувати в святочні дні парохіяльні священники, щоб спасенне насіння євангельське не лежало без пожитку. Можуть з проповідальниці читати вголос, або катехизм по главах (але узгіднюючи з Фльорентійським Собором, як це згадається нижче), або проповіді з друкованих книг, апробованих церковною цензурою, але не додавши нічого нового, і без пояснень, тільки так, як видруковано в книгах, читати слово в слово і то під тяжкими цензурами церковними, задержаними місцевому Ординарієві, проти цих, що противилися б цьому постановленію.

(Перемиський Єпархіяльний Синод 1693)

*(Три Синоди Перемиські й Єпархіяльні Постанови Валявські в 17-19 ст.,
с. 20)*

ТРИБУНАЛ

Судді миряни

In accordance with the prescriptions of Canon 1421, 2, the Canadian Conference of Catholic Bishops hereby decrees that where it is opportune to do so, lay persons who have the necessary qualifications as outlined in the law, may be appointed judges in Church courts, to be part of a Collegial Tribunal.

Commentary: Decree № 1, approved by the Conference, September 16, 1983, was reviewed by the Apostolic See (letter of Apostolic Nunciature, Prot. № 18745, April 4, 1984).

Under the provisions of the Motu Proprio «*Causas Matrimoniales*», laymen could be appointed judges in Church Courts, to be part of a Collegial Tribunal. This provision ceased with the coming into effect of the 1983 Code of Canon Law.

The new Code of Canon Law no longer restricts the office of judge to men.

C. 1421, 3, outlines the qualities required of judges. While this provision will have effect primarily in matrimonial courts, the decree of the Conference does not limit it to such cases.

(Canadian Conference of Catholic Bishops, Decree № 1)

(Implementation of 1983 Code, CCCB № 517 of 30/8/84)

Єдиний суддя

In accordance with the prescriptions of C. 1425, the Canadian Conference of Catholic Bishops hereby decrees that when it is not possible to constitute a Collegial Tribunal of three judges in First Instance for the adjudication of marriage nullity cases, the case may be entrusted to one clerical judge, who, where possible, shall be assisted by an assessor and an auditor.

Commentary: Decree № 2, approved by the Conference, Sept. 16, 1983, was reviewed by the Apostolic See (letter of Apostolic Nunciature, Prot. № 18745, April 4, 1984).

This decree applies only in First Instance, and not in Second and subsequent Instances.

If a case is heard by a sole judge, he must be a cleric (deacon, priest, bishop).

*(Canadian Conference of Catholic Bishops, Decree № 2)
(Implementation of 1983 Code; CCCB № 518 of 30/8/84)*

ОСНОВНІ ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

- Володимирський Собор 1274 // Бенешевич В. Н., Сборник памятников по истории церковного права. Вып. II, Петроград 1914, с. 1-8.
- Епархіальний вістник*, Вінніпег 1924-1928; *Канадійський Епархіальний Вістник*, Вінніпег 1929-1948.
- Епархіальні Вісті*, Філядельфія 1924-1958; *Архиепархіальні Вісті*, Філядельфія 1959.
- Корчагін Клим, *Карне право Української Католицької Церкви*, Рим 1981.
- Лукач Симеон, *Рішення і Зарядження Єпископського Ординаріату в Станиславові від 1904 до 1931 р.*, Станиславів 1932.
- Львівські Архиепархіальні Відомости*, 1889-917, 1918-1942, *Нива*, Львів 1904-1939.
- Определения Владимирского собора 1274 года // Бенешевич В. Н., Сборник памятников по истории церковного права, преимущественно русской церкви до эпохи Петра Великого, вып. II, Петроград 1914, с. 1-8. В електронній версії див.: сайт: *Русская Древнеправославная Церковь*, <http://ancient-orthodox.ru/doc/1274.htm>, дата звернення 14.11.2017.
- Письма-Послання Митрополита Андрея Шептицького ЧСВВ з часів німецької окупації*, част. 2, Йорктон (Саск.) 1969.
- Правила Русько-Католицької Церкви в Канаді*. Вінніпег, Ман. 1915 // David Motiuk. *Eastern Christians in the new world: an historical and canonical study of the Ukrainian Catholic Church in Canada*, Ottawa 2005, с. 233-310.
- Провінційний синод у Замості 1720 року Божого. Постанови*, Івано-Франківськ 2006.
- Рішення і постанови Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви // сайт: *Релігійно-інформаційна служба України*, https://risu.org.ua/ua/index/resources/church_doc/ugcc_doc, дата звернення 14.11.2017.

- Сборникъ Памятниковъ по исторіи Церковного Права, преимущественно русской церкви до эпохи Петра Великого* / В. Н. Бенешевичъ. Вып. II, Петроградъ 1914.
- Тимчасові Епархіальні Статути Філядельфійського Апостольського Екзархату Візантійського Обряду в ЗДА*, т. 1, кн. I., Філядельфія 1953.
- Три Синоди Перемишські й Епархіальні Постанови Валявські в 17-19 ст. Єп. Григорій Лакота*, Перемишль 1939 // Сайт: Дрогобицька Духовна Семінарія блаженних священномучеників Северіяна, Якима та Віталія, проект «Оцифрована спадщина», <http://dds.edu.ua/ua/articles/2/digitalized-tradition/book/3-canon-law/44-try-synody-peremyshski.html>, дата звернення 15.11.2017.
- Чинности и рішеня Руского провинціального Собора въ Галичині отбувшогося во Львові въ році 1891*, Львовъ: Изъ типографіи Ставропігійского Института, 1986 // Сайт: Дрогобицька Духовна Семінарія блаженних священномучеників Северіяна, Якима та Віталія, проект «Оцифрована спадщина», <http://www.dds.edu.ua/ua/articles/2/digitalized-tradition/book/3-canon-law/10-postanovy-lviv-1891.html>, дата звернення 15.11.2017.
- Acta et decreta Synodi Provincialis Ruthenorum Galiciae habitae Leopoli an. 1891*, Romae: Ex Topographia Polyglotta, 1895.
- Bullarii romani continuatio summorum pontificum Clementis XIII, Clementis XIV, Pii VI, Pii VII, Leonis XII, Pii VIII [et Gregorii XVI], Leonis XII. Annum primum ad tertium*, vol. XV, Romae 1854.
- Canadian Conference of Catholic Bishops, *Decrees* // Сайт: Canadian Conference of Catholic Bishops, <http://www.cccb.ca/site/eng/media-room/official-texts/decrees>, дата звернення 5.11.2018.
- The canon law digest: officially published documents affecting the Code of canon law*, vol. 1-12, Milwaukee: Bruce Pub. Co. 1917-2002.
- Codificazione canonica orientale. Fonti. Fascicolo XI — Ius particulare Ruthenorum*, Tipografia Poliglotta Vaticana 1933.
- Decreta Concilii ab Apostolicae Sedis Exarchis Ritus Byzantini-Slavi diebus 18 et 19 (5 et 6 vet. styli) mensis Septembris A.D. 1940*

- Leopoli peracti // Іван Хома, *Собори Екзархів у Львові 1940-1941*, Богословія, т. 44, кн. 1-4, Рим 1980, с. 155-164.
- Paska Walter. *Sources of Particular Law for the Ukrainian Catholic Church in the United State*, Washington 1975.
- Sacra Congregatio pro Ecclesia Orientali, Decretum Cum data fuerit, 1 martii 1929, AAS [Acta Apostolicae Sedis] 21 (1929) 152-159; Sacra Congregatio pro Ecclesia Orientali, Decretum Qua sollerti, 23 decembris 1929, AAS 22 (1930) 99-105; Sacra Congregatio pro Ecclesia Orientali, Decretum Graeci-Rutheni in Regione Canadensi, 24 maii 1930, AAS 22 (1930) 346-354.
- Священна Конгрегація для Східньої Церкви, Тому, що дано, 1 березня 1929 р., *Тимчасові Епархіяльні Статутуи Філядельфійського Апостольського Екзархату Візантійського Обряду в ЗДА*. т. 1, кн. I., Філядельфія 1953, 11-20.
- Statutes of the Archeparchy of Philadelphia*, Freeport 1960.
- Synodus Provincialis Ruthenorum Habita in Civitate Zamosciae Anno MDCCXX. Sanctissimo Domino Nostro Benedicto PP. XIII dicata*, Romae 1838.